LIETUVIŲ

DIENOS

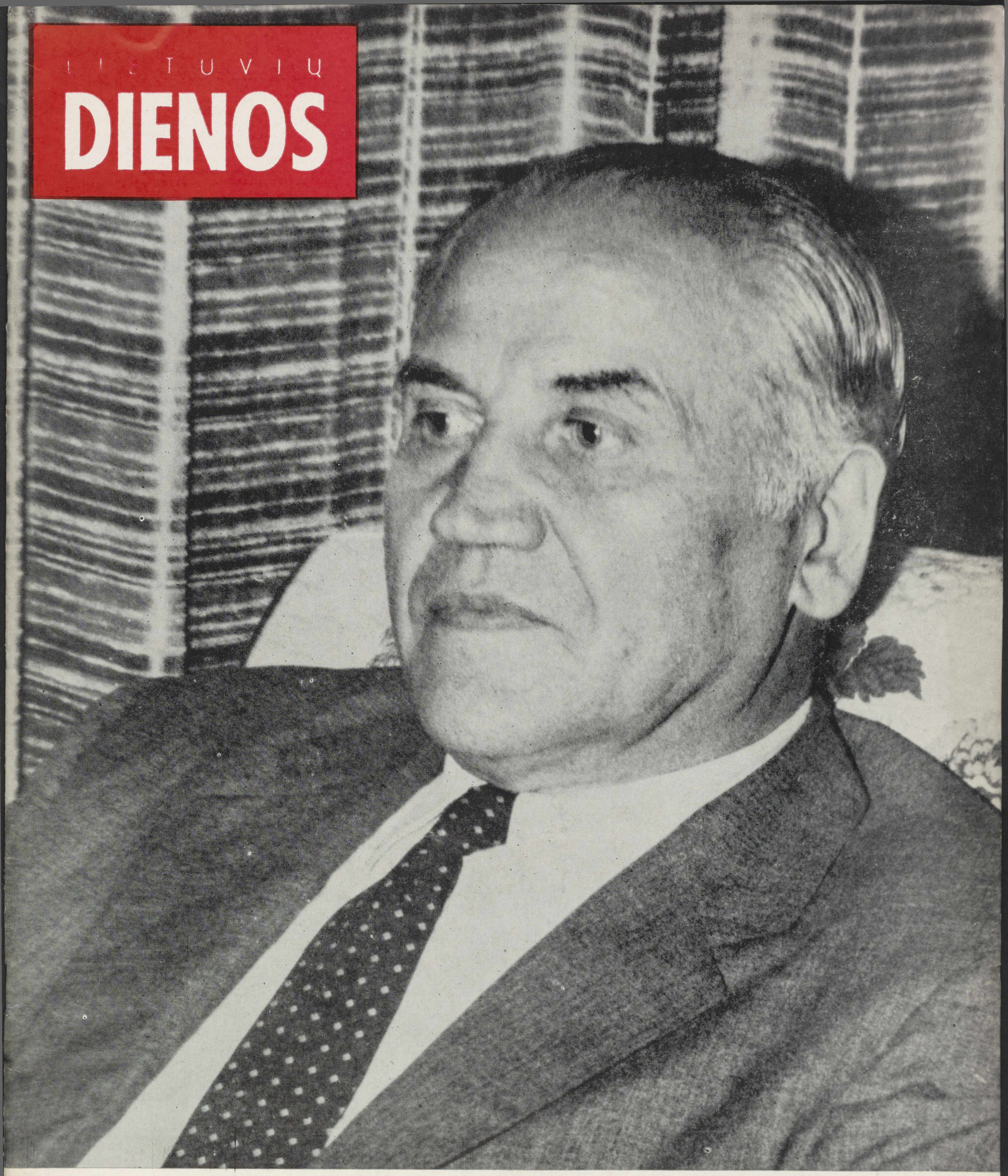

LITHUANIAN DAYS
JUNE, 1959

BUV. LIETUVOS MINISTERIS BERLYNE PLK. K. ŠKIRPA

1959 M. BIRŽELIO MĖN.

1959, BIRŽELIS
Nr. 6 (95), X metai

JUNE, 1959
No. 6 (95), Vol. 10

TURINYS ★ CONTENTS

Leonardas Dambriūnas, KOVOKIME VISUOSE FRONTUOSE 3
Plk. Kazys Škirpa apie TRIS BIRŽELIO ĮVYKIUS 4
Amerikos Lietuvių Tautinės Sąjungos dešimtmečio seimas vaizduose 6
Petronelė Orintaitė, LIGONIS, apybraiža 8
Alfonsas Gricius, POEZIJA 9
I. Medziukas, LOS ANGELES LITUANISTINĖS MOKYKLOS DEŠIMTMETIS 10
E. Šulaitis, LIETUVIAI VIS DAR LIEKA LIETUVIAIS ,iš Emilijos Kielienės pasakojimų 11
LIETUVIŠKA PRANCIŠKONŲ GIMNAZIJA, vaizdų ir žodžio reportažas 12
Jurgis Sagutis, AKTUALŪS SLA DARBAI 13
LIETUVIŠKOJO ROMANO PROBLEMOS, LD literatūrinės anketos pabaiga 16
KNYGOS IR AUTORIAI. Recenzijos, knygų kronika, atsiųsta paminėti 17
VEIDAI IR VAIZDAI. Iliustruotoji kronika iš viso pasaulio lietuvių veiklos 18
KĄ VEIKIA SKAITYTOJAI. Smulkioji kronika, konkursai, administracijos pranešimai 20

ENGLISH SECTION
MASS ANNIHILATION OF THE BALTIC STATES, by Adolfs Šildė 21
TORONTO LITHUANIANS, Excerpts from the story printed in the Canadian Toronto Daily Star 23
LITHUANIAN HISTORY IN STAMPS, by A. Bernotas. Part XX. 24
T. S. WESHNER — GRANDCHILD FROM LITHUANIA, by V. Irlikis 24
LITHUANIANS MAKE NEWS 25
TRYS KRYŽIAI / THREE CROSSES 26

Bernardas BRAZDŽIONIS ..... Vyriausias Redaktorius / Editor-in-Chief
Juozas KOJELIS ..... Reportažo Redaktorius / Feature Editor
Juozas TININIS ..... Literatūros Redaktorius / Literature Editor
Milton STARK ..... Anglų klb. vyr. Redaktorius / Senior English Editor
Daumantas ČIBAS ..... Foto Redaktorius / Photo Editor
Antanas PAULIUKONIS ..... Redaktorius / Managing Editor

BENDRADARBIAI REDAKTORIAI ATSKIRUOSE MIESTUOSE IR VALSTYBĖSE / ASSISTANT EDITORS
VL. ADOMAVIČIUS, Boston, Mass.; AL. ASTAŠAITIS, Detroit, Mich.; VL. BŪTĖNAS, Chicago, Ill.; V. A. BRAZIULIS, Cleveland, Ohio; J. IGNATONIS, Chicago, Ill.; J. A. JŪRAGIS, Sydney, Australia; S. NARKĖLIŪNAITĖ, New York, N Y.; B. RAUGAS, Philadelphia, Pa.; V. ROCIŪNAS, Cleveland, Ohio; C. SURDOKAS, Baltimore, Md.; A. ŠALČIUS, New York, N. Y.; P. W. URBAN, Cleveland, Ohio; V. VERIKAITIS, Toronto, Ont, Canada; V. VOLERTAS, Baltimore, Md.; A. VINGIS, Melbourne, Australia.

NUOLATINIAI FOTO BENDRADARBIAI LAISVAME PASAULYJE / PHOTOGRAPHERS
JAV: BOSTON, Mass. — P. Bliumas, R. Bričkus. BROOKLYN, N. Y. — V. Augustinas, V. Maželis, G. Penikas. CHICAGO, Ill. — A. Gulbinskas, B. Lungys, V. Noreika. CLEVELAND, Ohio — V. Bacevičius. ELIZABETH, N. J. — A. Ribinskas. LOS ANGELES, Calif. — L. Briedis, Pr. Gaspa-ronis, L. Reivydas. MANCHESTER, N. H. — K. Daugėla. OMAHA, Nebr. — Kun. L. Musteikis. PHILADELPHIA, Pa. — F. Jakaitis, V. Gruzdys. WASHINGTON, D .C. — J. Trilupaitis - Photo Alda. WATERBURY, Conn. — J. Gaidys, V. Vaitkus. CANADA: HAMILTN, Ont. — A. Juraitis. MONTREAL, P. Q. — L. Stankevičius. TORONTO, Ont. — J. Dvilaitis, Luna Photo Studio, V. Ma-cas. AUSTRALIA: E. Butkūnas, P. Sakalauskas, E. Karpavičius. S. AMERIKA: L. Kančauskas.

ANTHONY F. SKIRIUS, Leidėjas / Publisher

Straipsniai, autoriaus pasirašyti pavarde, slapyvardžiu ar inicialais, nebūtinai reiškia ir redakcijos nuomonę.

The opinions expressed in signed or initialed articles are not necessary those of the Editors.

Žodinę ir visą kitą medžiagą, spausdintą "Lietuvių Dienų" žurnale, LD Leidykla pasilaiko teisę panaudoti kitais atvejais.

Redakcijos ir Administracijos adresas / Address all Editorial and Subscription Mail to:
LIETUVIŲ DIENOS / LITHUANIAN DAYS
9204 SOUTH BROADWAY, LOS ANGELES 3, CALIFORNIA
PHONE: PLymouth 4-1377

"LIETUVIŲ DIENOS" YRA SUJUNGTOS SU "KALIFORNIJOS LIETUVIU", LEISTŲ 1946-1949 METAIS.
"LITHUANIAN DAYS" IS COMBINED WITH "CALIFORNIA LITHUANIAN".

Skaitytojų pageidavimu prenumerata atnaujinama automatiškai, nelaukiant atskiro pranešimo. Nutraukdamas prenumeratą, skaitytojas administraciją painformuoja laišku.

If subscription is to be discontinued at expiration, notice to that effect should be sent; otherwise it will renewed automatically. This policy accords with the wishes of our subscribers.

Leidžiama kas mėnuo, išskyrus liepos ir rugpiūčio m. / Published monthly, except July and August
Atskiro numerio kaina 65 centai. Single Copy 65¢
PRENUMERATA METAMS $6.00 bet kuriame pasaulio krašte. GARBĖS PRENUMERATA $10.00
SUBSCRIPTION $6.00 per year in any country of the world. HONORARY SUBSCRIPTION $10.00

"SECOND CLASS POSTAGE PAID AT LOS ANGELES, CALIFORNIA."

This Month's Cover

Col. K. Škirpa, soldier and diplomat whose interview appears in this issue, was one of the major organizers of the June 1941 Lith. uprising. He was the Prime Minister of the interim Government. For many years he was the Minister from Lithuania to Berlin. Col. Škirpa was one of the first volunteers for the fight for Lithuanian Independence. Foto Alda

Back Cover

Miss Frances Langford is pictured here with John L. Paukštis, center, and Mayor Richard J. Daley of Chicago, as he hands her the official proclamation of American Legion Week.

Paukštis is past Commander of Darius-Girėnas American Legion Post No. 271. This year Paukštis is serving as Commander of the Cook County Council, which is composed of 364 posts and approximately 90,000 members.

LAIŠKAI

Buv. LD vyr. redaktorius tarp kitko rašo:
"...kiekvienas naujas LD numeris dvelkia šviežumu ir atrodo tarsi geresnis tiek savo turiniu, tiek išvaizda už anksčiau ėjusius."
Washington, D.C. **J. Vitėnas**

Stipresnis už atominę bombą...
"...su... pasididžiavimu mes rodome brazilams įūsiškes "Lietuvių Dienas", kurios yra nelyginant veidrodis tos mažytės Lietuvių tautos dalelės, kuri, atsidūrusi toli nuo Tėvynės, ne tik nepalūžta, bet, atvirkščiai, kultūriniu darbu, kuris, mano įsitikinimu, yra stipresnis už atominę bombą, dirba, pluša didesnei Dievo ir Lietuvos garbei. Priimk... mūsų nuoširdžius sveikinimus 10 metų LD sukakties proga, su geriausios sekmės linkėjimais jums, visam štabui ir darbininkams.

Čia, Brazilijoj, susidomėjimas lietuviais ir mūsų kultūra yra didelis. Jau keletas brazilų pareiškė norą išmokti lietuviškai, jų tarpe vienas mano draugas Luiz Emery Trindade, dabar vicekonsulas Dusseldorfe ir prof. Bruvers, karo akademijos lektorius.
Rio de Janeiro **P. Babickas**

Skelbti "įuoduosius" sąrašus..
Šių metų "Dirvos" Nr. 44 keliama mintis, kad, slystant iš lietuvių rankų lietuvių parapijoms ir kt. pan. įstaigoms, įsteigtoms daugiausia, o kai kur vien lietuvių lėšomis, būtų stiprinamos tokios institucijos, kurios yra grynai lietuvių rankose ir kurių niekad jokie kitataučiai negali nusavinti. "Pirmoj eilėj čia atsimintina lietuviškieji laikraščiai", kurių "įtaka ir vaidmuo ne tik nesumažėjo, bet dar daugiau sustiprėjo. Reikia, kad visi lietuviai daug daugiau dėmesio skirtų lietuv. spaudai, negu skyrė iki šiol."

Tai teisinga mintis, seniai skelbiama. Bet kaip tat praktiškai įvykdyti? Iš administracijų tenka nugirsti, kad daug kam sunkiai einasi. Amerikinė spauda laikosi iš skelbimų. Mūsiškių laikraščių skelbimai labai smulkūs, už juos pajamos tėra labai mažos. Lietuviška spauda laikosi tik iš prenumeratorių. Bet, kaip kitiems, taip ir jums, matyt, nemažų sunkumu sudaro tie, kurie skaito, bet... neatsilygina. Kiti skaito tik tol, kol už juos kas užmoka Kaip Lietuvoje nebuvo laikoma "nuodėme" vogti valdžios mišką (caro palikimas!) ar ganyti galvijus valdžios miške, taip čia, matyt, laikoma "ne nuodėme" apvogti savą spaudą arba ganytis spaudoje, kai nieko už tai nekaštuoja...

Ar nevertėtų tokių "skaitytojų" pavardes skelbti spaudoje? Daug kas, manau, tikrai nustebtų, pamatę, kas galvoja, kad lietuviškoji spauda tai "valdžios miškas", kuriame gali veltui ganytis.
Chicago, Ill. **A. P-nys**

LIETUVIŲ BENDRUOMENĖS RYTŲ APYGARDOS atstovų suvažiavimas New Yorke. Pirmose eilėse matyti (iš k. į d.) — (I) J. Montvila, O. Saveikytė, A. Deveniene, St. Barzdukas, Stašinskas, I. Dilienė, O. Roznikienė, O. Girniuvienė, M. Raugienė, S. Narkėliūnaite; (II) A. Bendorius, dr. P. Vileišis, J. Dilys, Vitkauskas, B. Raugas, Pažemėnas, J. Audėnas, Izbickas, O. Balčiūnienė, dr. A. Vasys; (III) E. Reikenis, J. Staniškis, A. Vakselis, Pranas Pauliukonis, K. Barzdukas, V. Čižiūnas, A. Dimas, Tamulis, V. Vaitiekūnas; (IV ir V) — A. Padvarietis, Šiaudagys, Bagdonas, J. Baršauskas, V. Volertas, S. Skripkus, P. Balčiūnas, A. Rugys, Jatulis. Foto V. Maželis

DELEGATES of U. S. Lithuanian Community, Eastern section assembled in New York.

KOVOKIME VISUOSE FRONTUOSE

Daugiau pastangų ir sutarimo kovoje dėl lietuvybės išlaikymo

L. DAMBRIŪNAS, Brentwood, Md.

Pagrindiniai mūsų kovos frontai, kaip žinoma, yra du: kova dėl Lietuvos laisvės ir kova dėl lietuvybės išlaikymo emigracijoj. Abu šie kovos tikslai svarbūs, nes be laisvės tauta negali atlikti savo kultūrinės misijos, o šiai misijai atlikti reikia, kad tauta nenyktų. Šis pastarasis reikalas — nykimo sulaikymas ypač svarbus mažai tautai.

Iki šiol daugiausia jėgų bei pastangų buvo ir yra skiriama kovai dėl Lietuvos laisvės. Norėčiau šia proga atkreipti dėmesį į tai, kad kitas frontas — lietuvybės išlaikymas yra dar pavojingai per silpnas ir kad jį turime būtinai stiprinti.

1. *Ligšiolinės pastangos*

Norėdami susidaryti aiškesnį vaizdą tuo klausimu, žvilgterėkime truputį atgal ir pažiūrėkime, kaip iki šiol sekėsi tas pozicijas ginti. Lietuvių Enciklopedijos X t. informuoja, kad 1950 m. per gyventojų surašymą JAV čia gimusiais lietuviais užsirašė pustrečio šimto tūkstančiu (249,825). Vadinas, tiek buvo žinančių savo lietuvišką kilmę. Bet kiekgi iš jų yra lietuviško nusiteikimo lietuvių, t. y. norinčių išlikti lietuviais ar apskritai lietuvybę branginančių? Iš viso to skaičiaus Lietuvos Vyčių organizacijai priklauso apie 2.000 asmenų, bet ir tie savo susirinkimuose daugiau kalba angliškai, nes daugumas lietuviškai nemoka ar silpnai temoka. Tokio pat lietuviško sąmoningumo kaip Vyčiai gali būti dar kokių pora tūkstančių neorganizuotų lietuvių. Visa tai sudaro nedaugiau kaip 2-3 nuošimčius iš viso minėto skaičiaus. Kitiems 97 nuošimčiams pati lietuvybė nei šalta, nei šilta. Jie jau greičiau yra lietuviškos kilmės amerikiečiai, negu lietuviai. Gal kiek geresnė tuo tarpu yra naujai atvykusių padėtis, bet ir jų čia gimę ir augę vaikai pamažu suks ta pačia kryptimi. Visa tai vyko nepaisant didelių imigrantų pirmosios kartos pastangų lietuvybės nykimą sulaikyti įvairiomis primonėmis — organizuojant lietuviškas parapijas, mokyklas, kuriant organizacijas ir kt. Šitokią padėtį, kad iš čia gimusių lietuvių tik keli nuošimčiai išlieka sąmoningais lietuviais, tenka laikyti katastrofiška lietuvybės išlaikymo atžvilgiu.

2. *Trys dabartiniai nusistatymai*

Kyla klausimas, kas gi tokios padėties akivaizdoje daroma. Čia galima išskirti tris grupes žmonių su trim skirtingais nusiteikimais ir trim skirtingais iš to plaukiančiais elgesio būdais.

Didžiausią grupę sudaro tie, kurie gal kiek ir apgailestauja lietuvybės nykimą emigracijoj, bet asmeniškai organizuotų pastangų lietuvybės nykimui sulaikyti neremia arba remia mažai, tik simboliškai. Čia priklauso visi apimti rezignacijos, netikį lietuvybės išlaikymo galimumu, indiferentai bei šiaip žmogeliai, besirūpiną tik asmeniškais reikaliukais. */ Nukelta į sekantį puslapį*

LEONARDAS DAMBRIŪNAS, savo šeimos tarpe. L. Dambriūnas, liet. kalbos vadovėlių autorius, lituanistas, nėra siauras kalbos mokslo specialistas — jis plačiai reiškiasi kultūros srityje. Neseniai jam paskirta "Aidų" mokslo premija už veikalą "Lietuvių kalbos veiksmažodžių aspektai".

LEONARDAS DAMBRIŪNAS, noted Lithuanian grammarian and author seen with his family.

Kitą grupę sudaro tie, kurie, laikydami ligšiolines priemones nepakankamomis, ieško naujų lietuvybės nykimo sulaikymo priemonių. Čia priklauso visi Lietuvių Bendruomenės idėjos skleidėjai, jos rėmėjai bei vykdytojai. Čia galima priskirti ir tuos, kurie, kaip prof. K. Pakštas, ieško vietos kompaktiškai lietuvių kolonijai kurti tuo pačiu lietuvybės išlaikymo tikslu.

Pagaliau yra ir trečia žmonių grupė, kuri opozicijoj antrosios grupės darbui. Šios grupės nusistatymas pats keisčiausias ir nesuprantamiausias. Jai priklauso daugiausia inteligentai, dirbą kitose patriotinėse organizacijose, bet naujų sumanymų bei naujo organizuoto darbo lietuvybės išlaikymo fronte neremia ir net jam priešinasi. Toks nusistatymas iš tikrųjų keistas: juk kaipgi galima suderinti lietuvišką patriotizmą su nesirūpinimu lietuvybės išlaikymu ar opozicija tiems, kurie tuo rūpinasi?

Galimas dalykas, jog čia turi reikšmės ir tai, kad nepritariančių ar net priešingai nusistačiusių laikraščių bei organizacijų vadovaujantys asmenys yra senosios emigracijos, o tokia LB — naujųjų ateivių, ir iš to kyla opozicija. Kaip ten bebūtų, toks nusistatymas lietuvybės išlaikymo nestiprina, o silpnina.

3. Pajėgų disproporcija abiejuose frontuose

Kraštutinumą čia sudaro tai, kad politiniam darbui turime visą eilę organizacijų-veiksnių, kaip Altą, Vliką, LLK, diplomatus, politines partijas bei rezistencines organizacijas. Be to, įvairios tarptautinės organizacijos, kuriose lietuviai taip pat dalyvauja, kaip Pavergtų Europos Tautų Seimas, NEI, liberalų bei žaliasis internacionalai. Žodžiu, politiniame fronte esame ne vieni, kovojame kartu su šimtu milijonų pavergtų Lietuvos kaimynų. Ir čia turime pagrindo manyti, kad šiame fronte laimėsime tiek, kiek laimės visi Europos pavergtieji, nes mūsų vienų jėgos per menkos. Tuo tarpu **lietuvybės išlaikymo fronte esame vieni** — čia jokie internacionalai nepadeda ir negali padėti. Ir šiam tikslui mes turime ne dešimtį organizacijų, bet tik vieną, bet ir tą pačią neretai puolamą ar pajuokiamą. Atrodo tiesiog paradoksiška: tam tikslui, kurio pasiekimas tik nežymia dalimi priklauso nuo mūsų, skiriame beveik visas jėgas, tartum tai priklausytų **tik** nuo mūsų. Ir priešingai: tam tikslui, kurio pasiekimas priklauso **tik nuo mūsų,** skiriama tiek mažai pastangų, tartum tai galėtų kas atlikti be mūsų. Būdinga, kad kai kuriais atvejais šioje srityje kai kurių mūsų patriotų nuomonės sutampa su Lietuvos komunistų nuomonėmis: ir vieni ir kiti pvz. pajuokiančiai kritikuoja prof. Pakšto kolonijos kūrimo sumanymą.

Šiaip ar taip, matome aiškią jėgų bei pastangų disproporciją abiejuose svarbiuose mūsų frontuose. Viename sukoncentruota kuone viskas ir kovojama jau beveik 20 metų, kitame vos tik pradedame krutėti ir tai dar su trukdymais.

4. Išvados iš dabartinės padėties

Kai kas galbūt mano, kad nereikėtų skaldyti jėgų ir pirmiausia siekti vieno tikslo — išlaisvinimo. Tai būtų gal priimtina, jei išlaisvinimas būtų numatomas netolimoj ateity. Dabar gi priešingai: greitas išlaisvinimas nenumatomas, ir mūsų veiksnių nuomonės tuo atžvilgiu nėra optimistinės. Štai Vliko užsienio tarnybos valdytojas dr. P. Karvelis neseniai šitaip rašė: "Visų reiškinių veikiama visa Europos atmosfera yra labai nyki... šaltumu ir abejingumu dvelkia iš Europos Tarybos pavergtiems kraštams... blaiviai vertindami susidarančią padėtį, mes turime būti pasirengę, kad vienas kitas skaudesnis smūgis mus gali ištikti, kad mūsų kova ilgesnio laiko pareikalaus... ("Draugas", 1959.5.8). "Naujienų" redakcija sekančią dieną pridėjo, kad "Lietuva atgaus nepriklausomybę tada, kada sugrįš į Europą taika" (N., 1959. 5.9). Čia turbūt turima galvoj teisinga taika. Tačiau kada ji grįš, nesakoma, nes niekas to nežino. Tad tiek iš pirmo, tiek iš antro pareiškimo negalima daryti išvados, kad laisvės rytojus būtų arti. O jeigu taip, tai kova dėl lietuvybės išlaikymo emigracijoje yra juo aktualesnė, nes reikia, kad ir po kelisdešimt metų būtų pakankamai sąmoningų lietuvių, kurie dar galėtų ir norėtų kovoti dėl Lietuvos laisvės.

Pagaliau emigracijoj lietuvybės išlaikymas svarbus ne vien tam kovos dėl laisvės reikalui. Lietuvių yra tiek nedaug, kad kiekvieno lietuvio tautinės gyvybės išlaikymas yra didelių pastangų vertas.

Todėl išvadas norėtume daryti tokias: kovokime visuose frontuose, negalvokime, kad tik politika ar pinigai išgelbės Lietuvą. Užtenka klaidos, kurią darėme laisvės metais, perdaug pasitikėdami viena priemone — fiziniu ginklu, kurio paskui nė napanaudojome. Gyva lietuvybė yra Lietuvos laisvės pagrindas. Gyva lietuvybė emigracijoj yra pagrindas visoms pastangoms Lietuvos labui.

Plk. KAZYS ŠKIRPA
APIE TRIS BIRŽELIO IVYKIUS

— Kaip aiškinate birželio minėjimų prasmę?

— Tais minėjimais paliečiamas ne kuris vienas, bet net trys svarbūs įvykiai, atžymėti birželio 15, 14-17 ir 23 datomis. Nors jie ir siejasi vienas su kitu, tačiau savo esme jie buvo visai skirtingi. Todėl ir jų prisiminimas turi mums nevienodos prasmės. Suglaustai pasakius, norėčiau tatai apibūdinti taip:

Pirmosios, t. y. birželio 15-jo datos, nesinorėtų iš viso prisiminti. Jos prisiminimas tik pagilina mumyse liūdesio jausmą, kad netekome to, kas mums, kaip tautai, buvo brangiausia — politinės laisvės ir valsttybinės nepriklausomybės.

Viena šios didžiosios nelaimės pasekmių buvo 1941 metų birželio 14-17 dienų tragiškieji įvykiai — sovietinio okupanto naktiniai užpuolimai ant ramių gyventojų ir pirmas masinis lietuvių deportavimas iš Lietuvos, kurį sekė kiti, taip pat didelio masto deportavimai po II-jo Pasaulinio karo. .Vargu, ar rasis lietuvių šeima, kuri būtų išlikusi šių tautos žudynių ar kitokių sovietinio okupanto žvėriškumų nepaliesta. Todėl birželio 14-17 dienos yra mums visuotinio gedulo dienos, sykiu ir vieninga visų lietuvių protesto demonstracija pasaulio akyse prieš Sovietų Rusijos genocidinius nusikaltimus mūsų Tėvynėje.

Visai kitokią prasmę turi mums birželio 23-ji. Šios datos prisiminimas sukelia mumyse ne liūdesio, o tautinio pasididžiavimo jausmą. Ivykęs tą dieną (1941 m.) LIETUVIŲ TAUTOS SUKILIMAS prieš sovietinį okupantą pademonstravo pačiu vaizdžiausiu būdu mūsų tautos valią už laisvę bei valstybinę nepriklausomybę ir nunuogino Maskvos melą apie tariamai savanorišką Lietuvos įsijungimą į Sovietų Sąjungą. Sudėtos sukilimo metu aukos nuplovė gėdos dėmę nuo mūsų kartos už paskutiniojo nepriklausomos Lietuvos režimo supasavimą pareikšti nors simbolinį pasipriešinimą Sovietų agresijai 1940 metais, o sukilimo laimėjimas grąžino mūsų tautai pasitikėjimą savo jėgomis tolimesnei heroinei kovai už laisvę ir valstybinę nepriklausomybę.

BUV. PREZIDENTAS HARRY S. TRUMAN pasirašo savo knygą lietuvių demokratų grupės pirmininkui arch. A. Varnui, New Yorke, kuris vadovavo lietuviams, nuvykusiems dalyvauti Trumano 70 m. amžiaus sukakties minėjime. Pirmas iš kairės liet. grupės dalyvis J. Zabielskis, kiti — lenkė ir ukrainietis, buvę tremtiniai, kurie į AV atvyko pagal prez. T. paremtą DP bilių.

A GROUP of Lithuanian Democrats paid a visit to H. Truman on the occasion of his 70th birthday.

LIETUVOS LAIKINOJI VYRIAUSYBĖ 1941.VI.23 — VIII. 5. Sėdi iš k. į d.: komunalinio ūkio ministeris inž. V. Landsbergis-Žemkalnis, krašto apsaugos min. gen. St. Raštikis, l. e. min. pirmininko pareigas prof. J. Ambrazevičius, darbo ir socialinės apsaugos min. dr. J. Pajaujis, susisiekimo min. inž. A. Novickis; stovi iš k. į d.: žemės ūkio min. prof. B. Vitkus, sveikatos min. dr. Vencius, kultūros ir propagandos valdytojas J. Senkus, pramonės min. inž. dr. A. Damušis, vidaus reikalų min. plk. J. Šlepetys, finansų min. J. Matulionis, teisingumo min. M. Mackevičius, prekybos min. P. Vainauskas ir Lietuvių Aktyvistų Fronto štabo viršininko įgaliotinis L. Prapuolenis. (Nuotraukoje trūksta min. pirmininko plk. K. Škirpos ir užs. reik. min. adv. R. Skipičio).

THE INTERIM GOVERNMENT of June 21 — Aug. 5, 1941 upheaval, Lithuania.

— Ar birželio 23 d. sukilimas buvo paruoštas iš anksto, ar tebuvo tik spontaniškas tautos aktas siekiant išsilaisvinimo?

— Sukilimui buvo ruošiamasi iš anksto, nuo pat to momento, kai tik okupantas baigė atskleisti savo griovikiškuosius planus Lietuvoje. Vienas pirmųjų pogrindžio daigų pasiruošti sukilimui buvo pasėtas jau 1940 m. birželio pabaigoje laike mano surizikuotos kelionės į Kauną po sovietų okupacija. Juo okupanto siautėjimas darėsi įžūlesnis, juo labiau brendo tautoje pasiryžimas kovos keliu nublokšti nuo savo pečių bolševikinį jungą — ir tuo daugiau pridygo sukilimo paruošiamųjų daigų. Iš pradžios jie veikė paskirai, kaip kas išmanė. Susidarius 1940 m. lapkričio 17 d. Berlyne Lietuvių Aktyvistų Fronto branduoliui, minėtieji pogrindžio veiklos daigai greitai apsijungė po bendra LAF vėliava, nors dažnas jų ir toliau vadinosi savais skirtingais vardais, kad pasunkintų okupantui lietuvių pogrindžio organizacijos veiklos sekimo darbą. . .

— Ar buvo kokia bendra sukilimui pravesti vadovybė ir kas ją buvo sudaręs?

— Tokia vadovybė buvo, tik veikė decentralizuotai, pasidalinusi funkcijomis. Akcijos politinę platformą, organizacijos planą ir bendras sukilimui pravesti gaires nustatė LAF vadovaujanti grandis, kuri veikė iš užsienio, mano pirmininkaujama. Dėl veiklos pačiame krašte turiu pasakyti, kad jai pravesti buvo susidarę du vadovaujamieji centrai: vienas Vilniuje, kitas Kaune. Jie vystė pogrindžio darbą lygiagrečiai taip, jog kiekvienu metu galėtų viens kitą pavaduoti, jei kuris iš jų būtų buvęs okupanto susektas ir likviduotas. Kontaktas tarp LAF vadovajamosios grandies užsienyje ir anksčiau suminėtųjų pogrindžio centrų pačiame krašte buvo palaikomas per patikimus ryšininkus, taip kad visų tų organų veikla buvo reikiamai suderinta.

Pavardžių asmenų, kurie suminėtuosius ornus buvo sudarę, dar negalima atskleisti, nes kai kurių jų likimas tebėra netikras. . . . . .

— Kaip susidarė Laikinoji Vyriausybė?

— Šios Vyriausybės pastatymas buvo vienas iš svarbiausiųjų sukilimo tikslų. Reikia pastebėti, kad nuo pat tos akcijos pradžios nebuvo tikra, ar su hitlerine Vokietija, kuri ruošėsi karo žygiams prieš Sovietų Rusiją ir per mūsų kraštą, pavyks Lietuvos klausimu susitarti. Todėl, kad viskas būtų aišku, kovo 24 d. (1941) viską apimančioje instrukcijoje "Lietuvai Išlaisvinti Nurodymai" pogrindžio centrams Vilniuje ir Kaune buvo patarta, jog iš anksto pasiruoštų paskelbti naują Krašto Vyriausybę revoliucinės teisės pagrindu, jei trumpai prieš rusų-vokiečių ginkluotą konfliktą ar karui ką tik prasidėjus nesusilauktų iš LAF vadovaujančios grandies Berlyne jokios žinios apie susitarimą su Reicho vyriausybe. Po to šis nurodymas buvo pakartotas net kelis kartus, nes, artėjant rusų-vokiečių karui, vis daugiau išryškėjo, jog susitarti su Reichu neįmanoma. Dėl asmenų į tada dar tik projektuotos Vyriausybės narius reikia pasakyti, kad jų parinkimas buvo paliktas pogrindžio centrų nuožiūrai. Buvo savaime aišku, kad tik tų centrų veikėjams tebuvo įmanoma asmeniškai išsiaiškinti su kandidatais į Vyriausybės narius ir gauti jų sutikimą jų eksponavimui tokiam rizikingam planui. Kaip žinoma, trys Vyriausybės nariai su manim, kaip sakytosios Vyriausybės Ministeriu Pirmininku, buvo parinkti ir paskelbti iš Berlyno lietuvių tarpo, tikintis, kad jiems gal pavyktų palenkti Reicho vadovybę, kad skaitytųsi su sukilimine Lietuvos Vyriausybe bei ją pripažintų. Ši viltis nepasitvirtino; naciai ne tik neparodė politinio blaivumo skaitytis su Lietuvos suverenumo atstatymo faktu, bet griebėsi policinių priemonių — izoliavo mane naminiu areštu Berlyne, visai neatsižvelgdami, jog tada formaliai tebebuvau Lietuvos Pasiuntiniu ir Igaliotu Ministeriu Vokietijoje.

— Bet Vyriausybė buvo paskelbta, ji veikė; kokia buvo Laikinosios Vyriausybės reikšmė?

— Tautinės Lietuvių Laikinosios Vyriausybės paskelbimas ginkluoto sukilimo išdavoje buvo tikras šio lietuvių herojinio akto apvainikavimas. Visi gyventojų sluoksniai pasitiko tos Vyriausybės paskelbimo faktą su tikru entuziazmu ir besąlygiškai tą Vyriausybę pripažino. Trumpiausiu laiku ji atkūrė visą krašto valdymo aparatą, kuris pasiliko ir po to, kai pati ta Vyriausybė, po pusantro mėnesio priešinimosi naciams, buvo pastarųjų nušalinta. Tarptautinės teisės požiūriu sakytos Vyriausybės paskelbimas ir faktas, kad ji išsilaikė ir kraštą valdė, buvo konkretūs įrodymai, jog Lietuvos suverenumas tikrai buvo atstatytas, tik po to pažeistas kito Lietuvos kaimyno — hitlerinės Vokietijos, kuri nesiskaitė su Lietuvos Vyriausybės protestu, kaip kad bendrai ji nesiskaitydavo su mažųjų tautų teise į valstybinę nepriklausomybę.

— Kokie buvo santykiai tarp Lietuvių Aktyvistų Fronto ir Lietuvių Fronto?

— Jokių santykių tarp LAF ir Lietuvių Fronto nebuvo ir negalėjo būti, nes kai 1940-1941 metais LAF vystė savo veiklą, Lietuvių Frontas iš viso dar neegzistavo. Jis susidarė tik po birželio 23 sukilimo, t. y. kai Laikinoji Vyriausybė jau buvo nacių nušalinta, LAF jau buvo suskilęs, o jo likusioji dalis 1941 m. rugsėjo 26 d. buvo naciškųjų okupantų jėgos pagalba likviduota. LAF-tui šitaip žlugus, viena dalis jo buv. narių išsisklaidė tarp politinių grupių, kurios atsigaivino ir vėl pasireiškė savo veikla, o kita dalis susibūrė į rezistencinius sambūrius. Pirmieji atskilo nuo LAF tariamieji "voldemarininkai", kurie apsijungė į Nacionalistų Partiją; krikščionių demokratų pakraipos buv. LAF nariai susibūrė daugiausia į grupę, pasivadinusią Lietuvių Frontu, o tautiniai liberaliniai LAF elementai kiek vėliau susitelkė į Lietuvos Laisvės Kovotojų Sąjungą.

— Kaip, Jūsų nuomone, plėsis tolimesni tarptautiniai įvykiai?

— Dabartinėmis sąlygomis teisingo atsakymo į tokį klausimą tur būt ir tikras pranašas negalėtų duoti. Todėl čia pasitenkinsiu tik jau išryškėjusių dalykų įvertinimu. Jie, mano nuomone, yra tokie: Vakarų didžiosios demokratinės valstybės, kurios ir toliau lieka atsakingos už teisingos tarptautinės santvarkos nustatymą Europoje, nusimanevravo santykiuose su Sovietų Rusija į grynai defenzyvinio pabūdžio politiką. Ivykių formavimo iniciatyvą perėmė Kremlius, kuris tad ir diktuoja Vakarams reikalavimus, versdamas demokratinių valstybių vyriausybes daryti įvairias koncesijas, kad tik išvengtų karo. Tokia padėtis gali nusidelsti il-

PABAIGA 16 PSL.

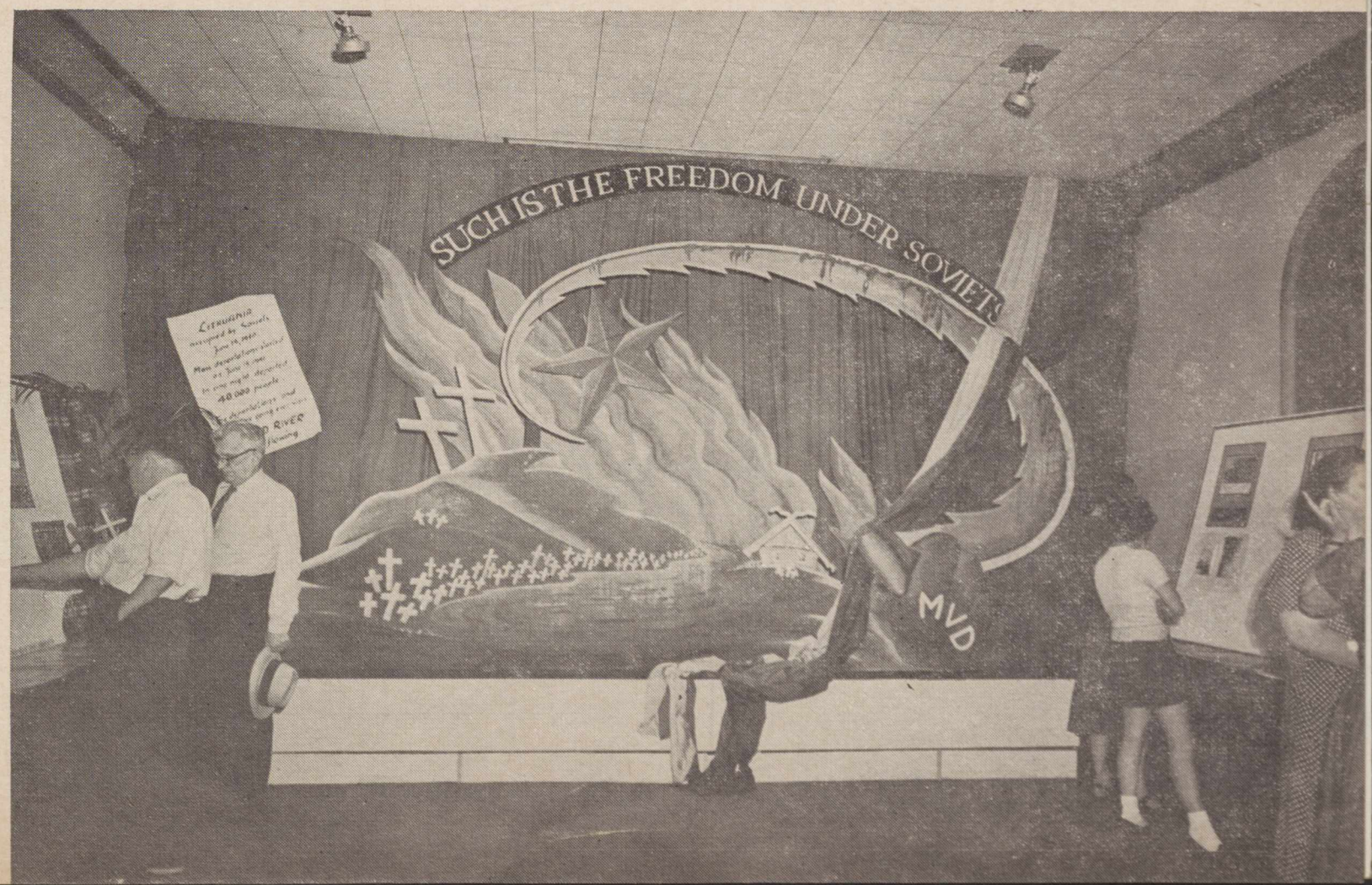

PARODA, vaizduojanti sovietų okupacijos ir trėmimų faktus, žiaurumus ir aukas. (Piešinys — Andriušio).

THIS YEAR as in the past Lithuanians and their Baltic countrymen observed the tragic June deportations of 1940-1941, when the Soviet Union arrested and deported thousands of Lithuanians, Latvians and Estonians. They reiterated again their intention to continue opposing the Soviet regime and make their countries free once more. (More about occupation and deportations read on pages 21-23.).

ALTS DEŠIMTMEČIO SEIMAS, posėdžiavęs Detroite gegužės 30-31 d., buvo darbingas. Oficialiai skelbiama, kad jame dalyvavo 57 atstovai ir 161 svečias. Jame buvo paliesta daug savos organizacijos ir lietuviškojo gyvenimo klausimų. Čia matyti dalyvių dalis: pirmoje eilėje iš k. į d.: A. Trečiokas, dr. J. Paplėnas, T. Blinstrubas, V. Abraitis, Biežienė, Trečiokienė, Abraitienė ir kt.

THE CONVENTION to commemorate the 10th anniversary of the American Lithuanian National Association which was held in Detroit on May 30-31.

AMERIKOS LIETUVIŲ TAUTINĖS SĄJUNGOS DEŠIMTMEČIO

SEIMAS DETROITE VAIZDUOSE

VISAS NUOTRAUKAS ("Dirvos") PARŪPINO DR. J. PAPLĖNAS

SEIMO BANKETAS pradedamas kun. T. Žiūraičio malda. Už jo — A. Gilvydis, banketo vedėjas. Daugiau už garbės stalo matyti: Rastenis, dr. Paužienė, E. Bartkus, J. Gaižutis, Jurkūnienė, Abraitienė, J. Černius, Bačiūnienė, dr. S. Biežis, V. Pauža, P. Ališauskas, J. Vaičaitis, J. Jurkūnas ir kt.

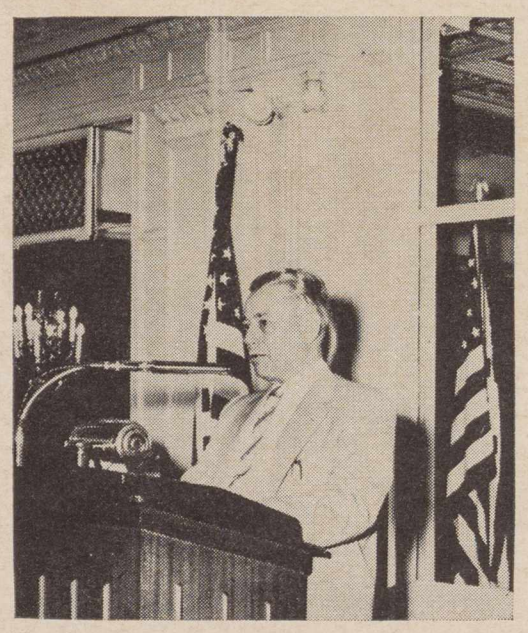

IŠ KAIRĖS Į DEŠINĘ:

I.

Inž. Eug. Bartkus, S-gos pirmininkas, sako kalbą.

ENG. EUG. BARTKUS, president of the organization, delivering his speech.

II.

inž. S. Švedas, L. Tautinio Akademinio Sambūrio vardu sveikina seimą. Matyti buv. S-gos pirm. M. Colney-Aukštikalnio našlė. Seime iškilmingai paminėti buvę pirmininkai Colney ir Olis.

Eng. S. Švedas greets the convention in the name of the tiLh. Academic organization "L. Taut. Akademinis Sambūris".

III

V. Rasteni,s L. Nepriklausomybės Talkos pirm., praneša apie Talkos veiklą.

V. Rastenis speaks on a topic of press.

THE CONVENTION BANQUET being started with a prayer by Rev. T. Žiūraitis.

BANKETO SVEČIŲ TARPE trys jaunos solistės, atlikusios meninę banketo programą: 1. D. Mongirdaitė, 2. J. Luizaitė ir 3. N. Linkevičiūtė.

THE THREE YOUNG SINGERS who participated in the program during the banquet: D. Mongirdaitė, J. Luizaitė and N. Linkevičiūtė.

Seimo proga įvykusiame Vilties draugijos suvažiavime išrinkta nauja Vilties valdyba perima pareigas iš senosios: iš kairės — V. Rastenis, B. Gaidžiūnas, dr. Br. Nemickas, dr. J. Bartkus (naujas pirm.), J. Bačiūnas (buvęs pirm.) ir inž. Z. Rekašius:

Viltis leidžia dukart per savaitę išeinančią Dirvą; centro valdyba yra išleidusi J. Bačiūno "Kelionę į Pacifiko kraštus" ir numačiusi išleisti dr. A. Geručio paruoštą Lietuvos kroniką, taip pat A. Merkelio A. Smetonos monografiją.

During the convention of the A. L. National Ass'n the Press & Radio Ass'n "Viltis" elected its new committee.

Danguolė Bartkienė, S-gos pirm. žmona, ir Gaižutienė, seimui rengti kom. pirm. žmona, baigia kalbas prieš seimui išsiskirstant.

D. Bartkienė, the organization's president's wife, and Gaižutienė, the wife of preparations committe pres., in a discussion.

J. Povilaitis, vienas jauniausių skyrių (Omahos) pirm., skyrių veiklos seminaro metu. Šalia — semin. vedėjas inž. J. Jurkūnas.

J. Povilaitis, the pres. of the Omaha chapter during the convention.

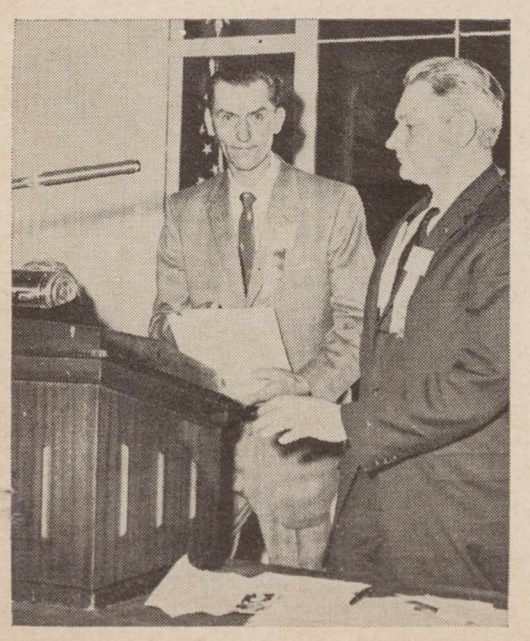

NAUJAUSI

LIETUVIŠKI REKORDAI

Po $1.75 vienas:
(78 RPM — 10 colių)

Beržų šakos žemai linko ir Išgrįsiu tiltelį. — Solo A. Lietuvninkas.

Brangi Tėvynė mano ir Sesuo žydrioji Vilija. — Solo J. Mažeika; duetas — Grincevičiūtė ir Mikštaitė.

Šviesi naktis mėnesiena ir Aviža prašė — Kavecko choras ir solo Jasiūnaitė.

Žvaigždutė ir Šoka briedis. —Solo Cudakova ir choras.

Ulijona ir Šiū namo, namo. — Solo Grincevičiūtė.

Džigūnas ir Subatėlė. — Akordeonu solo L. Baltušis.

Kur banguoja Nemunėlis ir Kur bakužė samanota. — Įdainavo Algirdas Brazis.

Ave Maria ir Šventa Naktis. — Įdainavo Algirdas Brazis.

Arija iš operos "Gražina" ir Apviltas. — Įdainavo Algirdas Brazis.

Ilgesys ir Patekėk, Aušrinė. — Įdainavo Al. Brazis.

Perkant Algirdo Brazio rekordų albumą - visi rekordai sykiu tik $6.

KITI NAUJI REKORDAI PO $1.50 VIENAS:

Vežė mane iš namų ir Klumpės. — Budriūno Vyrų kvartetas.

Alutis ir Šauksmas. — Budriūno Vyrų kvartetas.

Į kovą ir Gyvenimo Aidu; ir O, dalelė. — Budriūno Vyrų kvartetas.

Valsas; ir Žvakė ir plaštakė. — Budriūno Vyrų kvartetas.

Visur tyla ir Tykiai Nemunėlis teka. — Solo Babravičius.

Kam šėrei žirgelį ir Kai aš turėjau. — Duetas: Vanagaitis ir Olšauskas.

Tu Lietuva ir Drulia. — Pupų Dėdė ir Dėdienė.

Kur bėga Šešupė ir Draugai į kovą. — Choras.

Laimutė, polka, ir Daina apie Palvą arklį. — Solo ir choras.

Dvylikos colių lėto grojimo rekordas, kuriame įgrota 16 naujausių lietuviškų dainų ir šokių tik $4.95.

10 colių ilgo grojimo 10 lietuviškų dainų ir šokių rekordas — $3.50

Rekordus siunčiame paštu į visus miestus. Amerikoje pašto ir supakavimo išlaidoms siųskite ekstra $1.50. Į kitas pasaulio šalis ir Kanadon — $0.50 daugiau.

Siųsdami rekordų užsakymą, siųskite kartu ir Money Orderį, nes COD rekordų nesiunčiam.

Jos. F. Budrik

FURNITURE
3241 So. Halsted Street
CHICAGO 8, ILLINOIS

Ar turite šias Lietuvių Dienų knygas:

Elena Tumienė

KARALIAI IR ŠVENTIEJI

Poezija

Stasius Būdavas

VARPAI SKAMBA

Apysaka

Ignas Šeinius

VYSKUPAS IR VELNIAS

Apysakos ir novelės

(Baigiama spausdinti)

S. W. Maugham

DAŽYTAS VUALIS

Romanas

A. Baranauskas

FOREST OF ANYKŠČIAI

Anykščių šilelio vertimas angliškai

(Su liet. originalu)

Artimiesiems Lietuvoje, Sibire padėsite, siųsdami praktiškus daiktus per lietuvių vadovaujamą (ved. Dr. G. Valančius) įstaigą

ANAPUS

IMPORT-EXPORT

3528 Sunset Blvd., Los Angeles 26, California

Didelis pasirinkimas įvairių medžiagų, vaistų ir kt. Taip pat priimami ir Jūsų sudaryti siuntiniai.

DARBO VALANDOS:
kasdien 11 a.m. — 7 p. m.,
sekmadieniais 12 — 4 p. m.,
pirmadieniais uždaryta.

Telef.: NOrmandy 5-2702

Learn more about the country of your ancestors from the

LITHUANIAN WORLD DIRECTORY

by *Anicetas Simutis*

The most comprehensive source material about Lithuania and Lithuanians ever assembled in one volume, this 464-page book is crammed with information on every Lithuanian topic: *history, language, art, music, literature, Soviet occupation, deportations, relentless fight for freedom etc.*

It contains lists and addresses of several thousand intellectuals, professionals, parishes, clubs, and associations in the Western World.

It is the only publication of its kind in the English & Lithuanian languages.

Illustrated, indexed, hard cover.
Postpaid $6.50 from the
Lithuanian Chamber of Commerce, 41 W. 82 St., New York 24, N. Y.

PETRONELĖ ORINTAITĖ, rašytoja, Los Angeles, California. Foto Leonas Briedis
PETRONELĖ ORINTAITĖ, author and teacher, Los Angeles, Calif.

PETRONELĖ ORINTAITĖ (Janutienė), kilimo suvalkietė, yra viena iš tos turtingos rašytojų plejados, kurią išaugino Vilkaviškio gimnazija (Salomėja Neris, A. Vaičiulaitis, P. Karuža, K. Bradūnas, Julija Švabaitė, V. Milūnas ir kt.). Į literatūros pasaulį ji atėjo prieš 1930-tuosius, kada literatūros avangarde savo balsą tarė VD universiteto humanitarai. Debiutavusi eilėraščių rinkiniu "Vingių vingiai", Orintaitė netrukus pasuko į beletristika, čia pradžioje davusi novelių rinkinį "Iš sostinės", gi vėliau žymiai plačiau gyvenimą palietusi romanais "Paslėpta žaizda" ir "Daubiškės inteligentai". Jei pirmajame tema,, nors ir skaudi, siauriau lietė moteriškąjį šeimos pasaulį ("jaunamartės kelias"), tai "inteligentų" romanas stipriai ir plačiai pakedeno naujai besusidarantį liet. miesčionijos luomą; šis provincijos "mirštančių sielų" veidrodis našiai prisidėjo prie mūsų naujosios literatūros "socialinio (ne socialistinio!) romano" baro (Paukštelis, Grušas, Mykolaitis), kaip teisingai pažymi "A World of Great Stories" antologijos vienas apžvalgininkas, rašydamas apie liet. beletristiką ir suminėdamas P. Orintaitę. Puoselėdama toliau novelės žanrą, Orintaitė yra davusi tokių puikių dalykų, kaip "Jurgučio pieva" ir k. Paskutiniuoju metu ji daug rašė ir išleido proza ir eilėmis jaunimui. (Šis dalykas iš "Grožvylės meilė").

LIGONIS

Grįždama iš Baltimorės pakeliui sustojau X miestelyje — norėjosi pasimatyti su viena pustete, kuri dar prieš I-mąjį karą iš mūsų Liepalotų buvo Amerikon atkeliavusi ir be pertraukos čia, kasyklų papėdėje, tupėjo, tur būt, jau ir mirties belaukdama.

Šnektelėjova apie šį apie tą, daugiausia apie senus liepalotiškius, su kuriais ji kadaise linus mynė ar veselijose šoko.

Pirmąkart (o gal ir paskutinį) matantis, mudviem tos šnekos tuoj ir išsisėmė. Aš jos amžiaus žmonelių maža bepažinojau, o jaunieji — antroji, trečioji karta — jau jos nebedomino.

Pasidairiusi pro langą į apiblukusius miestelio stogus, tarp kitko paklausiau — ar nėra čia tų dabartinių naujakurių, tremtiniais arba dypukais vadinamų, koks apsigyvenęs?

Mano pustetė buvo čia senas kelmas ir visą vietos lietuviją pažinojo iki pat panagių.

—Lyg ir nėra, — pratarė ji pagalvodama. — A, palauk, ugi rods yra vienas toks... Jam lyg kas negerai, ligonis ar šiaip sumišėlis — aš nežinau...

—Serga? — susirūpinau savo dypukiško luomo žmogum. — Reiktų aplankyti, gal pagelbos reikalingas?

—Ne, neserga jis, — kažkaip nesmagiai numykė senukė. — Dirba tam didžiajam viešbuty, anakur matyt stogas... Už sargą, rodos... Gali paėjėt...

Greit suradau tą — sumišėlį ar ligonį — viešbučio kieme tvorelę betaisantį.

Pasisakėva pavardes, iš kur kilę, kurioj Vokietijos stovykloj dyką duonelę valgę. Bet jis buvo nekalbus, lyg kažką giliai įsigalvojęs.

—Tai ką, vienišas esi, nuobodžiauji čia, tokiam atkampiam miesteliūkšty?

—O ne, aš ne vienišas, — lyg kažkokiu pralinksmėjimu atsiliepė jis, ir jo akys karštligiškai subliz-go. — Mes — keturi broliai ir dvi seserys. Aš pats — paliai vyriausiąjį — Jurgį. O kaip mes sutinkam, broliai ir seserys— visi kaip litanijoj... Birutėlę, jauniausiąją, labiausiai mylim...

—Ar visi čia Amerikoj esat? — negudriai klustelėjau.

—Ne, ne Amerikoj... Lietuvoj mes visi — tėviškėj. Netoliese šešupės...

Aš krūptelėjau. Taigi, Lietuvoje... Mūsų visų mintys ir širdys — ten, savųjų gūštoj.

—O kaip šičia darbas sekasi, nesunku? — panorėjau pakeisti šneką.

—Koks gi čia darbas, — atsiduso žmogus. — Šiuo metu namie — kviečius vežam, sėklos kūlimo talkos dūzgia... Kaip smagu, kai birbia kulmašinė, pėdai laksto, akuotai sminga į žandus, o grūdas kaip auksas pilasi... Šiaudų kūgiai ties kluonu — iš tolo kvepia sveiku dagos derlium... Rodos, kaip giesmėj žmogus — darbu Dievą garbini...

—Ar daug uždirbi šitam viešbuty? — aš vėl įterpiu keturkampį žodį, kad atitraukčiau jo mintį nuo anų tolimų svajojimų, nors jam jie atrodo visai tikroviški, beveik šios dienos dalykai. Betgi jis buvo nepajudinamas, iš savo vaizdų neišvedamas:

—Uždirbu? Čia? Nieko aš čia negaliu uždirbti — nė vieno šapelio, ko aš iš tikrųjų norėčiau! Sakyk, ar aš galiu uždirbti čia — nors sieksnį pašešupio žemės? Nors žalmedės šilelio kamputį, kur taip kvepia smalingu pušynu, ar galiu? Nors vieną gluosnį iš tėviškės kiemo? Arba nors tą kapčių ties Norvaišų kryžkele, kur piemenaudami bulves kepdavom? Ar aš galiu čia užsidirbti — nors pernykštį pempės lizdą mūsų dobilienoj, sakyk, ar galiu? Net nė to gabalėlio smėlyno pašešupy, kur mano motinėlė palaidota — net to negaliu tikėtis... Nieko, visiškai nieko negaliu! Beprasmis visas čia mano darbas ir uždarbis! — sunkiai dustelėjo jis ir nuleido galvą.

Skaudi tyla, lyg gedulo paklodė, susupo mudu, ir aš vos suradau žodį dar kartą jį prakalbinti:

—Keltumeis į kitą — didesnį miestą, kur daugiau lietuvių... Pasišnekėtum dažniau, būtų ne taip nykų be tėviškės, ramiau širdžiai...

—Ramiau? — net piktai atkirto jis. — Nenoriu aš ramumo! Nė tuščių šnekalų! Pasivaikščioju aš ir šičia su saviškiais, po pašešupius paklajoju... klausausi lietuviškų paukščių giedojimo... Aš kertu rugius savo tėviškės dirvoj, aš dainuoju savo šilely... Ir kasdien mano koja kaista ant žemės grumsto... Nieko daugiau aš nenoriu! Nereikia man didmiesčio, nei daug žmonių, nei triukšmo...

Nors jis stabtelėjo, aš daugiau nemėginau jam prieštarauti — jo mintys buvo tvirtesnės negu mano, ir jo jausmas — kaip liepsna.

O jis tęsė rūsčiai:

—Manai, įsiplakti kur į didelio miesto turtus ir — užmiršti tą viską ten? Kad širdis pinigų godumu ir lengvais šnekalais prisipildžius aprimtų? — čia jis taip žiauriai pasižiūrėjo į mane, kad aš net šiurptelėjau. — Gyvulys būčiau! Pastipusio šuns nevertas... Dvėseliena... Jeigu užmirščiau motinos kapą pašešupio smėlyne!..

Staiga jo akys sublizgėjo kažkaip trapiai žaibuodamos, ir žodis darėsi graudžiai grasinantis:

—Žinok, — ištiesė jis į mane savo sausą ir raukšlėtą plaštaką: — Aš kasdien einu į ten, į savo pašešupius, einu diena naktis, kaip prakeiktas žydas... Ir kada nors pareisiu! Pareisiu namo... — dabar jo balsas sušvelnėjo ir darėsi tylus tylus, lyg tolimas aidas kažko vos girdimo: — pareisiu, pabučiuosiu vartelius ties palange, apkabinsiu tėvuko sodintą liepą vidury kiemo... atsiklaupsiu ant balzgano takelio, kur amžinatilsį mamutė vaikštinėjo... Tada tai galėsiu nurimti ir — numirti.

— Ne! Ką aš sakau! — staiga atitoko jis, lyg netikėtos minties paliestas. — Tiktai šičia aš mirštu kasdien, kas valanda, aš trūniju, lyg pakelėj išmestas baslys... Šitam svetimame gyvenime iš tikro daraus lavonas... Valgis, alsavimas ir krutėjimas — žmogui dar nėra viskas! Čia aš — tik menka trąšos dulkelė indėnų žemei...

Jis nuleido akis ir paniro tartum kažkokiame susimąstyme. Bet netrukus vėl pradėjo žemu, vos girdimu balsu:

—Kai pareisiu... ten, namo, aš niekados nemirsiu... Aš gyvensiu amžius... Aš būsiu gyvas ten — nemirštamu lietuvio vardu... Aš liksiu gyventi — tėvų dirvos vagoje, savo brolių dainoje, pešešupio smilgų šiurenime...

Kai aš pakilau eiti ir pasakiau sudiev — jis nė blakstienų nepakėlė, gal būt, visai neišgirdo.

Atsiųsta paminėti

Justinas Tumėnas. Jubiliejinis leidinys. Redagavo ir išleido dr. Vanda Tumėnienė-Mingėlaitė, V.D. universiteto prof. Gausiai iliustruotas gyvenimo aprašymas su Stasio Raštikio, D. Narutaitės ir J. Kardelio atsiminimais. Gale pridėtas J. T. eilių pluoštas. 174 psl., kaina nepažymėta.

J. Tumėnas, žinomų Brandos kursų organizatorius ir vedėjas, mirė 1946 m. ir palaidotas Vokietijoje.

Tautos Praeitis (The Past of Nation). Istorijos ir gretimųjų sričių neperiodinis žurnalas. Tomas I, knyga 1. Chicago, 1959. Kaina $3.00. Red. Č. Grincevičius. Redakc. kolegija: V. Bagdanavičius, MIC ir M. E. Nauburas. Adm.: Dr. K. A. Matulaitis, MIC, Marian Hills Seminary, Clarendon Hill, Ill.

—Lietuvių Įsikūrimui Britų Hondure Remti Draugija pradėjo leisti savo biuletenį, pavadintą **"Dausuva"**, kurį redaguoja J. Vitėnas. Adresas: Dausuva, c/o J. Vitėnas, 3865 Halley Terr., S. E. Washington 20, D. C. Nutarta Washingtono būrelį laikinai laikyti centrine vadovybe. Jo valdybą sudaro: pirm. prof. K. Pakštas, vicepirm. J. Vitėnas, sekr. dr. A. P. Mažeika. Ypatingą susidomėjimą tuo reikalu rodo Brazilijos lietuviai.

— Knygų leidyka **"RŪTA"** Hamiltone, vadovaujama Pr. Enskaičio, yra pasiryžusi išleisti seriją lietuviškų knygų. Jau pradėta rinkti šios knygos: 1. Stasiaus Būdavo "Rūsti siena", apysaka iš knygnešių gadynės; 2. Pr. Enskaičio "Audra ateina", novelių romanas iš evangelikų repatrijantų gyvenimo; 3. Pranio Alšėno "Maži žodžiai", benamio minčių mozaika.

Kiekviena knyga turės apie 200 psl.

Pirmasis leidinys numatomas išleisti ligi VI-tos Kanados Lietuvių Dienos Hamiltone (šių metų rugsėjo pradžioje).

Knygų kaina: $1 už egz.

Leidyklos adresas: Ruta, Printing Co., 89 Napier St., Hamilton, Ont., Canada.

—**K. Ostrauskas** ruošia lietuvių literatūros ir kritikos išeivijoje bibliografiją, kuri apims 1945—1960 metus.

ALFONSAS GRICIUS

H A I D I

Džiugaus *jau nieko nebēra, Haidi,*
Iš vasarų ugningų ir jaukių;
Tamsos čigonės, apsigaubę šydais,
Jau sklaistosi po rūškanus laukus.

Skausmingai žiūri klounas iš pavėsio
Į fleitą, numestą tarp parko sutemų,
Kurią dienų pulkai išplėšė
Iš jo bronzinių pirštų sugniaužtų.

Nutilę amžinai triukšmingos naktys,
Lyg slepia mūsų puotų nukirstas gijas,
Ir ežeras, mus supęs, pradeda užakti,
Paliegęs milžiniškoj laiko angoje.

Kai vakaras palieja šviesą vaško,
Sugniūžta platumos nuilsę mirtinai,
Tik lyg labiau negu kadaise draskos
Verpetais vėjo užgauti miškai!

Ir legendaris paukštis žemės rūbais
Iš senkapių dar keliasi į vakaro spalvas,
Tik lyg plačiau užkloja nūdien
Jo siluetas blykštančias kalvas!

Nebėr taip vasarų ir kryžkelėj didžiojoj
Išbluko kelrodis: "Džiaugsmų pilin",
Tiktai fantastiškai susėdę groja
Likimo laumių kūnai iškreipti.

Taip neturiu džiugaus jau nieko parašyti
Iš užmirštų mūs praeities laukų, Haidi!..

ALFONSAS GRICIUS, poetas, Los Angeles, California
ALFONSAS GRICIUS, poet, Los Angeles, Calif. (Read his verses on this page.)

Alfonsas Gricius, jaunosios kartos poetas, su pirmuoju eilėraščiu rinkiniu "Žmogus ir žemė" debiutavo po II-jo karo Vokietijoje. Rinkinyje įsakmiai pabrėžiamas žmogaus ir žemės motyvas; čia žemė traktuojama ne regionaline prasme, bet kaip būties pagrindas ir stichiją, valdanti ir nešanti žmogų. Ji lieka ta pati ir gamtovaizdžiui pasikeitus,— tai regime iš Griciaus antrojo rinkinio "Tropikų elegijos", išleisto Australijoje. Nauja flora ir fauna tik padeda autoriui stipriau išsireikšti, vaizdai įgauna didesnės jėgos ir sugestijos, kaip rodo ir čia spausdinami dalykai, kur tropika prabyla nauja romantika.

O B O J A

Tavam sode *sau lizdą susikrovę,*
Kai saugojo juos kurtai nišoj iškalti,
Sapnavo tarp minkštų šešėlių povai,
Lyg nuotakos — nežemiškai balti.

Ir ten liūliuojančiais plaukais, Oboja,
Jauna, kaip vasaros liepsna basteis;
Kartojo tavo vardą, guldami po kojom,
Žiedai aistringais šnabždesiais.

Ugnis tavų juodų akių, lyg jūrų,
Kai retkarčiais sustodavo jos rentiny,
Keista jėga šaltinio vandenis užkūrė —
Greičiau iš žemės gylių trykšt.

Kai imdavai niūniuot laukinę dainą
Tu, įsisupusi brėkšnų glėbin,
Pradėdavo karščiau daug upės rainos
Savuosius intakus apsikabint.

Girtuos miražuos vyno rausvo,
Skandindamos rytų dangaus žaras,
Viršum kalvų virpėjo aušros,
Palietę tavo lūpas ružavas.

Bet vieną vakarą bastūnas faunas —
Dar niekad negirdėta oktava
Triukšmingai švilpdamas, lyg vėjas jaunas,
Išsiviliojo nesugrįžtamai tave.

Ir jau daugiau sau lizdo nebekrovę,
Nuliūdusių šešėlių supami,
Sode klajoja prie šaltinio povai,
Ieškodami dar tavo žvilgsnio vandeny.

U P Ė

Taip trokščiau *dar tave išvyst, laukine upe,*
O upe, mirganti granito duburiais,
Kur vakaro žara dažytom lūpom
Aistringai gėrė prie tavęs suklupus,
Ir blaškėsi po erdvę gaivalingais sūkuriais,
Keliaudami į eukaliptų girią tūpti,
Papūgų raudonų būriai.

Ten majestotiški kalnynai ramūs
Stebėtų, kaip užmiega vakarui klonys,
Kaip ima ošt žvaigždynai skliauto okeanuos,
Dulkėdami į žemę aukso miglomis.

Norėčiau dar išgirsti, upe,
Kaip ritasi linksmai gurgėdami kriokliai;
Gurgėjimas lyg glostanti lopšinė suptų
Bežadę naktį miego spinduliais.

O ryto valanda, tavuos verpetuos išsiprausus,
Ir, prisidengusi rūku, lyg nimfa nemari,
Numestų rūko skraistę ir įžiebtų aušrą,
Slapčia įžengus mano kambarin.

Nevystančių lijanų arkom vainikuota,
Kai žavis tavo dugno veidrody gėlės taurė,
Liūliuoji prirakinus tu prie savo luotų
Manas mintis, kurios atskrieja pailsėt.

Taip trokščiau prie tavęs atklyst dar, upe,
Kai meldžias rausvas vakaras tavuos krantuos nutūpęs!

LOS ANGELES LITUANISTINĖ MOKYKLOS mokytojai ir mokiniai mokslo metus baigiant. Baigimo aktas ir mokslo pažymėjimų išdalinimas įvyko birželio 21 d., pažymėjimus įteikė prof. M. Biržiška. Iš kairės sėdi mokytojai: J. Kojelis, R. Medziukaitė, A. Balsienė, I. Medziukas, vedėjas, prof. M. Biržiška, kun. dr. A. Bučmys, O. Razutienė ir muz. A: Narbutas. (Trūksta B. Čiurlionienės ir D. Polikaitienės). Mokykla yra iki 4 vid. mokyklos klasių, pernai ją lankė 52 mokiniai; birželio 28 ji atšventė 10 metų darbo sukaktį.

THE LOS ANGELES Lithuanistic School's teachers & students during the closing act of the school year. Foto L. Reivydas

LIETUVYBES PILIS PACIFIKO PAKRANTEJE

Los Angeles šv. Kazimiero lituanistinės mokyklos dešimtmetis

1949 metais lietuviams persikeliant į Ameriką, nemaža jų apsigyveno Los Angeles mieste. Susirūpinta vaikus pamokyti lituanistinių dalykų, kad jie nenutoltų nuo lietuvių kolonijos kultūrinio gyvenimo. Tada kun. J. Kučingis pakvietė seseles pranciškietes, dirbusias amerikiečių mokykloje ir 1949 metų rugsėjo 3 d. pradėjo darbą parapijos patalpose. Mokykloje dar stojo dirbti tik ką atvykusi mokytoja O. Razutienė ir muz. A. Skridulis. Talkininkavo ir pats kun. J. Kučingis ir jo asistentas kun. L. Jankus. Pirmaisiais mokslo metais mokiniai buvo paskirstyti trimis grupėmis.

1950/51 mokslo metais mokykloje dar dirbo mokyt. V. Pažiūra, kuris 1951-2 m. m. buvo ir mokyklos vedėjas. Tais metais mokykla, iš pat pradžių pradėjusi darbą rūsyje, ir garaže, persikėlė į erdvesnes patalpas, nes buvo pastatyta nauja bažnyčia, o buvusioji paversta sale.

KETURI LOS ANGELES LITUANISTINĖS MOKYKL. STUDENTAI, 1955 baigę kursą ir mokytojai (iš k.): mok. K. Barauskas, A. Korsakaitė, prof. M. Biržiška, ved. V: Pažiūra, mok: F. Kudirka, D. Karaliūtė, J. Raulinaitis ir R. Dabšys. Foto P. Gasparonis

GRADUATES (1955) from Los Angeles Lith. School and their teachers.

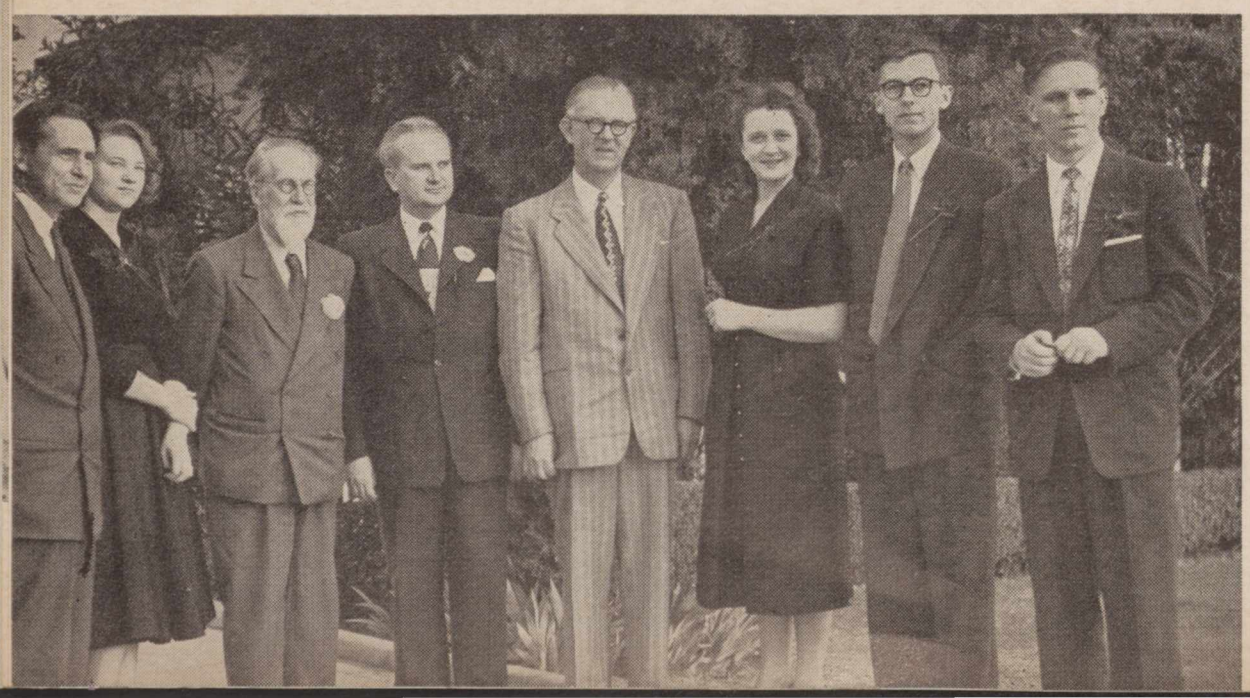

1952/53 m. m. mokyklos vedėju buvo Juozas Kojelis. Mokykla reorganizuota, pereinant į klasių sistemą. Atkreiptas dėmesys į mokinių sudrausminimą, uolesnį pamokų lankymą, einamų dalykų mokymą, nustatant programas ir atsisakant nuo dažnų mokyklos pasirodymų, kurių pirmaisiais metais buvo 6. Apskritai stengtasi priartėti kiek sąlygos leido, prie nepriklausomos Lietuvos mokyklos lygio.

1953/54 m. m. suformuota pilna pradžios mokykla ir dvi pirmosios gimnazijos klasės. Stengtasi apsirūpinti mokslo vadovėliais. Tėvams prisidedant, mokytojams imta mokėti minimalus atlyginimas. Mokyklai vadovavo mokyt. V. Tamulaitis. Sekančiais metais mokyklos vadovavimą perėmė K. Barauskas (prieš trejus metus miręs). Be pradžios mokyklos veikė gimnazijos III ir IV klasės. Darbas iš sekmadienių perkeltas į šeštadienius.

Vėliau mokyklai yra vadovavusios seserys kazimierietės Augustina ir Ancilla. Mokytojais yra buvę, be anksčiau minėtų dar H. Tumas, O. Mikuckienė, A. Audronienė, A. Dūdienė, I. Truškauskaitė, S. Nyerges-Juškaitė, F. Kudirka, D. Karaliūtė, muz. B. Budriūnas, kun. V. Šiliauskas, A. Dundzila, seserys Eucharija, Salvatora ir Raimonda.

Dešimtaisiais, 1958/59 mokslo metais, mokyklai vadovavo Ignas Medziukas, mokytojai buvo: O. Razutienė (dirba mokykloje nuo pat pradžios), A. Balsienė (dirba 5 metai), J. Kojelis (3 metai), kun. dr. A. Bučmys (metai), B. Čiurlionienė (2 metai), D. Polikaitienė, R. T. Medziukaitė, muz. A. Narbutas, seserys Adelė ir Alfreda. Stengtasi visomis priemonėmis sužadinti lituanistiniais dalykais susidomėjimą; pravestos skaitymo varžybos. Mokiniai neperkrauti neesminiais dalykais, kurie greit pamirštami, stengtasi įsąmoninti pagrindinius dalykus, kurie kiekvienam lietuviui inteligentui, gyvenančiam svetimam krašte, žinotini.

Mokykloje mokinių buvo:

1949-50 m. — 25; 1954-55 m. — 56;
1950-51 m. — 30; 1955-56 m. — 48;
1951-52 m. — 42; 1956-57 m. — 45;
1952-53 m. — 48; 1957158 m. — 38;
1953-54 m. — 60; 1958-59 m. — 52.

Tenka pasidžiaugti, kad didelė dalis jaunimo, kurie šią mokyklą baigė ar joje mokėsi, yra sąmoningi lietuviai, aktyviai dalyvauja lietuvių kolonijos kultūriniame gyvenime, čia įsijungdami į tautinių šokių grupę, čia reikšdamiesi organizacinėj veikloj. Iš tokių ypač pažymėtina: A. Audronytė, R. Aukštkalnytė, Ž. Balsytė, R. Dabšys, G. Fledžinskaitė, D. Gustaitė, D. Karaliūtė, G. Karalius, dail. Ada Korsakaitė, V. Mikuckytė, V. Mitkutė, J. Navickas, G. Radvenis, U. Railaitė, I. Stadalninkaitė.

Š. m. birželio 21 įvyko mokyklos mokslo metų baigimo aktas. Birželio 28 LB Los Angeles skyrius surengė mokyklos minėjimą, kuriame pagerbti mokytojai; mokyklos steigėjui ir ilgą laiką dirbusiems mokytojams įteikti adresai. **I. M.**

MARIJUS KIELA, Chicagos Midway aerodrome bučiuoja sūnų Arvydą, atvykusį kartu su mama, Emilija Kieliene (stovi toliau apdovanota gėlėmis) iš okupuotos Lietuvos.

MARIJUS KIELA, greets his son Arvydas at the Midway airport upon the arrival at Chicago with his mother, Emilija Kielienė (with flowers) from occupied Lithuania.

GYVENIMAS PAVERGTOJE LIETUVOJE

"Lietuviai vis dar lieka lietuviais..."

Iš pasikalbėjimų su ką tik iš ok. Lietuvos atvykusia E. Kieliene

Emilija Kielienė, dar prieš porą mėnesių stovėjusi ant Lietuvos žemės, šiuo metu gyvena Chicagoje ir dažnai pati negali atsistebėti, — kaip tai galėjo įvykti... Ši 34 metų amžiaus moteris čia atvyko pas savo vyrą Marijų, kuris 1944 metais pasitraukė į Vakarus, o vėliau atvažiavo Amerikon.

Balandžio 13 d. Chicagos aerodrome šeima susitiko po 15 nesimatymo metų. Sūnų Arvydą Marijus pamatė pirmą kartą, nes jam pasitraukiant iš Lietuvos, Arvydas dar nebuvo gimęs. Susitikimas buvo vienas iš retų įvykių šių dienų nuotykių pasaulyje. Džiaugsmo ašaros riedėjo ne vien laimingajai šeimai. Lietuviškieji dienraščiai ir kita spauda įvykį plačiai paminėjo, įdėdama reportažų ir pasikalbėjimų su viešnia "iš anapus".

*

Kaip gi visa tai įvyko? Pati pradžia padaryta normaliu keliu. Marijus Kiela prieš 2 metus užpildė kviečiamąjį raštą, kurį patvirtino amerikiečių įstaigos ir sovietų ambasada Washingtone. žmona, gavusi dokumentus, juos užregistravo Lietuvoje ir tokiu būdu bylai, kanceliariškai sakant, buvo duota eiga. Apie galimumą išvykti iš Lietuvos Kielienė neturėjo jokių žinių. Tik mėnesį prieš išvykimą buvo pranešta džiugi naujiena. Nežinia, kiek ilgai byla būtų trukusi ir kaip pasibaigus. Ją paspartino Adlai Stevensonas, važinėjęs po Rusiją ir asmeniškai dėl to kalbėjęs su sovietiniais bosais.

*

Okupuotoje Lietuvoje Kielienė buvo vyr. buhalterė; iš atlyginimo ji su sūnum vos prasimaitindavo. Lyginant gyvenimą ten ir čia, jai pirmiausia buvo nuostabu, kad paprasti darbininkai čia gali įsigyti namus, auto mašinas, televizijas ir kitus patogumus, apie ką ten paprastas darbininkas nė svajot negali.

Paskutinę dieną prieš išvykstant į laisvąjį pasaulį panorėjo patirti, kaip "liaudies šalyje" gyvena pačios viršūnės: užėjo į patį geriausią restoraną Maskvoje papietauti. Už karčią kopūstų sriubą ir mėsos gabaliuką sumokėjo 80 rublių! Kadangi buhalterio alga nuo 700 rbl. mėnesiui, tai Maskvoje jis tegalėtų tik 8 pietus per mėnesį pavalgyti. Susidarė įspūdis, kad aukšta valgio kaina ne dėl aukštos jo kokybės, bet dė to, kad tarp išrinktųjų nesimaišytų "liaudis"...

*

Emilija, praleidusi 15 metų okupuotoje Lietuvoje turi daug ko papasakoti. Ji pasakoja teigiamas, o taip pat ir neigiamas puses

Paskutiniu metu žmonių padėtis geresnė tuo požiūriu, kad vis daugiau kreipiama dėmesio į išsilavinimą ir mažiau belieka galimybių atsakingas vietas užimti nemokšoms pataikūnams. Jei anksčiau specialybės vietai pakakdavo partijos rekomendacijos, kad kandidatas baigęs partijos kursus, tai dabar daugiau kreipiama dėmesio į išsilavinimo laipsnį ir atitinkamos mokyklos baigimo pažymėjimą. Todėl pastaruoju metu įvairūs maži komunistėliai yra gerokai nusivylę ir pradeda burnoti "prieš valdžią"...

Ar komunizmas keičiasi? Ne. Jis tik daugiau įsitvirtina. Ar žmonės juo persiima? Ne. Tik gyventi reikia. Visą laiką kovos būklėje. Ir nežiūrint varu ir prievarta ok. Lietuvoje brukamų idėjų, nežiūrint priespaudos ir sankcijų, lietuviai vis dar lieka lietuviais, ir jų atsparumas pasireiškia visur, kur tik įmanoma. Kolūkiuose jie stengiasi kiek galint geriau užsitikrinti ekonominę būklę ir rūpinasi maistu iš šalies. Jie velka lažą sunkesnį negu senovės dvaruose, bet jie tiki, kad neamžinai taip bus, ir į ateitį žiūri su viltimi — realiomis ir blaiviomis akimis.

Per beveik dešimtį metų šiame krašte M. Kiela, palyginti, gerai įsikūrė, ir jo atvykusiai iš nepriteklių ir nelaisvės šeimai jis gali sudaryti gražų ir patenkinamą gyvenimą. Pirmomis savaitėmis jie šiek tiek pavažinėjo po Ameriką, aplankė krašto sostinę, o dabar susitikusios šeimos gyvenimas pamažu eina į normalias vėžes. Bet ir lankydamosi visko pertekusiose krautuvėse, ir būdama lietuvių didesniuose susirinkimuose bei parengimuose, Kielienė vis dar negali atsikratyti giliai įstrigusių skurdo ir nelaisvės vaizdų, ypač, kad jos artimieji likę anapus.

Edv. Šulaitis

NAUJA MARQUETTE PARKO BAŽNYČIA buvo viena iš įdomybių, kurį patraukė Emilijos Kielienės akį. Okupuotoje Lietuvoje žmonės stipriai laikosi tikėjimo, bet vis daugiau bažnyčių uždaroma ir vis labiau varoma ateistinė propaganda.

THE NEW CHURCH in Marquette Park was one of the interesting places which attracted Mrs. Emilija Kielienė.

MAISTU naujoji ateivė apsirūpina kaimynystėje esančioj Marquette parke J. Janušaičio krautuvėj. Pats šeimininkas jai rodo ok. Lietuvoj nematytų prekių.

THE NEWCOMER buys her groceries in a Marquette Park store, owned by J. Janulaitis. The owner shows her groceries which occupied Lithuania does not even have.

Nuotraukos E. Šulaičio

EMILIJA KIELIENĖ prie namų, kuriuos (12 butų) pasistatė jos vyras Marijus, generalinis statybos kontraktorius, laisvalaikiu prižiūri daržėlį, kuriame auga ir lietuviškoji rūta.

E. KIELIENĖ beside the house, Chicago, Ill., which her husband Marijus had built.

EMILIJA KIELIENĖ apžiūri Dariaus-Girėno paminklą; ok. Lietuvoje šie laisvės lakūnai paskutiniais metais bandyta paversti komunistiniais didvyriais.

MRS. E. KIELIENĖ looks over the monument of Darius & Girėnas, Lithuanian pilots who crossed the Atlantic.

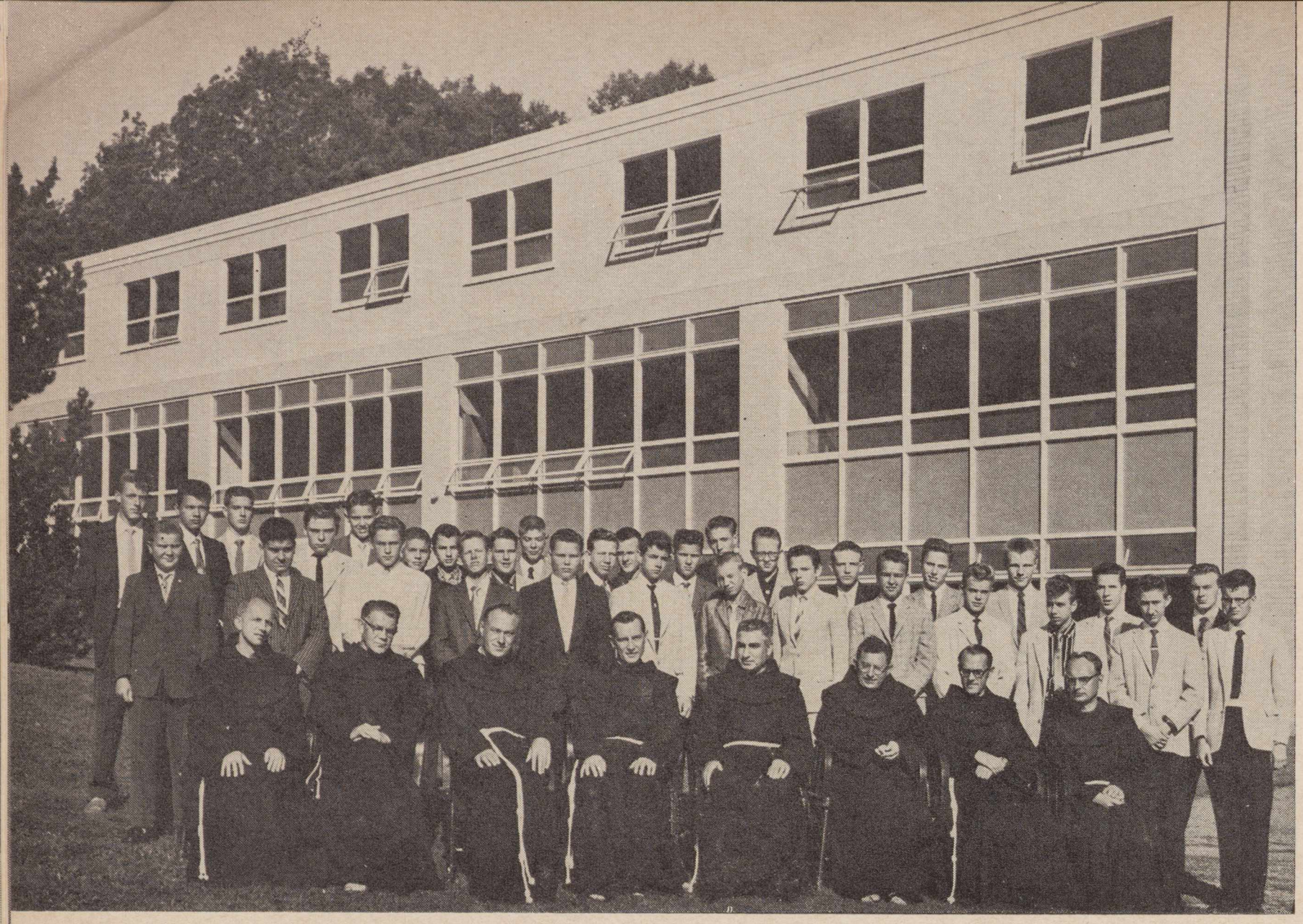

PRANCIŠKONŲ GIMNAZIJOS mokytojai ir mokiniai, Kennebunkport, Maine. Penktas iš kairės T. V. Gidžiūnas, OFM, Pranciškonų Provincijolas ir Gimnazijos Rektorius.
TEACHERS AND STUDENTS of the Franciscan High School in Kennebunkport, Maine.

P R A N C I Š K O N Ų

GIMNAZIJA KENNEBUNKPORTE

Lietuvoje okupantams panaikinus pranciškonų provinciją, dalis pranciškonų atsidūrė laisvame pasaulyje ir atvyko į JAV, kur jie įkūrė lietuvišką šv. Kazimiero provinciją, Lietuvoje veikusios provincijos tąsą. Jauni ir energingi pranciškonai kasmet lietuviškose srityse užėmė vis daugiau ir daugiau darbo barų.

Pirmiausia jie atkreipė dėmesį į spaudą ir atgaivino "Šv. Pranciškaus Varpelį", vėliau pradėjo leisti savo ir kitų parašytas knygas, pagaliau, susitarę su katalikų vadais, tris katalikų laikraščius (Ameriką, Darbininką ir Lietuvių žinias) sujungę į vieną, pradėjo leisti dukart savaitėje išeinantį "Darbininką". Netrukus jiems pavestas tremtyje ėjusio kultūros žurnalo "Aidai" leidimas.

Keliose vietose jie administruoja lietuvių parapijas. Iskaitant kunigus, klierikus ir brolius, jie turi per 50 narių, 6 vienuolynus, spaustuvę ir gimnaziją. Ypatingą dėmesį jie yra atkreipę į lietuviškąjį jaunimą, kuriam patys rengė organizacijų ir berniukų stovyklas Kennebunkporte, Me., vienuolyno ir vasaros vasarvietėse; rengė uždaras rekolekcijas ir buvo jaunimo dvasios vadais.

Turėję savo vedamą gimnaziją Kretingoje, pranciškonai tą mintį atgaivino ir čia, ir jų įkurtoji Kennebunkporte gimnazija berniukams (High School) jau pabaigė trečiuosius mokslo metus. Gimnazijos tikslas — auklėti lietuvių kilmės jaunuolius, ruošiant juos būsimais pranciškonais. Žinia, ne visi bus pranciškonai, bet, išėję gimnazijos kursą su lietuvių kalba, geografija, Lietuvos istorija ir literatūra, jie ne tik bus tinkamai paruošti į kolegijas ir universitetus, bet bus ir susipratę lietuviai.

Mokiniai priimami lengvomis sąlygomis: už mokslą ir išlaikymą imama tik 400 dol. metams. Mokestį galima mokėti dalimis, o neturtingi gabūs ir lebai gero elgesio mokiniai gali būti dalinai arba ir visiškai nuo mokesčio už mokslą atleidžiami.

I šv. Antano gimnaziją priimami liet. berniukai iš viso pasaulio. Rimtai norintieji būti pranciškonais gali būti atvežti iš Europos, Pietų Amerikos ir kt. kraštų. Daugumas mokinių yra iš artimesnių kolonijų, nors yra ir iš labai toli — 3 mokikiniai iš Kalifornijos.

Ketverių metų bėgyje mokykloje išeinami šie dalykai: lietuvių kalba (gratika, sintaksė, literatūros teorija, literatūra, Lietuvos geografija ir istorija), anglų, lotynų, graikų ir vokiečių kalbos, algebra, geometrija, biologija, fizika, chemija, Amerikos ir pasaulinė istorija, visuomenės mokslas, muzika, sportas ir kt. Gimnazija nuo pirmųjų veikimo metų turi visas Maine valst. high school teises; joje moko kvalifikuoti mokytojai pranciškonai. Gimnazijoje veikia lavinimosi būreliai, skautai, ateitininkai ir tretininkų kongregacija, ruošiami Vasario 16 ir kt. minėjimai. Bendrabučio gyvenimas buria visus mokinius į vieną lietuvišką bendruomenę, palaiko gyvą lietuvišką dvasią; mokiniai į namus laiškus rašo tik lietuviškai; net ir primiršę lietuviškai skaityti bei rašyti "atsimena".

Dabar ši mokykla, kaip ir kitos, turi sunkių problemų, norėdama išlikti grynai lietuviška. Kad ji tokia išliktų, reikia dviejų dalykų: a) kad

NUKELTA Į 17 PSL.

Pranciškonų gimnazijos mokiniai pietauja. / Dinner time at Franciscan High School.

Pranciškonų gimn. Moksleivių ateitininkų kuopa su savo globėju T. V. Gidžiūnu, OFM.
"ATEITIS" members and their spiritual head, Father V. Gidžiūnas, OFM.

Pranciškonų gimnazijos mokiniai žaidžia krepšinį Praktikuojamos ir kt. sporto rūšys.
THE STUDENTS at a game of basket ball.

AKTUALŪS SLA DARBAI

Pinigų turime pakankamai, reikia daugiau jaunimo.

Lietuvių fraternalinė organizacija Susivienijimas Lietuvių Amerikoje ne tik pralenkia savo turtais lietuviškas organizacijas, bet sulaukė tokio finansinio pajėgumo, kad jau galima jį laikyti geru pavyzdžiu daugumui finansinių institucijų.

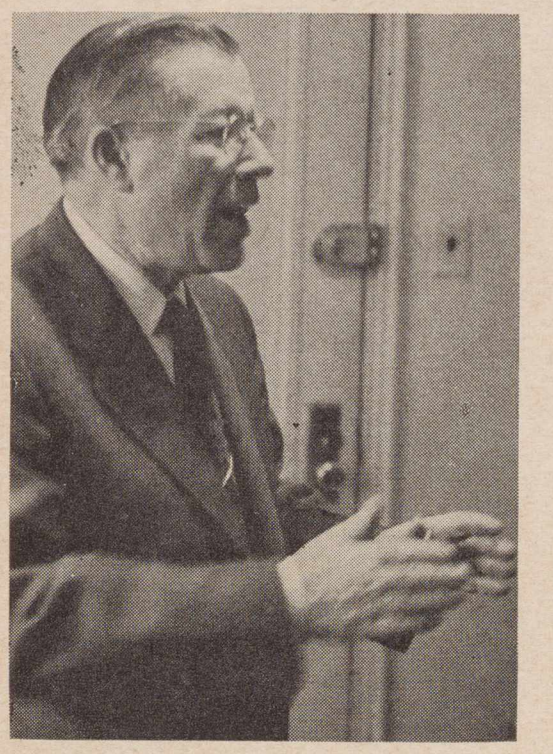

DR. M. J. VINIKAS, SLA sekretorius ir reikalų tvarkytojas, kalba Susivienijimo narių susirinkime.

Dr. M. J. Vinikas, secretary of the Lith. Alliance of America, addressing meeting of LAA members.

Šiuo metu Susivienijimo priešakyje yra veiklūs asmenys: prezidentas Povilas Dargis ir sekretorius bei reikalų tvarkytojas dr. M. Vinikas. Jie abu spaudos atstovams pareiškė kai kurių minčių apie savo organizacijos darbus.

—Pinigų mes turime visai pakankamai ir savo pasižadėjimus nariams galėtume ištesėti net ir neieškodami naujų narių. Bet kadangi fraternalinė organizacija sukurta ne pelnui, bet lietuvių savišalpai, tai mūsų rūpestis nukreiptas į tai, kaip juo daugiau lietuvių įjungti į Susivienijimą ir tuo būdu juos stiprinti lietuviškoje dvasioje. Pastovus ir kasdieninis, gali sakyti, bendravimas sustiprina ryšius tarp atskirų lietuvių šeimų ir patarnauja lietuvybės palaikymui. Panašiai dirba ir kita lietuvių patriotų fraternalinė organizacija, — aiškino Susivienijimo prezidentas P. Dargis.

—Lietuvių visuomenei Susivienijimas Lietuvių Amerikoje, — pasakė dr. M. J. Vinikas, — gali pranešti ypatingą naujieną: mes dabar galime duoti progos savo nariams turėti Susivienijime savo taupomuosius indėlius, kuriuos mūsų narys, panašiai, kaip iš kiekvieno banko, gali, prireikus, atsiimti. Tuo tarpu šis taupymas taikomas nariams, kurie turi per 20 metų išmokamas apdraudas, o taip pat turintiems apmokėta apdraudą. Netrukus taupomųjų indėlių apdrauda bus taikoma ir kitiems nariams.

Toliau jie abu aiškino spaudos atstovams apie aktualius savo darbus ir nurodė, jog pagrindinis Susivienijimo rūpestis **kiek galint daugiau įjungti jaunimo.** Tuo tikslu užmegzti glaudūs santykiai su jaunimo organizacijomis. Skautai, Susivienijimo palankumą vertindami, organizacijos prezidentą P. Dargį apdovanojo skautų medaliu.

Jaunimo Komisija, kurią išrinko praeitas Susivienijimo seimas, Chicagoje plačiai pasireiškė ir tarp kitų planų turi sumanymą artimiausiu laiku išleisti lietuvių jaunimui mėnesinį laikraštį, kuris bus pridedamas prie "Tėvynės" ir platinamas atskirai. Jis turės ir anglišką skyrių.

P. P. DARGIS, SLA prezidentas, apdovanojamas Skautų ordinu Susivienijimo Namuose, New York, 307 30th St. Ordiną įteikia Lietuvių skautų Brolijos užsienio skyriaus vedėjas Algirdas Banevičius.

THE SCOUTS, in appreciation of the support given them by the LAA, confer a order on President Paul P. Dargis. The foremost concern of the LAA is to enroll young people into the organization. Therefore, a close contact is maintained with the Lith. Scouts and other youth organizations.

PRESIDENT PAUL P. DARGIS and Secretary and Executive Director of the Alliance, Dr. M. J. Vinikas, in an interview with reporters declared that the Lith. Alliance of A. has made great progress in the field of Fraternal Benefit Insurance.

The LAA also supports the various cultural undertakings of Lithuanians. Among them, it aided the M. Čiurlionis Ensemble of Cleveland, Ohio, to acquire their own home where they ca carry on their activities in the field of arts without any hindrance.

Visas nuotraukas parūpino "Tėvynės" Red.

Sutelktais Susivienijime ištekliais palaikomi lietuviški centrai. Clevelande įsikūrusiam M. Čiurlionio vardo lietuvių dainos ir šokio ansambliui Susivienijimas suteikė stambią paskolą ir įgalino šį kultūrinį vienetą įsigyti nuosavus namus, kur jie netrukdomai galės dirbti kultūrinį darbą. Susivienijimas yra pasirengęs ir kitas kultūrines pastangas, kur bus būtinai reikalinga, paremti ir tuo būdu sustiprinti lietuvišką veiklą.

Galima padaryti išvadą, kad šios reikšmingos lietuvių broliškos organizacijos vadovai, pilni energijos, ryžtingai dirba ir turi plačių, visai lietuvių visuomenei svarbių ir artimų sumanymų bei planų. Linkėtina, kad ši nešališka fraternalinė organizacija, jungianti savo eilėse įvairių pažiūrų lietuvius, sėkmingai ir toliau gyvuotų, kaip iki šiol, atlikdama didelius ir naudingus visiems lietuviams darbus.

Jurgis Sagutis

SLA 5-TO APSKR. SUSIRINKIMAS. I-je eilėje trečias iš kairės dr. M. J. Vinikas, greta jo uolus SLA veikėjas Albinas Trečiokas iš Newark, N. J., ir kiti šio apskričio delegatai.

Lithuanian Alliance of America, Fifth district meeting held at New York, N. Y.

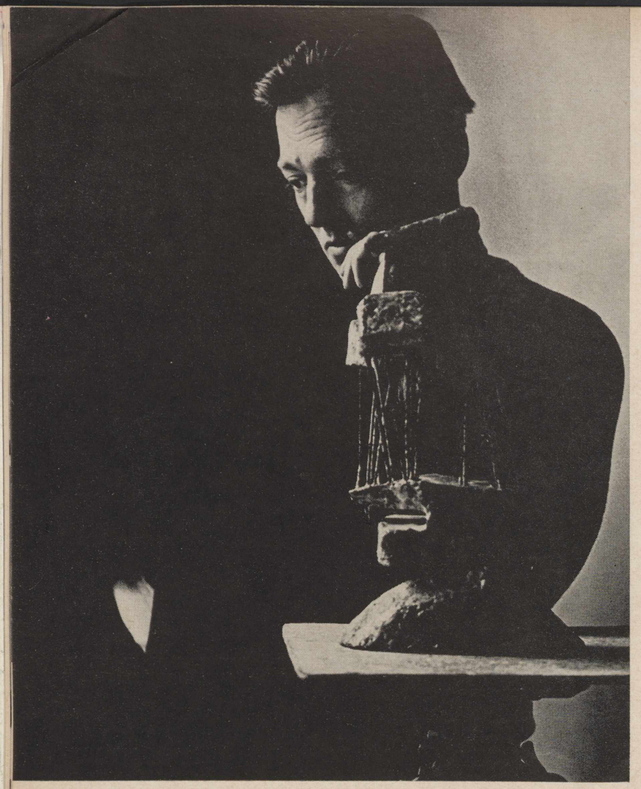

SKULPTORIUS ANTANAS MONČYS, Prancūzija, prie savo kūrinio "Statula"(varis).
ARTIST A. MONČYS and his work "Statue" (copper). Photo by Bob Shiphorst

SUSTINGUSI MUZIKA

A. Monèys — menininkas, kuriam paklusta akmuo ir geležis

Nežinia, kaip išsidėstę erdvėse spindėjo žvaigždynai ir judėjo zodiako ženklai tą valandą, kada 1921 m. birželio 8 d. Žemaitijos ūkininko šeimoje gimė Antanas Monèys; o svarbu, kad jam buvo lemta pasidaryti vienu iš originaliausių skulptorių.

Jis baigė gimnaziją prasidėjus II Pasaulio karui. Du dalykai žadino jam vaizduotę ir neatsilaikomai traukė: tai architektūra ir dainavimas. Pasirinko architektūrą ir tuojau išvyko į Kauną studijuoti. Deja, 1942 m. okupavusieji Lietuvą naciai pradėjo gaudyti savo kariuomenės papildymui lietuvių studentus. Antanas Monèys laimingai paspruko į kaimą ir ten slėpėsi iki 1944 m. ankstyvo rudens. Artėjant iš Rytų į Lietuvą sovietų armijoms, pro liepsnojančius javų laukus Monèys pasitraukė į Vakarus. Vokietijoje, Turingijos provincijoje, geštapas jį padarė darbininku. Iš čia pabėgęs, jis buvo geštapo suimtas Berlyne. Jam vėl pavyko laimingai pasprukti ir atsidanginti į Bavariją, kur jis iki karo pabaigos dirbo lentpjūvėje.

Pasibaigus karui, Monèys pateko į DP stovyklą netoli Miuncheno ir čia tarp išvietintųjų, apatridų bei pabėgėlių išgyveno dvejus metus.

Prancūzija 1947 gruodžio mėn. atidarė Freiburge i. Br. Arts et Metier mokyklą. Monèys įstojo į šios mokyklos liaudies meno skyrių. Čia jis studijavo iki 1950 m. mokyklai vadovaujant dailininkui Vytautui K. Jonynui.

Gavęs diplomą, Monèys nuvyko į Paryžių ir pradėjo dirbti pas Zadkine ir netrukus (1951) perėjo pas vad. Independants dailininkus.

Meno dalykų kolekcionieriai pirmieji susidomėjo Monèio kūriniais. Dabar jį pastebėjo ir kritikai. Buvo pradėta jam pavesti išdekoruoti bažnyčias. Laone bažnyčiai jis sukūrė įspūdingus skulptūrinius kryžiaus kelius. Metze jis iškalė iš granito katedrai 20 chimerų, žiūrinčių į Lotaringijos dangų.

Apie šį laiką A. Monèys vedė. Gimė kūdikis. Abu šie įvykiai atžymėjo atitinkamus jo gyvenimo etapus. O jo gyvenimą užpildė kūryba, išakmens ir bronzos išgaunanti originalius skulptūrinius idėjų atvaizdus, apčiuopiamus grožio pavidalus.

Monèys dalyvavo daugely parodų: Londone, Dubline, Freiburge, Wurcburge. Barcelonoje ir Chicagoje už savo kūrinius jis laimėjo premijas. O 1958 m. jo darbai buvo išstatyti parodoms Briusely ir Monte-Carlo. o skulptūros kūrinius pradėjo pirkti muziejai.

A. Monèys, tapęs paryžiečiu, sugebėjo išlaikyti savo meną labai individualų, turtingą savo išradingumu, asmenišką ir kartu evoliucionuojantį, bet neperšokstantį kraštutinio modernizmo ribų.

Klasinės temos jam įgavo naują ir visuomet labai stiprią išraišką. Menininko vidinė aistra darniai apvaldė su gyvastinga jėga iš sielos gelmių iškilusias formas.

LŪKESTIS / WAIT (bronze), bronza
Pierre de Boisdeffre nuosavybė, Paryžius

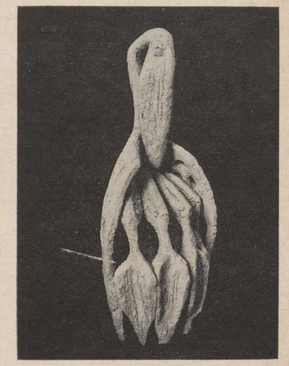

Pelikanas, terakota A. MONČYS
Pelican coquille
Mestre nuosavybė, Š. Afrika

Gaidys, bronza A. MONČYS
Rooster, bronze
St. Gilles uosto aikštėje

Motina su vaiku, akmuo A. MONČYS
Mother and child stone
E. H. Rosenberg nus. Newton, USA

ANTANAS MONČYS

ŽVEJYS / FISHERMAN (iron), geležis
Francis Turbil nuosavybė, Paryžius, Prancūzija

A. MONČYS

PILIGRIMAS / PILGRIM (wood), medis
Daniel Boufet nuosavybė, Prancūzija

Visos meno darbų nuotraukos darytos Christian Lecrec

Jean Bouret apie Monèį taip atsiliepia: "...Antanas Monèys jau daug metų ieško savo kūryboje pusiausvyros tarp grynosios plastikos ir emocijos... Monèys atranda didžiuosius skulptūros ritmus įsivaizduoto kosmo viduje. Iš visų jaunųjų Paryžiaus mokyklos skulptorių Monèys, be abejo, yra tas, prieš kurį atsiveria triumfališkas kelias."

Meno žinovas J. Delpeyrou taip pat nesigaili gražių žodžių, vertindamas skulptorių. Jis sako: "Monèys nekuria pagal teorijas... Jo kūrinys nutolsta nuo mados kaip nuo pavojingos bendros kaltės. Nieko nėra jame išdykaujančio ar konvencianalaus; statula — tai nugalėta erdvė. Kūrinys iš pradžių nustebina, bet greit jus užburia. Jis įeina į jūsų pasaulį ir ten apsigyvena."

Architektas, bronza A. MONČYS
Architect, bronze
Fr. Turbil nuosavybė

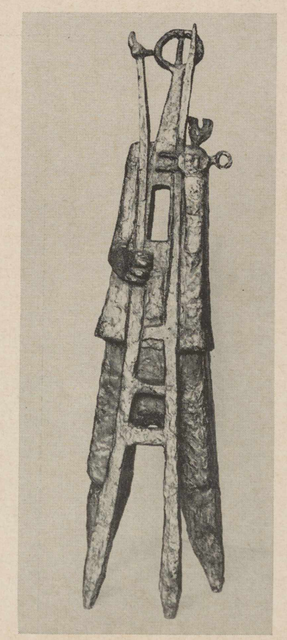

Monèio temos pasižymi dideliu įvairumu. Biblija, kaimas, folkloras duoda skulptoriaus Monèio kaltui originalių personažų, kostiumų ir judesių. Jis privertė poras šokti pagal muziką, kuri tyli.., arba smagiai apgyvendindamas savo vaizduotės girią pelėdomis, ožkomis ir pelikanais. Nors jo kūrinį supa grožio tyla, bet jis yra gyvas savo autonomiškumu ir slaptu egzistavimu."

Tas pats kritikas toliau pabrėžia: "Monèys, kaip ir didieji mūsų laikų menininkai, turi visurbuvimo jausmą. Jo traktuojamos temos yra gausios ir įvairios, kaip ir medžiaga, kurią jis pakeičia... Jis yra skulptavęs meilę ir vienatvę, skausmą ir šaltį, aistrą ir laukimą. Jo kūrinys yra veidrodis su tūkstančiais veidų..." Jis alsuoja nesuvokiama energija ir spindi dideliu grožiu. Monèys priverčia medžiagą prabilti per savo sukurtas formas, per statulas, kurios atrodo svetingos ir mielos kaip geri draugai. **J. Tn.**

LIETUVIŠKOJO

ROMANO PROBLEMOS

"L. D." žurnalo literatūrinė anketa

Pabaiga iš LD Nr. 5.

Pranas Naujokaitis:

— Okupuotoje Lietuvoje išleisti romanai negali vaizduoti realaus dabarties gyvenimo. Reikalavimas tarnauti propagandai žudo kūrybą. Bet laimėjimų esama — tolimesnės praeities gyvenimą vaizduojant.

Vl. Kulbokas:

— Deja, skaičiau tik V. Mykolaičio-Putino "Sukilėlių" I dalį ir J. Baltušio "Parduotų vasarų" I dalį. "Sukilėliai" — geras dalykas, bet neprilygsta "Altorių šešėly" I ir II tomų. Jaučiamas nuovargis. "Pardutos vasaros" — atmetus pritemptą duoklę gyvenamosioms sąlygoms (romano pradžioje), toliau dalykas stiprus, šviežias ir gyvas. Vaizduojami dar nematyti mūsų literatūroje charakteriai (piemenukas ir visa Dirdų šeima). Stilius ir žodynas lenktyniauja su Katiliškiu ir P. Andriušiu. Pats vaizduojamas gyvenimas tikras, tik gaila, kad visi ūkininkai tokie jau "subuožinti". Bet rašytojo talentas aiškus. Katiliškis, žinoma, jį pralenkia savo, sakyčiau, žemės poezija. Ir P. Andriušis pralenktų, jei susikoncentruotų bei pasispaustų. Tas pats sakytina apie Landsbergį ir Pūkelevičiūtę.

VI

Kokia yra iki šiol sukurtų lietuvių romanų literatūrinė vertė, lyginant su pasaulinės literatūros veikalais?

Vyt. Alantas:

— Man rodos, kad mes, lietuviai, esame panašūs į tą puošeivą, kuris nuėjęs į tarptautinį susirinkimą visą laiką susirūpinęs su baime žvilgčioja į kitus ir klausia: ar mano kaklaraištis taip pat gerai parištas, kaip mano kaimyno kitataučio? Prisipažinsiu, kad man gan miglotai skamba "pasaulinės literatūros veikalo" sąvoka. Šiandien jis gali būti pasaulinis, o ryt visai pamirštas. Jei lietuvių kalba būtų taip plačiai paplitusi po pasaulį, kaip anglų, prancūzų ar vokiečių, gal būt mes jau seniai būtume turėję "pasaulinių" veikalų. Lietuvišką veikalą aš pirmon galvon vertinu lietuvišku, o ne "pasauliniu" mastu. Svarbiausia, kad lietuviškas veikalas pirmų pirmiausia praturtintų savąją literatūrą, o ar jis bus "pasaulinis, ar nebus, dalykas antraeilis. Rašytojas rašo savo tautai, ne pasauliui. Jei pasauliui veikalas įdomus, tesiverčia jį į savo kalbas: pavydėti nėra ko, bet nėra ko ir pulti į mažavertiškumo kompleksą, jei mūsų literatūrinės vertybės tarptautinėje meno biržoje dar nėra kotiruojamos...

Bronys Raila:

— Atrodo, pretenzija būtų dar kiek per ankstyva. Mūsų dailiosios prozos rašytojas dar turi gerokai paaugti ir pakelti savo literatūrinės technikos lygį. Deja, laisvasis užsienio lietuvis rašytojas turi be galo sunkias ir žiaurias aplinkos sąlygas. Šiaipjau toji palyginimo problema yra per plati ir sudėtinga, kad ją būtų galima išsakyti keliais sakiniais.

Jonas Aistis:

— Teatsako į tai palyginamosios literatūros specialistai.

Pr. Naujokaitis:

— Ne visi ir laisvajame pasaulyje sukurti lietuviški romanai yra aukšto meninio lygio. Daugumas tepasiekia vidutiniškumo. Kaltos bus ir sąlygos, kuriose mūsų rašytojams tenka kurti (išsisėmimas fiziniam darbe dėl duonos kąsnio). Bet jei lyginsim su didžiųjų tautų eilinių romanų antplūdžiu, turėsime pripažinti, kad ten leidžiama knygų daug žemesnio meninio lygio už mūsiškius romanus, kai kurių negailestingai nupeikiamus. O mūsų patys geriausieji, kaip J. Jankaus, V. Ramono, M. Katiliškio, B. Pūkelevičiūtės, galėtų lygintis ir su kitų tautų pranašiaisiais romanais.

Vl. Kulbokas:

— Jei neminėsime "Blūdo", "Altorių šešėly", "Kuprelio" ir dar vieno kito, tai lygnti nebūtų kaip. (Kas kita mūsų lyrika!).

M. Vaitkus:

— Su didžiausiais mums dar sunku lygintis. Bet ir "pasaulinėje" literatūroje esama nemaža visai "lietuviškų" veikalų.

VII

Ar yra kas verstina į svetimas kalbas, į kurias ir kas?

Jonas Aistis:

— Mano galva, ne.

Pr. Naujokaitis:

— Versti tiktų J. Jankus (Namas geroje gatvėje, Naktis ant morų), M. Katiliškis, B. Pūkelevičiūtės "Aštuoni lapai". Pirmoje eilėje į vokiečių kalbą — vokiečiams mūsų psichologija geriau suprantama, kaip pav. anglams ar prancūzams. Tačiau sensacijų neturėtume laukti ir išvertę: didžiųjų kalbų skaitytojai turi tiesiog perteklių patrauklios fabulos ir gyvos intrygos romanų, nors jų meninė vertė ir nėra labai aukšta. Reikia ypatingos progos, kad veikalas pasidarytų geriausiai perkama knyga. (Pav., B. Pasternako romanas turi daug trūkumų kaip meno veikalas, bet jis yra momento sensacija visai dėl kitų priežasčių). Tokių sensacijų ir mes būtume galėję turėti, jei laiku nebūtų pražiopsota proga ("Partizanai už geležinės uždangos") — ir tai būtų buvę ne dėl meninės vertės.

Vl. Kulbokas:

— "Altorių šešėly", "Blūdas" ir "Kuprelis" būtų gerai išversti į anglų, prancūzų ir vokiečių kalbas.

Bronys Raila:

— Man rodos, kad tą klausimą mes ligšiol vis keliame netiksliai ir naiviai. Žinoma, savo literatūros propagandai ir tautos reklamai galima vertimus organizuoti ir knygas leisti svetimomis kalbomis, tik labai abejotina, ar tai kiek apmokės įdėtas pastangas ir lėšas. Esu tikras, kad kai tik turėsime tokių romanų bei apysakų, kurios bus įdomios, kūrybiškai stiprios ir atitiks dabartinio "pasaulinio skaitytojo" standartų ir pomėgio reikalavimus, tai anksčiau ar vėliau bus kam tai pastebėti, atrasti vertėjus ir leidėjus.

Vyt. Alantas:

— Buvo išverstas į anglų kalbą vienas kitas mūsų romanas, bet iš to nieko gero neišėjo, nors mūsuose tie veikalai ir susilaukė didelio atgarsio ir, imant literatūriškai, be abejo, jie buvo nė kiek nesilpnesni už daugybę kitų tautų romanų. Kvaršinti sau galvą, ar mes turime ką versti į svetimas kalbas ir kokias kalbas, laikau bergždžiu laiko eikvojimu.

M. Vaitkus:

— Yra. Katiliškio "Ateina ruduo", Ramono "Dulkės", Pūkelevičiūtės "Lapai".

VIII

Ar turime romanų, kurie tiktų filmuoti?

Jonas Aistis:

— Nebent Jurgio Jankaus "Paklydę paukščiai". Bet šie netinka dėl to, kad pirmaujančion rolėn prastumtas dvasiškis. Ir bendrai mūsų rašte perdaug kunigų (Putino, Staugaičio, Jankaus, Jurkaus romanuose). Kunigai gali tikti tik labai epizodinėms rolėms ir tai tiktai surištoms su jų pašaukimo apeigomis: krikštynomis, sutuoktuvėmis, laidotuvėmis. Kunigai dėl to raštui netinka, kad, būdami "įdomesni", yra nemoralūs, o menas pačioje savo esmėje negali būti amoralus. Nenorėčiau būti blogai suprastas: rašytojas ne tik neturi vengti, bet privalo liesti visas žmogaus ir bendruomenės votis, bet turi jas liesti su meile ir rimtimi.

M. Vaitkus:

— Turime. Sakysime, Ramono, Katiliškio romanai.

Vyt. Alantas:

— Kokiam filmui: lietuviškam ar amerikoniškam? Lietuviškam filmui turime, amerikoniškam — daugiau kaip abejotina.

Bronys Raila:

— Laisvos Lietuvos filmų studijos jau turėtų pasirinkimą lietuviškiems filmams, kurie mums būtų įdomūs. Bet jei čia turima galvoje, pvz., Hollywoodo filmų studijos ir jų statomi specifiniai (ne visada racionalūs) meniniai ir komerciniai reikalavimai, tai man atrodytų, kad tokių jau išspausdintų romanų dar neturėtume pasiūlyti, arba kiekvienu atveju tos vietos scenaristai juos turėtų perdirbti ligi neatpažinimo...

Pr. Naujokaitis:

— Filmų pasauliui reikia stiprios intrygos, nepaprastos fabulos. Intrygos atžvilgiu J. Jankaus "Naktis ant morų" tiktų. "Aštuoni lapai" labai turtingas siužetas, bet pagrindinės fabulos intryga per menka sucementuoti atskirus epizodus. Vertas dėmesio M. Katiliškio "Išėjusiems negrįžti".

IX

Kitos pastabos ir Jūsų išvados lietuviškojo romano problemomis.

Vyt. Alantas:

— Romanas yra ilgų distancijų kūryba. Romanui parašyti reikia daug laiko, atsidėjimo, kartais ilgo studijinio pasiruošimo ir t. t. Jei mūsų rašytojai turėtų tremtyje palankesnes medžiaginės egzistencijos sąlygas ir, svarbiausia, jei būtų didesnė lietuviško rašto paklausa, mūsų romano ir aplamai literatūros problemos spręstųsi irgi kur kas palankesne linkme. Bet ir taip, kaip yra, nieku gyvu nebūtų galima tvirtinti mūsų romaną merdint. Mūsų rašytojai šį literatūros žanrą puoselėja atsidėję kad ir sunkiausiomis gyvenimo sąlygomis, ir aš nemanau, kad istorikas galėtų jiems mesti priekaištą ateityje juos neatlikus savo rašytojiškos misijos tremtyje.

Pr. Naujokaitis:

— Lietuviškam romane jaučiamas stiprus lyriškumas. Ar tai yda? Fabulos ir intrygos atžvilgiu — taip. Bet šis lyriškumas dažnai yra pati mūsų romanų stiprybė, jų lietuviška siela. Tačiau ir fabulos bei charakterių atžvilgiu mūsų romanas daro pažangą. Žinoma, ne visais išleistais romanais vienodai galime džiaugtis, ne visi ir "Draugo" premiją laimėję yra geri, bet romano raida rodo taip pat ir mūsų tremties literatūros gyvybę.

Vl. Kulbokas:

— Romanai pergreit rašomi; ir premijos čia prideda savo "grašį" — žūt būt per metus rašytojas turi duoti romaną, o komisijos dar labiau "žūt būt" turi premijuoti ką nors. Pažvelgus atgal, pusė premijuotų tremtyje romanų — jau dabar mirę. Žinoma, premijos reikalingos, kad mūsų dailioji literatūra galėtų bent vegetuoti, kol Kultūros Fondas ir kiti šaltiniai negali padėti...

Bronys Raila:

— Lietuviško romano išugdymas, laisvojo lietuvio romanisto išbrendimas, jo darbo prasmės supratimas, jo kūrinių leidimas ir išplitimas skaitytojuose, man atrodo, yra labai svarbūs uždaviniai lietuvių literatūros raidoje. Gal bus kiek per kraštutiniška, bet norėčiau pasakyti, kad šiais laikais nė vienos tautos literatūra nebūtų laikoma pilnai išbrendusi, išaugusi ir "moderni", jeigu ji neturėtų daug ir įdomių romanų. Šiandien kas muzikai simfonija, tas literatūrai — romanas.

ŠKIRPA APIE BIRŽELIO ĮVYKIUS

Pabaiga iš 5 psl.

gai, nes Vakarai iki šiol nesugebėjo nei sukurti aiškios programos komunizmo ekspansijai, Sovietų Rusijos visiems remiamai efektyviau pasipriešinti, nei neįstengė išugdyti stipresnių asmenybių bei politinių vadų tokiai programai pravesti. Neatrodo, jog ši atžagariavimo politika galėtų artimiausioje ateityje pasikeisti, nebent S. Rusija pertemptų stygą ir priverstų Vakarų vyriausybes susitarimo su Sovietų Rusija iliuzijų išsižadėti.

— Kaip visa tai galėtų atsiliepti į Lietuvos išsilaisvinimą?

— Tokia padėtis, kaip ją čia suglaustai apibūdinau, nepadeda susidaryti palenkesnėms aplinkybėms Lietuvai išsilaisvinti; priešingai — tai tik nudelsia tokią galimybę. Tačiau Lietuvos klausimas nėra vienintelė problema, kuri stovi Rytų-Vakarų susitarimui skersai kelio. Yra panašių problemų ir daugiau: jų išsprendimas reikalauja, kad Sovietų Rusija būtų priversta atitraukti savo karines ir policines jėgas iš okupuotų Europos kraštų, tigi ir iš Lietuvos.

KNYGOS IR AUTORIAI

ANTANAS VAIČIULAITIS,
skaito iš savo kūrybos literatūros vakare.

Auksinis pasakų pasaulis

Didžiausias mūsų pasakorius vaikams buvo Pranas Mašiotas. Bet jo pasakojimai neiškilo iki meno kūrybos. Aukštesnio meninio lygio pasiekė Antanas Giedrius, čia savaip perpasakodamas liaudies pasakas, čia kurdamas savų pasakų ar pasakojimų iš vaikų gyvenimo. Tuodu rašytojai pirmaisiais Nepriklausomybės metais buvo gausiausi vaikų literatūros kūrėjai. Šiaip jau kiti rašytojai vaikams rašyti ar ligi vaikų lygio nusileisti lyg ir vengė. Tik žymiai vėliau, jau Nepriklausomoje Lietuvoje išaugusi rašytojų karta pamatė, kad vaikų pasaulis gali duoti dar įdomesnės medžiagos ir kad vaikams raštai taip pat gali būti ir meniški ir verti kad ir didelio talento plunksnos. Vienas tokių, kuris ir "debiutavo" su vaikišku rinkiniu (Vakaras sargo namely) yra Antanas Vaičiulaitis. Jis lygiagrečiai rašo suaugusiems ir vaikams (kaip Stepas Zobarskas ir dar vienas kitas). Bet į vaikų literatūrą Vaičiulaitis eina ne kaip auklė, pasakodama gražius ar negražius pavyzdžius, kad vaikai pasimokytų, o kaip menininkas estetas, kad vaikui papasakotų ką (nors ir ne nenuostabų, ne visai naują, be užčiuopiamo pamokymo), gražiai, literatūriniu stilium, su visais kalbos gražumėliais, sintaksės įdomumais ir stiliaus puošmenomis, kurios ir skaitytoją ir klausytoją kerėte keri.

Vaičiulaičio vaikiškųjų pasakojimų paskutiniuoju laiku tegalėjai rasti "Aiduose" (čia jis, reikia pastebėti, metėsi į pačius mažuosius ir taip pat sekmingai); nei pirmasis rinkinys, nei Mūsų mažoji sesuo, nei pasakos iš Kur bakužė samanota nebebuvo pasiekiamos. Reikėjo naujų laidų. Autorius atrinko iš visu po dalį ir išleido "pasakų rinktinę" — Auksinė kurpelė. Čia jis sudėjo visus savo pasakojimus, kuriems tiktų grynai pasakos vardas, palikdamas (gal kitam kartui?) visus realistiškuosius pasakojimus iš vaikų gyvenimo. Todėl nerandame čia nė jo klasikinio pasakojimo "Elenutės nuodėmė", kurį taip išpopuliarino savo skaitymu aktorius H. Kačinskas ir kurį reikia laikyti vienu gražiausių vaikiškosios literatūros kūrinių mūsų visoje literatūroje.

Iš visos eilės paukštinių ir žvėrinių, kaip tautosakininkas pasakytų, pasakų, parašytų didžiai dalia, žodinga kalba, lengvu stilingu sąmojum, sakinio pasigėrėtinais išraitymais, norėtume ypač atkreipti skaitytojo dėmesį į tokias autentiškas "pasakas", kaip Meškinas vestuves kelia, ar Uodas, ar Popiežiaus paukštė, ar, pagaliau davusi knygai vardą, Auksinė kurpelė. Dvi pastarosios yra nepaprasto grožio poemos prozoje, kai Uodas, sakytume, pasigražindamas vienu kitu potiniu vaizdu, yra nepalyginamo grakštumo satyra, gi Meškinas, atpenč, kad ir būdamas pasaka, artėja prie Vaičiulaičio estetinio realizmo pasakojimų.

Negausioje šio meto vaikų literatūroje "Kurpelė" yra tikras perlas, kuris būtinas turėti kiekvieno bibliotekoje, net ir to, kuris bevaikis, nes reta knyga turi tiek meno puošmenų ir gali teikti skaitytojui tokio estetinio pasigėrėjimo.

Knyga išleista taip pat be priekaištų — puiki spauda, geras įrišimas, meniškai V. K. Jonyno pailiustruota.

J. Brz.

Gausėja memuarinė literatūra

Jei neskaitysime garbiojo prof. M. Biržiškos, lietuviškiausio, gal toliausiai "nukrypusio" nuo įprastinės marksistinės koncepcijos ir dabar ne tik uoliai lankančio veik kiekvieną visokį lietuvių pasirodymą, bet ir lietuvių šv. Kazimiero parapijos bažnyčią Los Angelėje, socialistų srovė JAV-se turi 3 žymiau išryškėjusias senosios kartos asmenybes: Vasario 16 d. Akto signatarą prof. Stp. Kairį, ilgametį Alto centro sekretorių ir "Naujienų" redaktorių dr. P. Grigaitį, ypač narsiai kovojantį su bolševikais, ir Liet. Laisvės Komitete dirbantį K. Bielinį, žinomojo knygnešių karaliaus J. Bielinio sūnų.

Dabar daug kas rašo atsiminimus. Turime juos išleistus buv. Respublikos prezidento dr. K. Griniaus, LD išleido gen. St. Raštikio "Kovose dėl Lietuvos", neseniai pasirodė pulk. K. žuko "žvilgsnis į praeitį". Turi parašę ar dar teberašo, be S. Kairio ir K. Bielinio, dar Vl. Požėla, E. Turauskas, E. Simonaitis, M. Krupavičius, J. Audėnas (jo būsią pavadinti "Paskutinis posėdis") ir kt. Ir gerai, kad rašo: tuo būdu užfiksuojama, nors ir atsiminimų forma, juo daugiau faktų ir įspūdžių, kurių daugelis šiaip nueitų ne be žalos būsimosioms kartoms į užuomaršą. Kada kai kurie iš jaunesniųjų, metę šūkį "Veidu į Lietuvą", pasiryžę laukti, lyg nepažindami tikrosios bolševizmo esmės, kada okupantas pavirs krašte "demokratiniais socialistais", šių visų trijų socialistų srovės šulų pažiūra Lietuvos laisvinimo reikalais yra aiški ir be kompromisų: Lietuva turi būti laisva ir laisvinama.

Tačiau, iš kitos pusės, ne viską, ką tik žmogus atsimena, tinka dėti į atsiminimų knygas, o ypač vad. "atsiminimai iš piemenavimo dienų": atsiminimai vis dėlto tam tikra prasme yra literatūros veikalas, todėl negalima nepaisyti minimalinių reikalavimų. Juo bus mažiau tų vad. "piemenavimo dienų atsiminimų" — juo veikalui ir skaitojui bus geriau. Suprantama yra dabar okupuotoje Lietuvoje rašančių atsiminimus tendencija pabrėžti, kad jie buvo skriaudžiami "buržuazinės" Lietuvos piemenys; nepabrėžus, kad buvai piemuo, išeitų, kad buvai "buožės vaikas". Laisvajame pasauly nei žmonės, nei luomai taip neskirstomi, ne pagal tai ir žmonių ar idėjų vertė sveriama

K. Bielinio atsiminimai, pavadinti "Dienojant", atkuria daug momentų iš buvusios (caro laikų) Lietuvos, kai kur atrodo slogūs, rašyti ne tik lietuvio, bet ir socialisto, nors vėliau ir pripažįstami Lietuvos laimėjimai Nepriklausomybės metais. Jau šviesesni už juos Kairio "Lietuva budo", nors juose dar aiškiai jaučiama marksistinė doktrina. Bielinio knygoje "Dienojant" duota daug faktų ir nušviesta reakcijos į įvykius, ypač spaudos draudžiamojo meto. žymiai lengviau skaitomi žuko "žvilgsnis į praeitį".

Kairio ir Bielinio atsiminimus išleido Amerikos Lietuvių Socialdemokratų Sąjungos Literatūros Fondas, kurio pratarmėje knygos reikalu teisingai sakoma: "Didelė tautiečių dauguma knygų neieško, jų neskaito, jomis nepuošia knygoms skirtų lentynų ir nelaiko jų savo namuose garbingoje vietoje, kad kiti jomis gėrėtųsi. Jaunoji išeivių karta nepažįsta lietuvių kalba išleistų knygų lobių ir jais nesidomi, nes savo tėvų namuose lietuviškų knygų nemato. Vienok daug yra išleistų lietuviškų raštų, kurie prilygsta pasaulinio masto rašytojų kūriniams.

Tačiau turime pasidžiaugti, kad į abejingus skaitytojus skina kelią atkaklūs knygų draugai, ryžtingi platintojai, kurių lietuviuose niekados nestigo: jų buvo visais laikais, ir dabar mes savo tarpe turime. Jiems priklauso mūsų nuoširdi padėka."

A. Vr.

PRANCIŠKONŲ GIMNAZIJA...

Atkelta iš 12 psl.

ji turėtų pakankamai lietuvių (ar bent lietuvių kilmės) mokinių ir b) kad turėtų lėšų išlaikymo išlaikymo išlaidoms padengti. Čia labai pravarti medžiaginė pagalba iš šalies, atsimenant, kad Amerikoje yra gražus paprotys mokyklų išlaikymui aukoti didesnes pinigų sumas ar net daryti testamentinius užrašus.

Visais gimnazijon įstojimo ir kt. reikalais rašyti adresu: Tėvas Viktoras Gidžiūnas, OFM, Pranciškonų Provinciolas, Franciscan Fathers, Kennebunkport, Me.

P. V. RAULINAITIS

Insurance-Real Estate-Tax Returns

Telef.: NO 2-5433

Res.: 1972 N. Commonwealth Ave.

Los Angeles, Calif.

Parūpina namų,, automobilių ir kitas turto apdraudas; apskaičiuoja mokesčius ir surašo taksų pareiškimus. Jis įrašo auto klubo nariu.

Kartu su George S. Bacon, realtor, padeda parduoti ir pirkti namus.

NO 3-3030

FOTO KONKURSAS

Kadangi dėl neilgo ir nepatogaus žiemos laiko daugelis fotografų konkurse dalyvauti nespėjo, prašant konkurso laiką pratęsti, LD redakcija konkurso terminą prailgina iki spalio mėn. 1 d. Tikimės, kad per tą laiką spės įsijungti ir toliau gyvenantieji fotografai.

"Lietuvių Dienos", minėdamos savo dešimtmetį, skelbia **foto konkursą.**

Tikslas:
Foto konkursas skelbiamas Lietuvių Dienų foto bendradarbiams pagerbti ir foto bendradarbių šeimai padidinti.

Dalyviai:
konkurse gali dalyvauti lietuviai foto profesionalai ir mėgėjai, LD bendradarbiai, skaitytojai ir kt. iš viso laisvojo pasaulio (Nedalyvauja LD leidyklos ir red. nariai, jury komisijos dalyviai ir jų šeimos nariai.).

Foto nuotraukų turinys:
asmenys, grupės, įvykiai, organizacijų veikla, kultūros darbai ir pastatai, žodžiu, visas **lietuviškasis** gyvenimas.

1.Lietuvių politikai, mokslininkai, menininkai ir kt. žymesni veikėjai kasdieniniame jų gyvenime, darbe, organizacinėje veikloje arba jų studijiniai portretai.

2.Svarbesniųjų lietuviškų minėjimų, teatro pastatymų ar šiaip įvykių momento, ne statinės, nuotraukos, vaizduojančios veiklą ir įvykius (ne vien sugrupuotas valdybas ir pn.).

3.Mūsų jaunimas — mažieji, moksleiviai, studentai; jų mokyklos, organizacinė veikla, pramogos, sportas.

4.Lietuvių menas ir architektūra — naujieji menininkų darbai, parodos, darbai pas kolekcionierius ir privačius asmenis; bažnyčios (seniau statytos ir naujos), paminklai, mokyklos, Lietuvių Namai ir pan. (Visi ir detalės, iš oro ir viduje).

Nuotraukos antroje pusėje pieštuku pažymėti nuotraukos (ar grupės) vardą ir fotografą; skyrium pridėti lapelį su tuo pat nuotr. vardu, fotografo pavarde ir adresu ir **pilnu nuotraukos turinio** aprašymu.

Konkurso data:
Nuotraukos redakciją turi pasiekti iki š. m. spalio mėn. 1 dienos. Komisija gali paprašyti atsiųsti kaikurių pav. negatyvus, jei atrodytų, kad gali būti įmanoma paveikslus geriau padidinti ar viršeliui pritaikinti.

Bendros pastabos:
nuotraukas daryti ant blizgančio popieriaus, nes tik tokios tinka klišėms dirbdinti; dydis gali būt įvairus, taip pat ir formatas; vengti atvirutinio, pailgo formato, kuris yra labai dažnai mūsų bendradarbių naudojamas ir nepaprastai sunkina nuotraukų išdėstymą puslapiuose; pridėti kartono, kad siunčiant nuotraukos nesusilankstytų; vienas asmuo gali siųsti keletą nuotraukų; galima siųsti per kelis kartus; nuotraukos turi būti niekur kitur spaudoje nenaudotos.

Įvykių nuotraukas ar ištisus foto reportažus LD red. gali panaudoti žurnalo einamiems numeriams kaip medžiagą (kad nepasentų), pažymint, kad tai skiriama **konkursui.**

Nuotraukos lieka LD-nų archyve.

Atsiųstąsias konkursui nuotraukas LD redakcija panaudos foto parodai, kuri numatoma surengti konkursui pasibaigus.

Parodos žiūrovai bus kviečiami išrinkti geriausią nuotrauką, už kurią bus skiriama žiūrovo premija.

Pastaba: Anksčiau manyta skelbti paroda neįvyko dėl to, kad pratęstas konkurso terminas.

Vertinimas:
Nuotraukas vertinti bus sudaryta jury komisiją, į kurią įeis LD leidėjas, redaktorius, foto redaktorius ir kviesti asmenys.

Už geriausius darbus skiriamos premijos: I, II ir III. Premijų suma $100 pinigais ir 10 dovanų LD leidiniais ir prenumerata.

BUENOS AIRES, Argentinoje, minint tragiškuosius birželio įvykius, Pavergtų Europos Tautų ir Pabaltijo valst. vardu padėtas vainikas prie gen. San Martin paminklo. Iš kairės: V. Gusts, Staugaitis, Ev. Talvari, Ig. Padvalskis ir kpt. Diminskas. Foto L. Kančauskas

DELEGATES from the enslaved European and Baltic nations place a wreath near the statue of San Martin in Buenos Aires, Argentina commemorating the tragic days of June 1941 when their homelands were overrun. Foto L. Kančauskas

VEIDAI IR VAIZDAI

—AR TU KOMUNISTAS- — klausia mūsų bendradarbė Salomėja Narkėliūnaitė Kubos Fidel Castro, kurio delegacija surengė priėmimą korespondentams, dirbantiems prie J. Tautų New Yorke. — AŠ "BEATNIKAS", atsako spausdamas korespondentei dešinę.

The correspondent for the "Lithuanian Days" meets Fidel Castro at the United Nations.

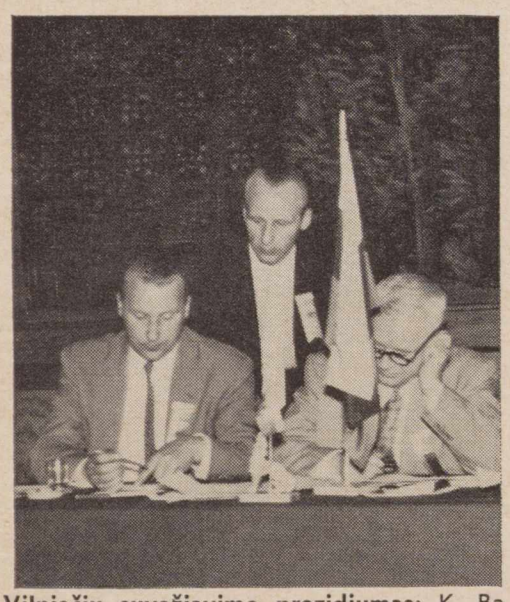

Vilniečiu suvažiavimo prezidiumas: K. Baronas, pirmininkas, J. Krasauskas, sekretorius, K. Veikutis, vicepirm.

Vilniečių suvažiavimas, vykęs Detroite, pasižymėjo darbinga nuotaika ir lietuvišku nuoširdumu bei rūpesčiu atstatyti vienybę laisvinimo baruose ir veikloje. Pasisakyta dėl vilniečių linijos Vlike; tartasi Vilniaus metraščio ir "Vilnius mūsų gyvenime" (ankliškai) knygų reikalais. A. Juknevičius laikė paskaitą "Želigovskio žygio į Vilnių padariniai"; jis padarė ir centro valdybos pranešimą; iš įv. sričių pranešimus darė: J. Cicėnas, K. Baronas, A. Dundulis, V. Kulbokienė, S. Narkėliūnaitė ir poetas F. Kirša, ta proga paskaitydamas eil. Mūsų Vilnius. Apie skyrių veiklą pranešė V. Šimkus, A. Misiūnas, J. Gaižutis, Krasauskas, Šajauskas ir kt.

dešinėje — susirinkimo dalis; pirmose eilėse matyti poetas F. Kirša, S. Narkėliūnaitė, V. ulbokienė, V. Šimkus ir kt.

THE CONVENTION of the "Vilnius" organization in Detroit.

GARY, Ind., ŠEŠTADIENINĖS LITUANISTINĖS MOKYKLOS mokiniai baigiant mokso metus birželio 23 po užbaigiamojo akto.

Mokyklą lanko 8 čia gimę trečios kartos lietuviukai; jie pradėjo lankyti nemokėdami lietuviškai; juos motinos, čia gimusios lietuvaitės, kas šeštadienį atveža iš toli iš užmiesčio.

Iš kairės: James, Frank, Anthony ir John Petrites (Petraičiai), R. Vidutis, Aldona Mykolaitytė, Jonas Skeirys, R. Petkus, Regina Brazytė, Jonas Šeferis, Leonard Stringer, Janė Bakūnaitė, kun. Ign. Urbonas, mokytojas, L. Leščinskaitė, Dagmar Klein, Jūratė Tautvilaitė, Irena Bakūnaitė, Marjorie Mazeikas ir Joana Rudzevičiūtė.

Mokyklai patalpas duoda ir jai padeda Gary šv. Kazimiero liet. par. kle. kun. J. Daniels.

The students of the Lithuanian Saturday school in Gary, Indiana, during their graduation program on June 23.

DETROITO VYČIŲ SEIMO KOMITETAS. Rugpjūčio 19-23 Detroite įvyksta Lietuvos Vyčių 46-tas metinis seimas, kurio paruošiamuosius arbus atlieka čia sudarytas komitetas. Iš kairės: I. Robert Boris, seimo vedėjas, 102 kuopos pirm., W. Juodvalkis, kun. B. Dagilis, kultūros vadas, kun. dr. Ign. Boreišis, šv. Antano par. kleb., kun. M. J. Kundrotas, Dievo Apveizdos par. kleb., A. Dainius, 79 kp. pirm., J. Chaps; II eil.: D. ir L. Stepan, D. Nevrock, G. Yuškis, P. Ramas ir Vikt. Čepelions; III eil.:L. Paulauskas, R. ir Ona Valatkai, J. ir M. Guerriero, J. ir A. Zane.

KNIGHTS of LITHUANIA convention committee in Detroit. Aug. 19-23 in Detroit the K. of L. wil have their annual convention.

ALRK MOTERŲ SĄJUNGOS seimo, įvykstančio rugp. mėn. Hartforde paruošiamoji valdyba: I eil. iš kairės — M. Kurtinaitienė, kun. B. Benesevičius, prel. J. Ambotas, kun. J. Dilionis, K. Servienė; II eil.: A. Kedienė, O. Medonienė, P. Ambrasienė, N. Kniukštienė, J. Mašiotien, M. Karpienė; III eil. J. Krivickienė ir V. Alijošienė. Foto A. Jaras

The preparation committee of the A. L. R. C. women's convention, being held in August in Hartford, Conn. Foto A. Jaras

JONĖ RASTAITĖ, Bridgeport Conn., lanko New Haven StateTeachers Colledge, studijuodama kūno kultūrą ir ruošiasi baleto ir kūno kultūros mokytojos profesijai. Nuo 1956 metų ji reiškiasi ir kaip gabi baleto šokėja,, dalyvavaudama mokyklos programose, televizijoj, įvairiuose talentų pasirodymuose-varžybose ir lietuvių parengimuose.

1958 m. Vasario 16 proga ji WNHC New Haven televizijos programoje atliko keletą liet. tautinių šokių; 1956 ir 57 m. Tarptautiniame talentų pasirodyme Waterbury ji laimėjo pirmąsias vietas; 1957 m. Strafordo Shakespeare Festival Teatre Pas de Trois valse atliko solop partiją; 1957 Waterburio moterų parengime davė baleto programą; New Yorke lietuvių Naujų Metų sutikime atliko keletą baleto šokių ir t. t. Rastaitės pasirodymus yra gražiai minėjusi amerikiečių spauda, vieno recenzento žodžiais, linkėdama Metropolitan prima balerinos karjeros.

JONĖ RASTAITĖ, Bridgeport, Conn. attends the New Haven Teachers College, preparing herself for the teaching of physical Education and ballet. Foto A. Balsys

TĖVAS DR. T. ZIŪRAITIS šventina savanorių vėliavą vasario 15 d. Detroit, Mich. Toliau Dariaus ir Girėno klubo pirm. J. Paškauskas ir savanoris Mickevičius.

REV. DR. T. ŽIŪRAITIS dedicates banner durig festivities in Detroit, February 15.

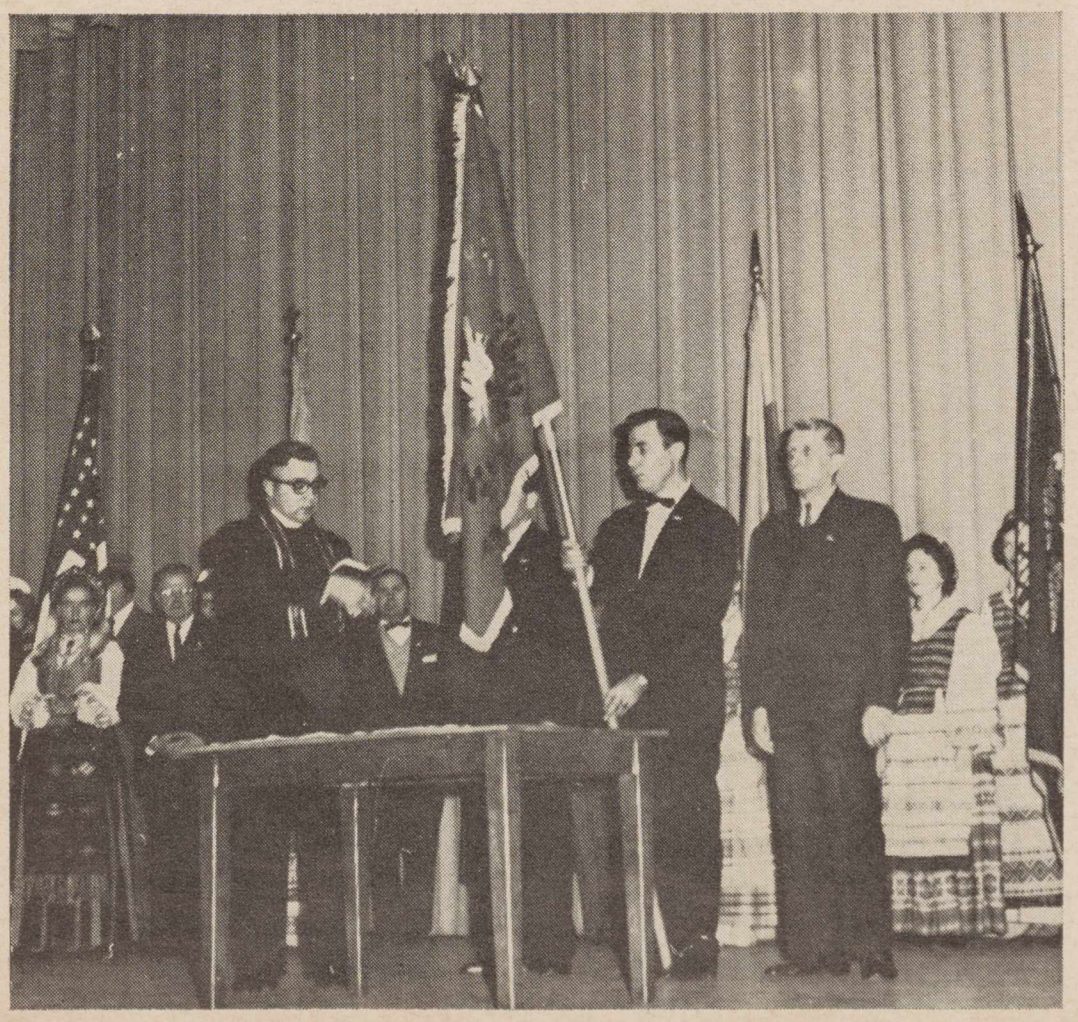

LIETUVIŲ

DIENOS

BIRŽELIS / JUNE 1959

—**"Aidų"** žurnalo mokslinė premija šiemet paskirta lituanistui **Leonardui Dambriūnui** už jo studiją (rankraštyje) "Lietuvių kalbos veiksmažodžių aspektai". Komisija įvertino veikalą ne tik kaip stambų indėlį į lietuvių kalbos mokslą, bet ir į bendrąjį kalbų mokslą. Premijos komisiją sudarė dr. P. Skardžius, pirm., V. Trumpa, dr. L. Andriekus, dr. V. Viliamas ir dr. V. R. Zalubas.

—Čikagiečiai W. Eidaitis su šeima, lydimi adv. **dr. J. Valantiejaus,** gyv. Lake Worth, Fla., lankėsi LD redakcijoje. Kaip ir visa eilė kitų lietuvių, jie svečiavosi Kalifornijoje, aplankydami gražesniąsias jos vietas ir pažįstamus.

—Visuomenės veikėja **Mrs. S. Cherry-Mu!ks** lankėsi LD leidykloje. Prieš kiek laiko laiko pabėgėlių reikalais ji lankėsi Vokietijoje. Į vakarines ir pietines JAV valst. ji atvežė 5 našlaičius. Neseniai minėjo savo visuomeninės veiklos 25 m. sukaktį.

— **R. Valatka,** "Lithuanian Melodies "radijo valandėlės Detroite direktorius, su žmona ir sūnum atostogaudamas Kalifornijoje, lankėsi LD-nų leidykloje.

—Iš Chicagos atsikėlė į Los Angeles gyventi rašytoja **P. Orintaitė-Janutienė** su šeima. P. Orintaitė yra viena žymiausių Nepriklausomybės laikotarpio rašytojų kartos, pasireiškusių apie 1930 metus, atstovių; ji yra išleidusi eilę beletristikos ir poezijos knygų. Iš stambesniųjų Orintaitės veikalų paminėtina romanai Daubiškės inteligentai ir Paslėpta žaizda; novelių rinkiniai — Iš sostinės, Jurgučio pieva, eilių rinkiniai — Dirvonų dukterims, Šulinys sodyboje; paskutiniaisiais metais ji davė eilę veikalų jaunimui, kurių vienas, Viltrakių vaikai, laimėjo 1952 m. jaunimo literatūros premiją. Netrukus pasirodys jos eiliuota apysaka Teofilė nuo Kražantės.

—Į Kaliforniją persikėlė ar keliasi gyventi ir daugiau šeimų: iš Chicagos P. **Pranskietis** su šeima, iš Clevelando **Bielskų** šeima, kurie jau nusipirko gražius namus Garden Grove, Cailif.

—**Inž. J. Motiejūnas,** žinomas veikėjas, su šeima atvykęs iš Australijos įsikūrė Los Angeles mieste ir gavo darbą savo specialybėje. Nežiūrint, kad naujakūrys, už LD užsimokėjo prenumeratą 3 metams į priekį.

—**Br. Dūda,** Los Angeles, netoli City College, atidarė maisto krautuvę. Tai pirmieji iš naujųjų ateivių pradėję tokį biznį Los Angeles mieste.

Tradicinis "Lietuvių Dienų"

PIKNIKAS

šiais metais įvyksta rugpiūčio mėn. 9 d. BUENA VISTA PARKE, Burbank, Calif., toje pačioje vietoje, kur buvo pernai.

Šiemet **vieniems lietuviams rezervuotas visas parkas.**

Įėjimas nemokamas.

Kviečiami atsilankyti visi Kalifornijos lietuviai. Tą pačią dieną bus traukiami LD skaitytojų loterijos bilietai.

Yra rūpinamasi padaryti specialios dovanos asmeniškai dalyvaujantiems loterijos dayviams.

Numatoma, kad šiais metais LD piknikas bus gausiausias; LD piknikas bus didžiausia lietuvių pramoga vasaros metu Kalifornijoje.

KĄ VEIKIA SKAITYTOJAI

Pirmieji į Lietuvių Dienų loteriją atsiliepė, išplatindami visus pasiųstuosius bilietėlius arba jų dalį, — dr. J. V. Stack, J. Sidzikauskas, kun. St. Aleksiejus, prelatai Albavičius, Balkūnas, Krupavičius, kun. F. Jonaitis, kun. T. Palis, J. Ugėnas, V. Mučinskas, V. Žmuidzinas, V. Žilėnas ir kt.

—**J. Budreckas** iš Elizabeth, N. J., užsimokėjo LD pren. 2 metams į priekį.

—**Kun. dr. I. Urbonas,** Gary, Ind., pa aukojo LD-oms $5.00.

Praneškite naujus adresus!

—Prašomi pranešti savo naujuosius addresus šie asmenys **Kanadoje:** J. Kralikauskas, A. Jonynas, E. Gumbelevičius, E. Simansonas, K. Kudukis; **JAV-se:** Dr. Justin Johnson iš Antonio, Texas, D. Namikas, A. Sajus iš Kalifornijos.

— Į kai kurių skaitytojų pasiteiravimą administracija paaiškina, kad LD prenumeratos atnaujinimo ar nutraukimo tvarka paskelbta žurnalo 2 puslapyje: pasibaigus apmokėtam terminui, prenumerata atnaujinama, nelaukiant atskiro pranešimo. Tai daroma patiems skaitytojams pageidaujant, kad, nesuskubus ar tuo tarpu negalint apsimokėti prenumeratos, žurnalo siuntinėjimas nebūtų nutrauktas; siuntinėjimas nutraukiamas tik tada, kai prenumeratorius administraciją painformuoja raštu.

— **Dr. J. Yčas,** Toronto, Canada, ir **V. Velžis,** Baltimore, Md., užsimokėjo prenumeratą dviems metams į priekį.

—**Kun. A. Račaitis** užsakė 50 egz. LD-nų paskiausio numerio, kur rašoma apie liet. kolonijos moksleives Rochestery, N. Y.

—**Kun. A. J. Tamulis** nuo liepos 1 d. paskirtas šv. Stanislavo parapijos (St. Stanislaus Church) ,Macon, Ill., klebonu. Iki šiol jis ėjo asistento pareigas Pana, Decatur ir Granite, Ill., miestelių parap.

—**P. Domkus** ir **V. Reivydas,** Los Angeles, atidarė importuotų vokiškų radijų, Hi-Fi ir stereo krautuvę Granada Hills, Calif., 17547 Chatsworth St., netoli dr. J. Jurgilos kabineto. Krautuvė įrengta ir dekoruota gražiai ir patraukiančiai Parduotuvė pavadinta DO-Re Imported & Domestic; naujiems biznieriams geriausios sekmės!

— **R. Gaška,** agr. A. Gaškos ir mokyt. E. Gaškienės sūnus, sėkmingai apgynęs disertaciją Pennsylvanijos un-te, gavo daktaro laipsnį. Specialybė — cheminė inžinerija. Jau turi kelis pasiūlymus; numato pasirinkti profesūrą.

— **A. Dičiūtės** naujai išleistos 3 ilgo grojimo (LP) plokštelės apima 20 operų arijų, tarp jų ir iš Karnavičiaus liet. operos "Gražina". Jų daugumas įdainuota lietuviškais Kauno valst. operos tekstais. A. Dičiūtė prieš 10 metų atidarė Chicagos centre dainavimo studiją, kuri sekmingai veikia ir dabar.

— Prekybininkas **J. Karvelis,** Chicagoje, be A. Dičiūtės-Trečiokienės įdainuotų 20 operų arijų LP 3 plokštelių albumo, išleido dar Br. Jonušo 12 lietuviškų maršų ir Švedo bei kt. dirigentų chorų ir solo įv. lietuviškų liaudies LP 12 dainų.

—Cicero, Ill., lietuviai džiaugiasi, kad **adv. L. Kižas** išrinktas Cicero miesto teisėju. Praėjo respublikonų sąrašu.

—**Kun. A. Perkumo** 50 m. amžiaus ir 30 m. vienuolinė sukaktis iškilmingai paminėta ne tik Caracas lietuvių, bet ir venecueliečių. Šiuo metu kun. P. yra Caracas kunigų seminarijos vicerektorius. Ilgus metus kaip misionierius jis dirbo Kinijoje ir gerai moka kinų kalbą. Jam buvo pasiūlyta vadovauti Caracas gimnazijai, bet to darbo atsisakė, kad sekmadieniais galėtų lankyti lietuvių kolonijas. Taip dabar iš eilės kas sekmadienis kun. P. važiuoja į Maracai, Valenciją, Barquisimeto ir Macaraibo. Tų kolonijų lietuviai su dėkingumu atžymėjo dvigubą kun. P. sukaktį.

Kun. A. Perkumas atsidėjęs platina liet. spaudą, tarp jų ir Liet. Dienas. Jo adresas: Rev. A. Perkumas, Mission Pontificia Para Lituanos en Venezuela. Seminario Salesiano, Altamira, Caracas, Venezuela, S. A.

GARBĖS PRENUMERATA

— **Inž. V. Nadžius,** gyv. Cicero, Ill., sumokėjo LD garbės prenumeratą.

— **Dr. V. Paprockas,** Brooklyn, N. Y., užsimokėjo LD prenumeratą 3 metams į priekį.

— **Dr. F. Kaunas** iš Cicero, Ill., su žmona ir vaikais atostogas praleido lankydamas vakarines valst. Atvykęs į Los Angeles sustojo pas Gruzdžius, W.Covinoj.

— **B. Marcinkevičiūtė-Neuhaus** ir vaikai Bronytė su Petru iš Šveicarijos rašo:

"Aš manau, kad L. D-nos yra ne tik gražiausias lietuvių žurnalas, bet ir kitomis kalbomis aš nemačiau tokio gražaus ir mielo.

Žurnale gal reiktų dėti daugiau žinių ir foto nuotraukų iš Sibiro. Šiaip žmonių ne vienas tokių žiaurumų iš pasakojimų ar rašto negali įsivaizduoti ir jais nelabai nori tikėti. Vaizdai būtų iškalbingesni."

— Šiame LD numery parašų vertimais talkininkavo **D. Polikaitienė** ir **V. F. Beliajus.** Jiems nuoširdus ačiū.

— **V. Tamašauskas,** gyvenąs Anglijoje, turi pilną rinkinį Lietuvos pašto ženklų. Buvo suruošęs jų parodą Londone, Lietuvių Namuose.

—**Inž. M. Ivanauskas** iš Cicero, Ill., apmokėjo LD pren. Municipal Bibliotekai Sao Paulo mieste, Brazilijoj. Apie tą biblioteką dirba daug lietuvių. Ji yra pačiame miesto centre; pietų pertraukos būna dvi valandos, todėl beveik kas dieną ten galima užtikti lietuvių.

Kitas didelis kultūros centras yra susispietęs apie kun. J. Šeškevičių, kuris vadovauja lietuviškajam Sao Paulo jaunimui. Jis turi suorganizavęs savo lėšomis jaunimui bibliotekėlę. Adresas: Rev. J. Šeškevičius, "Jaunimo Biblioteka", Caixa Postal 4118. Sao Paulo, Brazil, S. A.

—**Čiurlionio ansamblis,** vadovaujamas Mikulskio, sekmingai koncertavo per Jonines Merritone, ties St. Catherine, Kanadoje. Taip pat dalyvavo solistės Stempužienė ir Krištolaitytė.

— **L. Juodytė - Mathews,** brooklynietė, kontraltas, įdainavo į plokšteles 16 lietuviškų dainų. Jai akomponavo pianistas A. Mrozinskas ir dainomis pritarė "Rūtos" ansamblio choras, vadovaujamas A. Kačanausko. Plokštelės vardu "Songs of iLthuania" išleido amerikiečių firma Request Recording Co.

— **Lietuvos Laisvės Komitetas** nupirko ir pasiuntė tris pirmųjų metų įrištus LD komplektus buv. Lietuvos garbės gen. konsului Helsinkyje **Dr. R. Olleriui,** dideliam lietuvių bičiuliui. Vėlesnius LD komplektus dr. R. Olleris turi pats susirinkęs.

—**Žurnalistas V. Braziulis,** Cleveland, atsiuntė vėl porą naujų LD prenumeratų. Per jį LD užsisakė ats. pulk. J. P. Mull-Muliolis, kuris, kaip sunkiųjų artilerijos pabūklų grupės viršininkas, su garsiąja gen. Pattono armija forsavo Reiną ir nužygiavo ligi Prahos. (Su juo V. Braziulis rengia spaudai pasikalbėjimą).

CLEM'S MARKETS

- Puikios lenkiškos dešros, šviežiai namuos gamintos.
- Importuoti lenkiški kumpiai.
- Įvairiausi mėsos ir maisto produktai.

Galima užsisakyti mažesniais ar didesniais kiekiais, piknikams, bankietams, vakarienėms.

Clem's Markets jau keletas metų patarnauja Los Angeles ir apylinkės lietuviams.

Šiuo laiku turime tikro lietuviško sūrio, gaminto Andrulio ūkyje,

7529 S. Normandie ● PL. 1-9155

3002 W. Florence ● PL. 95058

Clem Taberski, sav.

ILIUSTRUOTO REPORTAŽO

KONKURSAS

Siekdami labiau atkreipti lietuvių visuomenės dėmesį į pozityviuosius mūsų gyvenimo reiškinius ir norėdamos savo bendradarbius bei skaitytojus paskatinti jų paieškoti, "Lietuvių Dienos" skelbia iliustruoto **REPORTAŽO KONKURSĄ.**

Konkurso taisyklės:

1.Temą ar sritį autoriai pasirenka patys. Reportažas gali vaizduoti kokius nors lietuviškos institucijos, organizacijos, šeimos, ar atskiro asmens gyvenimo ir veiklos įdomesnius momentus arba kokį atskirą reikšmingesnį įvykį, k. t. šventę, kongresą, suvažiavimą ir t.t.

2. Žodinė medžiaga neturi viršyti 1000 žodžių. (Čia nenaudotina pasikalbėjimo forma). Nuotraukų pridedama kiek galima daugiau, nurodant svarbumo eilę. Po nuotraukomis parašyti pilni parašai — asmenys, vietos, datos ir pn.

3. Autoriai, siųsdami reportažus konkursui, turi lydrašty įsakmiai tai pažymėti. Jei reportažą ruošia žurnalistas kartu su fotografu, jie patys savo tarpe nusprendžia, kurio (ar abiejų) vardu reportažas duodamas spaudai.

Sprendimas.

Sprendimo teisę turi visi LD skaitytojai ir bendradarbiai.

Balsuojama bus už tuos reportažus, kurie pasirodys Lietuvių Dienose š. m. II pusmečio ir 1960 m. I pusmečio numeriuose.

Autoriai prašomi tuoj pat planuoti ir ruošti bei siųsti reportažus, kad paskutiniams numeriams nesusikauptų perdaug medžiagos.

Premijos

I-ji premija — 100 dol. (mecenatas kun. dr. J. Prunskis);

II-ji premija — LD leidinių bibliotekėlė (pasirinktinai) **už 25 dol.;**

III ir IV premijos — LD prenumerata metams (galima perleisti kitam kaip dovaną).

Balsavimas

Balsuoti kviečiami visi skaitytojai, bendardarbiai redaktoriai ir foto redaktoriai. Balsams teikiami taškai: skaitytojo balsas turi 1 tašką, redaktoriaus atsk. mieste — 5 taškus, foto bendradarbio — 3 taškus.

LITHUANIAN REALTY COMPANY

Charles Luksis Realtor

Phone: EX. 4-2986

3020 Wilshire Blvd.
SANTA MONICA, CALIF.

Mielai patarnauja norintiems pirkti-parduoti namus ir sklypus; apdrausti automobilius, namus ir kitokį turtą; gauti paskolas.

Atlieka notaro darbus. ..

JONAS JURGILAS, M.D.

10718 White Oak Ave.

(kampas Chastworth Blvd.)

GRANADA HILLS, CALIF.

Ofiso telefonas: EMpire 3-5909

Namų telefonas: EMpire 3-5707

PRIĖMIMO VALANDOS:

Kasdien

10—12 priešpiet ir 2—8 val. vakaro,

šeštadieniais

10—12 priešpiet ir 2—4 popiet..

RUINS OF OLD CASTLE OF LITHUANIAN KING MINDAUGAS and the church of Naugardukas; here Jogaila was married to Sophia Alšėnaitė.

SENOSIOS LIETUVOS KARALIAUS MINDAUGO PILIES GRIUVĖSIAI ir Naugarduko bažnyčia, kurioje buvo sutuoktas Jogaila su Alšėnų kunigaikštyte Sofija. J. Grikienis

MASS ANNIHILATION OF THE BALTIC STATES

The nations of the West have viewed bolshevism under different aspects. They have mainly studied it as an economic doctrine, a way of life and government, a world recolutionary and messianic idea, a particular breed of imperialism and modern colonialism, a totalitarian and atheistic ideology. The Baltic nations, too, have formed their own views of bolshevism.

Applied Terrorism

Historical processes in northeastern Europe and grim realities have compelled the Balts to appraise bolshevism empirically, thus greatly simplifying its concept. Soviet aggression and first-hand experience of Soviet rule have led the Balts to view bolshevism as synonymous with terrorism, destruction and systematic mass extermination. They have seen that the actions organized by the communist state include essential elements of genocide as a legally defined crime. It should therefore surprise nobody that the Balts single out from bolshevism, as a socialpolitical factor, the destructive element, and they consider the communist organization and actions rather than the communist teachings and world outlook to be the characteristic feature of bolshevihm. In other words, doctrine and world philosophy play a secondary role in the Soviet state while the core of bolshevism is to be sought in the Soviet dictatorship, one-party system, omnipotence of the central administration, and totalitarianism as such. Applied terrorism is only a logical consequence of a government not bound by law.

The Baltic nations experienced bolshevik invasion three times: in 1919, 1940 and 1944/45. While in 1919 the rule of terror could be explained as an emotional outcrop of the Russian October Revolution, which was released by the idea of world revolution and did not avoid aggressive actions and terrorism as a means of political struggle, the repeated Soviet invasion of the Baltic countries and the rule of terror established there convincingly proved to the Balts that bolshevism and terrorism are inseparable.

The repeated experience of the Balts has shown that the Soviet system can survive only in a police state and that the Soviet Union has consistently endeavored to organize terrorism, to turn into a system making it a permanent institution, a method of government or, as Thierry Maulnier has put it, it has developed terrorism into a routine of the governmental organs. And what has been realized in the Soviet Union, is being applied in exactly the same way in countries with old traditions of western culture and civilization as soon as they come under Moscow's domination. The threehold experience which the Balts acquired through the imposed Soviet regime has disclosed that nothing has changed in the Soviet methods in the course of several decades. This permits one to state without bias that terrorism must be considered as a component part of the bolshevist regime, an essential, indispensable part. And therefore whoever tries to conceive bolshevism in an abstract manner, trying to see in it the age-old human longing for a better social order and social justice, will inevitably commit a grave error.

Terror in 1919

As stated above, several million Balts saw what bolshevism was as early as 1919. The idea of bolshevism and the Soviet system were then unfamiliar to the Balts and resistence movement of consequence could develop within a short time. But already this period of five months of bolshevik rule in Latvia claimed many victims. The greatest toll was exacted from the Latvian civilian inhabitants.

The Soviet rule in Latvia in 1919 took a toll of more than 5000 lives, and during the early stages of the bolshevik invasion 400 Latvian and Estonian intellectuals were taken to Siberia as prisoners. It should also be mentioned that for the first time the Latvians made the acquaintance of such attributes of bolshevism as people's commissars, people's tribunals, "riflewomen" (armed women for the execution of political adversaries) and similar institutions.

Reprinted from Adolfs Šilde's **The Profils of Slavery,** the Latvian National Foundation in Scandinavia, 1958.

Terror in 1940

The Balts faced the Soviet regime for the second time in June, 1940, when despite solemn international treaties and numerous declarations of friendship, the Soviet Union undertook the military occupation (occupatio bellica) of the Baltic countries. This international crime was followed by a cynical terrorism which once more was turned against the civilian inhabitants. At that time, following indications from their governments, the Baltic people refrained from opposing the Soviet occupants. This, however, did not restrain the Soviet authorities from the use of terrorism. As early as the beginning of July there was a large number of individual arrests, the Cheka and the secret Soviet tribunals were reintroduced, and on June 14, 1941, Moscow carried out mass deportations of Baltic inhabitants to remote regions of Russia. The total of deported Latvians in the years 1940 and 1941 amounts to 35,000 or 1.8% of the population of Latvia.

Population Losses

According to the Estonian Red Cross, during the same years Estonia lost about 60.000 people or 5% of its population. This means that one of every 20 Estonians, including children, was either arrested, deported or killed. The number of Lithuanians deported or murdered during the first Soviet occupation, 1940/41, totaled 34260. As stated by the Baltic Council, available information shows that in the period 1940/53 Estonia, Latvia and Lithuania lost under Soviet occupation 600000 persons or 10% of their combined populations.

While the Latvians had had a first-hand experience of other types of terrorism already in 1919, mass deportations, carried out with the purpose of exploiting the deportees as slave labor, was a new departure.

Forced Labor Camps

Although forced labor camps were set up in the Soviet Union as early as 1919, up to 1941 they had only affected Soviet territory. In 1941 this method of terrorism was moved westward. Up to July 10, 1934, the forced labor camps were supervised by the Ministry of Justice, but at the time when Baltic deportees were included in the contingents of work slaves, the camps were subordinated to the Ministry of the Interior, specifically to a board known as GULAG (Glavnoye upravleniye izpravitelno-trudovykh lagherei), central department for corrective labor camps, labor settlements and places of imprisonment. This meant, in practice, that whoever was interned in the forced labor camps was placed under the control of the political police of the MVD.

Information obtained by German welfare organizations in 1957 shows that GULAG has been replaced by a new agency, known as GUITK (Glavnoye upravleniye izpravitelno-trudovykh kolony) which reportedly is not subordinated to the Soviet security authorities. However, as GULAG, the new agency has to supervise forced labor.

Considering that the bulk of the deported Balts consisted of farmers, intellectuals and the middle class, it was difficult to understand why they were placed in camps whose task according to the Soviet Criminal Code was "to accustom a-social elements to work". This procedure was incomprehensible only if one disregarded the fact that terrorism is inherent in the Soviet system and is indispensable to procure labor needed for the realization of the Soviet five-year plans. In the circumstances, it was irrelevant that the deportees were not idlers but active members of the community who had risen in the ranks through diligence and ability.

It is known that the Soviet regime has used both the terms "socially dangerous elements" and "anti-Soviet elements." The bolsheviks regarded these peoples as dangerous only because they had deprived them of their means of livehood and their property by way of nationalization, and they did not rule out their natural reaction to such illegal acts. Already Russian peasants who had been deprived of their land had actively opposed farm collectivization. Knowing the Baltic farmers' attachment to their land and home, the bolsheviks expected a similar, possibly stronger, resistance in the Baltic countries.

Liquidation of Holdings

Large landed estates and the class of absentee landlords had already been eliminated in Latvia, Lithuania and Estonia during the first years of independence, through what was known as the agrarian reform. Hence, in Latvia and the neighboring countries, the Soviets could only liquidate medium-sized and small farm holdings. The bolsheviks designated every Latvian farmer as a b u d z i s (the counterpart of c u l a k in Russia), no matter whetter he had used hired labor or had tilled his farm himself with his family. While in 1940/41 there was little progress in the Soviet land confiscation plans in the Baltic countries, the process was completed in 1949, following the re-occupation of the Baltic countries. It will be noted that neither in Poland nor in any other Soviet satellite country has the farm collectivization reached the same degree of thouroughness as in the three Baltic countries.

Practically all former land of the Latvian, Lithuanian and Estonian farmers has been collectivized, and their farms have been replaced by kolkhozes and, since recently, by an ever increasing number of sovkhozes.

Others Deported

What other groups of people were deported? "Anti-Soviet elements", in addition to the farmers, also included parliamentarians, cabinet ministers, clergymen, judges, public attorneys, policemen, frontier guards, army officers, members of civic and patriotic organizations or societies with international connections, such as the PEN Clubs, Y.M.C.A., the Boy Scouts, and others. Their fate was shared by their families.

Part of the "counterrevolutionary elements" were sentenced under Section 58 of the Soviet Criminal Code and interned in forced labor camps, while the rest were sent to deportation areas. The former were sentenced by Soviet tribunals, the latter by means of purely administrative procedure. In either case, the terms imposed ranged up to 25 years.

The Balts interned in forced labor camps with a severe punitive regime were thrown together with political deportees of other nationalities, and, up to 1950, with criminal convicts.

The Balts have not been segregated in seperate camps. However, there are some camps in which Balts together with Ukrainians, make up the largest group of inmates. Since the combined population of the Baltic countries is about six million, in many individual camps of political prisoners — Tayshet, Inta, Kolyma, Norilsk and others — the Balts were relatively the largest group.

Beginning in 1955, the camp regime and internal structure have undergone considerable changes, and it is not possible to make comparisons on a large scale.

"Released" Prisoners

In addition to prisoners interned in the so-called regime camps — outwardly marked by barbed wire and watch-towers — there are the so-called "released", whose number has greatly increased since 1956. They continue to be attached to their previous mines or similar forced labor enterprises, but their lives are less difficult. They receive better remuneration and enjoy a few other advantages. This category is not, however, permitted to leave the specific punitive area or, in some cases an area of two miles radius or some other strictly limited territory. The "released" remain under the control of the MVD.

To secure labor, the industrial and other enterprises of the punitive areas hastened to persuade the political prisoners to sign "voluntarily" work contracts for three or more years, before Soviet President Voroshilov announced a general amnesty. Through this ingenious method their labor supply has been safeguarded even for the future.

Other Prisoners

In addition to this category of "released" who are bound to their former forced labor camp, there are other "released" persons who may move to a pre-selected Soviet deportation or exile area. This opportunity was used, after release from the so-called regime camps, by Baltic political prisoners whose families had been separeted from them at the time of deportation and sent for forced labor to deportation areas, primarily to the regions of Krasnoyarsk, Omsk, Tomsk, Novosibirsk and Amur.

The regime of a deportation area differs from that of a forced labor camp insofar as it provides the deportees with some freedom of movement. Most victims of the mass deportations in 1949 — in other words, owners of collectivized rural or urban property, and other "anti-Soviet" elements—where sent to the deportation areas. On the other hand, Latvian and Estonian legionaries who had fought against the Red Army in defense of their national integrity were formally released from prisonership in 1946, only to be arrested as counterrevolutionaries a few weeks later and deported to forced labor camps.

In addition to the abovementioned categories of deported and interned Balts there are also prisoners. While there was no interrogation and confinement to prison in cases of mass deportations, an arrested person was sent to prison after a few months of interrogation. From Latvian and other Baltic prisons these persons were transferred to Soviet prisons designed specifically for political prisoners.

As an anachronism of the October Revolution, one may mention that prisoners designated as political offenders are exempt from work in the Soviet prisons. Considering the frightful lot and brutal exploitation of millions of forced labor camp inmates, the exemption of prisoners from work sounds paradoxical.

There is no reason to regard inmates of the forced labor camps as anything but prisoners. They, too, have been sentenced to serve the various terms provided in the Soviet Criminal Code, but in their case the Soviet authorities have refrained from imposing the strict isolation provided by a prison regime.

Sentences and Punishment

A survey of the terms imposed on Balts confined both to forced labor camps and prisons shows most sentences run for 10 to 25 years. Only a very few prisoners serve seven year terms. On the other hand, there are also persons who have received 25-year terms and an additional five years. In these cases the extra punishment is similar to the "loss of rights" as understood in the West, since it does not mean an extension of the sentence. Still, there are Baltic deportees who have been sentenced to 25 plus 25 plus 25 years, all sentences being imposed under Section 58 of the Soviet Criminal Code.

When sentence is pronounced under this section of the code, the selected victim is usually charged with several offenses. For instance, Latvian and Estonian soldiers who fought against the Red Army are accused under Section 58.4 and also under Section 58.11 (counterrevolutionary activity). Normally, those sentenced under Section 58.11 are not pardoned, and the general amnesty did not apply to them. Additional reprisals are provided in their case.

By a May 26, 1947 ukase of the Supreme Soviet, capital punishment was abolished in the Soviet Union. Although there is no reason to view this measure as one prompted by purely human considerations — since the Soviet Union uses other means which render its political opponents harmless — the Presidium of the Supreme Soviet reintroduced capital punishment on January 12, 1950, for high treason, espionage and sabotage. A ukase of May 6, 1953 increase the number of crimes punishable by death.

A characteristic feature of the Soviet judicial system is that it devolves upon Soviet interrogation authorities to prepare writs of indictment against assumed enemies who have not even had the opportunity to oppose the Soviet regime. Although in such cases the fate of the arrested is settled in advance, the Czeka and Soviet public prosecution offices take great pains in preparing the indictment. A Latvian who was tried in Leningrad in 1948 has stated that the writ against him filled 400 typewritten pages. Only from the writ did he learn what the charges were and why he was sentenced to 25 years of hard labor in prison, combined with forced labor camp.

Punishments provided for in Section 58 of the Soviet Criminal Code also include lifetime exile from the Soviet Union. If this provision were applied, the accused and sentenced person would be happier than most court, there are other tribunals which pass sentences in absentia.

Special three-men groups, called osoboye soveshchaniye (special deliberation), have been set up to try partisan activity and other serious counterrevolutionary crimes.

The Partisans

If during the first mass deportations of Balts only a few actively opposed the Soviet regime and everybody tried to avoid Soviet provocation, since 1945, when the Soviet occupation was again forcibly imposed in the three Baltic countries, the attitude and tactics of the oppressed citizens changed in all three countries, as large sections of the population began an active fearless fight against the hated Soviet regime A resistance movement sprang up spontaneously, and there was large-scale partisan fighting. Baltic partisans attacked Soviet ammunition trains and arsenals, passed death sentences on Soviet functionaries, and eliminated local executive committees. Unabated, this struggle went on until 1949, when it was dealt a decisive blow through the collectivization of farms. The farms had been the supply bases of partisans and, in the winter months, their hideouts. Still, on a reduced scale, partisan fighting Soviet citizens. However, this punishment has not been applied.

In addition to tribunals which summon the accused to appear in has been reported in Latvia as late as 1957, and news of well-organized resistance groups has also been received concerning the other Baltic countries. In addition, there is a tenacious passive resistance which the Soviet power has not been able to break.

"Socially Dangerous Elements"

It is therefore natural that since 1945 new contingents have increased the number of Balts sent to deportation areas. In addition to the previously mentioned "socially dangerous elements", which in many cases are dangerous only in the Soviet imagination, the new deportees include actual active opponents of the Soviet occupation and bolshevism.

While it is true that the amnesty announced by Soviet President Voroshilov in September of 1955 applied to a part of the Baltic deportees, and at least invalids among them have been released, the Soviet power in the post-Stalin era has shown no mercy to its active adversaries; they serve full terms, even in cases where a term calls for 25 years or more.

Although punishments for opponents to the Soviet regime are provided for not only in the Soviet Criminal Code but also in a special code dealing with the "re-education of socially dangerous and a-social elements through work", on October 23, 1956, the Soviet Council of Ministers decided to replace the previous forced labor camps with a severe punitive regime of forced labor in special "colonies for the re-education of citizens through work." Only the future will tell whether this measure will bring any real changes as compared with the previous forced labor system.

The fact remains that the Soviet regime has been fighting "anti-Soviet elements", "socially dangerous elements" and "class enemies" ever since the October Revolution, but has been unable to eliminate these "undesirable elements" even in the second generation. This alone should suffice to expose the ideological bankruptcy of the Soviet system. The Soviet political, economic and legal system — if one can speak at all of a Soviet legal system — rests in legislation and administration on terrorism — a terrorism which was introduced under Lenin, reached its peak under Stalin, and has not been eliminated in the era of Stalin's epigones.

Compulsory Recruitment

Behind the deceitful facade of bolshevism, a constant "voluntary recruitment of labor" is going on; it is a masked method of deportation which effects heavily the Baltic youth. The Soviet Union chose this new procedure after having hypocritically adhered to the Slavery Convention of 1926 and Supplementary Convention on the Abolition of Slavery 1956, the Forced Labor Convention, 1930, and the Genocide Convention of December 9, 1948.

The compulsory recruitment of youth for the cultivation of virgin soil in Siberia and Central Asia — and other work — looks more promising to the Soviet economic planners than indiscriminate deportation of people of various age groups. Experience acquired in the use of slave labor has prompted the Soviet regime to adopt more efficient methods for achieving the economic aims of the five-year plans. Accordingly, Moscow has begun to recruit from among youths and various specialists the necessary labor force for exacting work under primitive conditions. The true nature of this "voluntary" recruitment is revealed by the reprisals which follow upon noncompliance. Baltic students of highschools and universities are ordered to refund their scholarship at short notice, if they refuse to "volunteer" for work in Siberia. On the eve of final examinations, university students are required to sign long-term contracts for work in the icy deserts of northern Russia. If a student declines, he is barred from the final examinations and any other further education, and he and his family members are also subjected to other reprisals.

20th Century Slave State

"Voluntariness" and "release" do not represent any essential change in the Soviet system of terrorism or the process of decimating and enslaving smaller nations. If the cloak of "voluntariness" has now been donned, it only indicates that the bolsheviks have not been able to conceal their acts of violence and the mendaciousness of their boasts of "social progress'. This boasting has not freed and cannot free **bolshevism from the wretched role of being a 20th-century slave state and an unprecedented annihilator of people and free nations.**

THEODORE S. WESHNER, known as Skip, music program "Accent on Sound" director.
T. S. WESHNER, "Accent on Sound" muzikos programos vedėjas, 4 kartus davęs po gausią lietuviškos muzikos programą su komentarais apie Lietuvą; programai medžiagą patiekė Los Angeles liet. kolonijos gyventoja H. Karazijienė.

Lithuanian Music In "Accent On Sound" Program

And Its Director Weshner — Grandchild From Lithuania

Theodore S. Weshner, better known as Skip, has most enjoyable music program "Accent on Sound", over the radio stations: KRHM-FM in Los Angeles, Calif., and WBAI-FM in New York.

Mr. Weshner seemed to understand the burning desire of everybody for better and more enjoyable music. Not only his selection of wonderful music but also his friendly, sparkling personality made his program "Accent on Sound" the most popular program on the air.

Not only Skip's friendly attitude towards Lithuanians and his personality plus is so dear to us, but the fact that he gave four long Lithuanian programs, consisting of briefings on Lithuanian History, music, folksongs and short review of Lithuania today.

The very first Lithuanian program was put last year in Los Angeles and later repeated in New York. This year Skip had even better prepared program on both Los Angeles and New York stations again. Let us hope that this wonderful program will become a once a year tradition.

The Lithuanian program took the listener through history of Lithuaniaū after the solemn part came brighter points of music by B. Budriūnasū songs by A. Stephens Ensemble, a song sung by Kipras Petrauskas, Lithuania's leading tenor, who was considered one of the finest tenors of the time even in Russia where he studied singing, and had chance to sing with such world known singer as T. Shaliapin. The narrator also described Lithuanian folk songs, folk dances, home made musical instruments **skudučiai** and gave some records to demonstrate the songs and unique musical instrument skuducčiai.

T. Weshuner finds Lithuanian music quite delightful and strangely familiar, the latter he attributes to the fact that his maternal grandparents came from Lithuania.

Valerija Irlikis

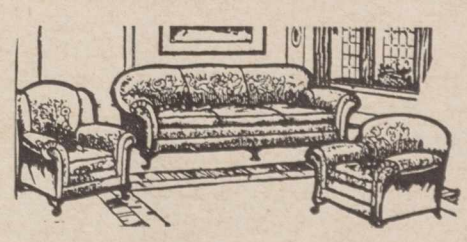

Kas tik turi gerą skonį,

Viską perka pas Lieponį.

FURNITURE CENTER, Inc.

LIETUVIŲ PREKYBOS NAMAI

Vedėjas — *J. LIEPONIS*

Phone: VIctory 2-4226 CHICAGO 8, ILL. 3222 S. Halsted St.

1. The old Polish City of Thorn (Torun). In 1411 was signed here a peace treaty between Lithuania-Poland and the Teutonic Order. — Torunė, Lenkijoje, kur buvo pasirašyta 1411 metų sutartis tarp lietuvių-lenkų ir kryžiuočių ordino.
2. King Jogaila Monument, erected by the Poles at Cracow in 1910. — Karaliaus Jogailos paminklas Krokuvoje.
3. War Memorial, built by the Germans at the site of two big Battles: Grunwald, 1410, and Tannenberg, 1914. — Vokiečių mauzoliejus Žalgirio ir Tannenbergo mūšių vietoje.

LITHUANIAN HISTORY IN STAMPS

By ANTANAS BERNOTAS, Waterbury, Conn.

Part XX

Despite the fact that the Teutonic Order was badly defeated at Gruenwald in 1410 it did not perish. Under the leadership of a new Grand Master, Heinrich von Plauen, it grew stronger and soon began to threaten Lithuania and Poland again. A conflict arose over boundaries, because in the peace treaty of Thorn, 1411, the boundaries had not been clearly defined. In 1414 Vytautas the Great and King Jogaila marched anew into the Order's lands and devastated them but they could not finish the task because of famine and disease in the ranks.

As already mentioned, Lithuania was christened in 1387, but not the Lowlands (žemaičiai). Although the Teutonic Knights claimed that their sole purpose was to christianize the Lithuanians, during their several years rule over the L. not a soul was baptized, no missionaries were sent into the country, and no churches were built. After recovering the country from the Knights, Vytautas' first worry was to baptize it. In 1413 he and King Jogaila, followed by a contingent of priests, entered the country as missionaries. They travelled through the country for one week; they baptized the population, destroyed the sacred pagan places & forests and even scaled the holy Mountain of Šatrija. In the following years Vytautas built several churches and staffed them with priests.

As the Knights did not desist in their demands for the return of žemaičiai province and denounced Vytautas and his policies, the Papal Legate proposed that entire matter be turned over to the Ecclesiastical Council, which at the time (1414 -1418) was convened at Constance, Vytautas and Jogaila sent to Constance a large delegation, which in 1415 appeared before the Council. The Council decided that Lithuania was right, and declared the Knights liars. The newly elected Pope Martin V, took the Lowlands under his protection and assigned two bishops to the country, who on October 24, 1417, founded a new bishopric in Medininkai (now Varniai). The title of First Bishop of the Lowlands went to Prelate Motiejus of Vilnius, who was also familiar with the Lithuanian language.

(To be continued)

The old City of Constance, now in W. Germany. Here the Lithuanians took part in the Ecclesiastical Council of 1414-1418.— Konstancos miestas. Čia lietuviai 1415 m. apskundė kryžiuočius bažnytiniam susirinkime.

SPECIALUS PASIULYMAS

Padėdami tiems, kurie norėtų pasiųsti siuntinį savo artimiesiems Lietuvon arba į kitus kraštus, be didelių išlaidų mes sudarome **specialius siuntinius ir užtikriname, kad tai yra pats pigiausias ir geriausias pasiūlymas, kokį Jūs iki šiol turėjote.**

1. ANGLIŠKOS VILNONĖS MEDŽIAGOS KOSTIUMAMS.
Iš viso 5 gabalai, kiekvienas po 3½ jardo. Medžiagos atžymėtos "Made in England" ir tas padidina jų vertę Lietuvoje. Šio siuntinio kaina tik 59.90

2. Vietinės gamybos geros rūšies medžiagos 6 kostiumams su priedais. Iš viso 3 gabalai medžiagų, kiekvienas po 6½ jardo, skirtingų spalvų. 19½ jardo medžiagų su priedais. Kaina taip pat tik $59.90

Į šias kainas įeina visos išlaidos, ir adresatas gaus aukščiau paminėtus siuntinius be jokių primokėjimų. Visi siuntiniai yra apdrausti, o jų pristatymas garantuotas. Prie šių standartinių siuntinių Jūs galite pridėti vaistų arba bet kokį daiktą, ir už tai reikės primokėti tik muitą ir papildomas pašto išlaidas.

Mūsų vaistų skyrius yra medicinos daktaro priežiūroje.
Visi užsakymai atliekami skubiai ir sąžiningai. Už vaistus — urmo kaina.

Duodame papildomų informacijų, katalogų ir medžiagų pavyzdžių.
Rašykite lietuviškai — ir Jūs gausite nuoširdų lietuvišką atsakymą

Antanas Ustjanauskas, vedėjas
AMERICAN & FOREIGN BOOK CO.
22 Chapin Place, Hartford, Conn.
Telef. CHapel 6-4773

TORONTO LITHUANIANS

The Canadian Toronto Daily Star, May 9, 1959, carried a feature story on Toronto Lithuanians, entitled "Lithuanians Preserve Strong Bonds with Homeland", by Amy Thompson. Portions of the pagelength story are reprinted here. **Ed.**

Few people in the Hart House audience that vigorously applauded the performance of baritone Vaclovas Verikaitis last Sunday night were aware of the arduous route the 34-year-old Lithuanian singer had taken to this Canadian concert hall.

Like many of his 20,000 fellow-countrymen in Canada, Verikaitis fled to Germany in 1944 when the Russian "liberators" swalloved up his small native country and deported thousands of citizens to labor camps in Siberia.

Post-war Lithuanian immigrants, such as Verikaitis, still have strong bonds with their homeland. Their predecessors, the 7,000 Lithuanians who for economic reasons arrived before the war, are well integrated into the federal comunity.

The pride of the 9,000-member community is the Varpas mixed choir conducted by Stasys Gailevičius... The accomplished 6--member group has arranged 23 tours in Canada and the U. S.

In the choir's repertoire are many religious songs, reflecting the closeness of the great majority of Lithuanians to their Catholic faith. Of the two Catholic congregations in Toronto (which serve about 90 per cent of the community), Rev. Father Placid Barius' Lithuanian Church of the Resurrection on College Street is the larger.

With 50 students currently at the University of Toronto, it seems likely that young Lithuanians will continue to be attracted to the general Canadian community.

In many cases, the parents themselves are students. Antanas Rimkūnas, the former director of the Teachers' College in Lithuania, is back to being a student. After graduation from the Ontario Teachers' College, he'll join some 140 former Lithuanians in the teaching profession in this city.

Another Lithuanian who has persisted in practicing his former profession is Dr. Josef Sungaila, who had finished work on his medical degree before coming to Canada in 1948. He interned in a Montreal hospital, then spent three years in graduate studies. Today he is a radiologist at St. Michael's hospital.

Another of Sungaila's compatriots in the medical profession in Toronto is Dr. Maria Arštikaitis, who after her Canadian internship specialized for three years in eye diseases at the University of Toronto. She is currently on the staff of the Toronto Hospital for sick children, where she has developed several new techniques for eye surgery.

The contributions of the 10 Lithuanians who are in the field of medicine here are far larger than their numbers would indicate. Prof. Alfonsas Zubrys, who formerly occupied the chair of organic chemistry at Vilnius university, has been engaged in research work for the last nine years at the Connaught Medical Research Laboratories here. With Dr. Charles Siberman he recently patented a new drug for the treatment of tuberculosis, Currently he's occupied with insulin research.

Engineers have an easier time than doctors, dentist and teachers. Frank Čeponis, for example, re-entered his profession immediately after fulfilling the immigration requirement of a year in a lumber camp. One of 50 Lithuanian engineers in Toronto, Čeponis established his own structural engineering firm in 1956, eight years after his arrival in the country.

The Lithuanian immigrants have shown themselves to be enterprising in exploiting opportunities for advancement not only in their professions but also in business. An example of a business success story is that of a 37-year-old Jonas Aukštaitis, who arrived here 10 years ago. After working for the first year in a Kirkland Lake mine and then in a variety of jobs in Toronto, Aukštaitis joined 5 young Lithuanian friends to form a furniture company. Today the company grosses about $200,000 a year.

Another successful enterprise has been developed by Jurgis Strazdas, a former assistant professor of physical chemistry at the University of Kaunas. The owner of a house construction business, Strazdas estimates that about 20 building firms in Toronto are bossed by Lithuanians.

Besides helping their compatriots in Europe, local Lithuanians are concerned with "arousing the democracies to the real danger of communism", according to Jonas Matulionis, president of the Lithuanian world congress, which has headquarters in Toronto. Vitas Meilus, president of the Lithuanian federation agrees that Lithuanians have a duty to "encourage fellow Canadians to guard and preserve their freedom, to avoid a fate similar to that of our own small country".

News of the homeland is supplied once every two weeks by the Lithuanian-language newspaper, "Lights of Homeland." Edited by Adolf Šapoka, a former history professor, the newspaper keeps its readers in formed about the Canadian scene as well as in close touch with Lithuanian affairs.

Supplementing the newspaper's information service is Jonas Simonavičius' radio program, "Memories of Lithuania". Simonavičius alternates nostalgic music with news reports — a formula that has proven popular with Lithuanian listeners.

Despite their concern for their compatriots who are still in Europe and their insistence on keeping the old culture alive in their children, the Lithuanians are gradually joining the general community. From the beginning they have shown a deep appreciation for the freedom that they have found here.

● **Three Lithuanians** took prizes for their paintings in Long Island, New York. They were: **P. Puzinas,** best in show, **Česlovas Janušas,** best painting, and **Ona Paškevičienė,** special mention in painting. Art exhibit was opened May 17, 1959.

LITHUANIANS MAKE NEWS

● **Dr. P. Reklaitis,** W. Germany, is preparing an exhaustive scholarly work for the Herder Institute at Marburg on Lithuanian historical subjects. It will deal with the architecture of the Grand Duchy of Lithuania. Reklaitis' study will be in German.

● **Povilas Tautvaiša,** Lithuanian chess enthusiast, is 1959 Chess Champion of Chicago. He won over 53 contestants.

● **Irene Pran-Pranevičiūtė,** Winnipeg, Manitoba, graduated this May from the University of Manitoba with a Bachelor of Commerce degree. She has held several scholarships and is a member of Alpha Delta Pi Sorority.

● **Angelė Kuolaitė,** Toronto, Ont. Canada, was graduated Doctor of Dental Surgery from Toronto University this year. She was also accepted into the Honorary Dental Society and is its only female member since the group established itself in 1914.

● Chicago's Southtown Economist, June 3, 1959, carried a photo of a Lithuanian cross erected by Dr. **J. Adomavičius.** The cross is 25 feet high and stands at the corner of Claremont Ave. and W. Garfield Blvd. It is the work of **artist Adomas Varnas** and **Antanas Paskocimas** and is done in folk motif, simulating the wayside crosses of old Lithuania.

● **J. Stukas,** Newark, N. J. returned from a worldwide tour with American businessmen, was received at Washington by United Arab Republic representatives Mustafa Kamelir and Hassan El Abd, who expressed their gratitude for special services rendered them by J. Stukas.

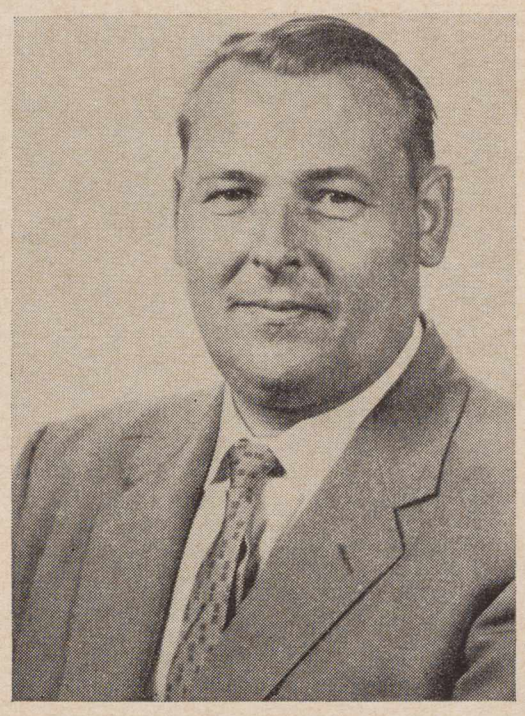

Dr. Bronius Baškys, Boston, Mass., He studied in his early years in Kaunas and Jurbarkas, Lithuania, later entering the medical school at Hamburg University, W. Germany, and Northeastern University in this country. He holds his doctorate from Boston University, where he is now an instructor. Born in 1920, he is married and has three children.

Dr. Bronius Baškys, šiaulietis, mokęsis Kaune ir Jurbarke, mediciną studijavo Hamburge. Atvykęs į JAV dirbo fabrike ir vėl griebėsi mokslo; negalėdamas tęsti medicinos studijų, perėjo į biochemiją. Daktaro laipsniui Bostono un-te parašė disertaciją "Nature of Postheparin Plasma clearing factor". Dirba B. un-te kaip instruktorius; vedęs gen. Kubiliūno dukterįIreną, augina du sūnu ir dukrelę.

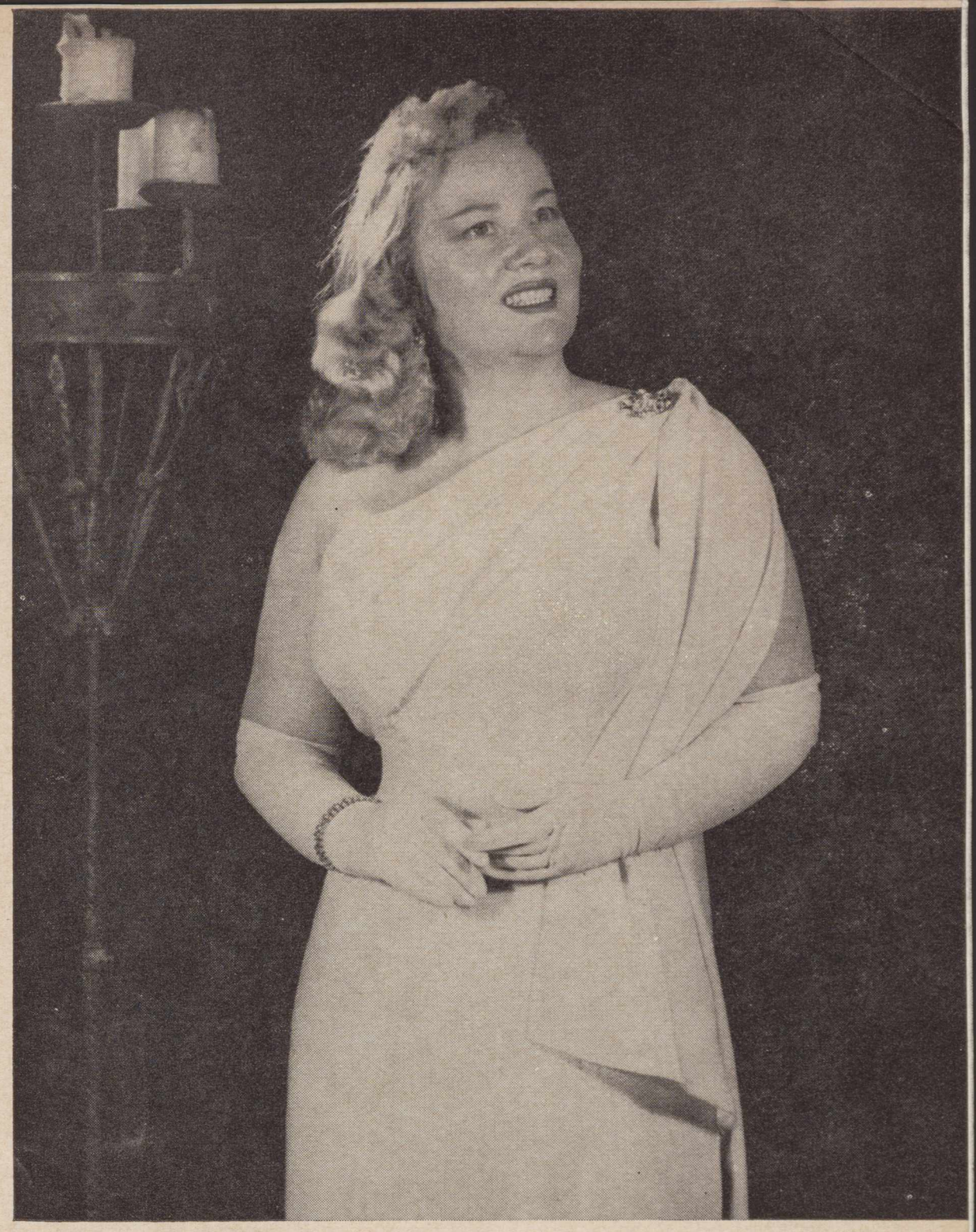

L. JUODYTĖ MATHEWS, "Rūta" choir soloist from Brooklyn, N. Y., who signed up a 5-year contract with the "Request Records Co." Her new record is "Songs from Lith."

L. Juodytė-Mathews, gimusi Lietuvoje, o dainavimo mokslus išėjusi JAV, neseniai su "Rūtos" ansamblio choru įdainavo liet. plokštelių avrdu "Songs of Lithuania". LP plokštelėje yra 16 dainų, kurių 12 dainininkės su choru ir 4 — vien choro. Kontraltas L. Juodytė, gyvenanti Brooklyne, dalyvauja lietuvių ir amerik. bei tarptautiniuose koncertuose, su "Request Records" Co. pasirašė penkiems metams sutartį įdainuoti visą seriją plokštelių; šiuo metu rengiasi koncertams Švedijoje.

THE LITERARY PRIZE this year was presented the K. Bradūnas (center) for his poetry book "Morėnų ugnys". Photo V. Maželis

LIET. RAŠYTOJŲ D-JOS PREMIJĄ, šiemet paskirtą K. Bradūnui (vidury) už po poezijos rinkinį "Morėnų ugnys" įteikia LRD ižd. Stp. Zobarskas; dešinėje Jury komisijos pirm. J. Brazaitis. Iškilmės įvyko Laisvės Komiteto patalpose New Yorke.

● Lithuanian opera singer **Maria Kareška-Kareckaitė** recently gave a concert at Wignore Hall, London, England. Born in Lithuania, she was raised in Brazil. She has appeared on the concert stage in Rio de Janeiro, Sao Paulo, Montevideo, Buenos Aires, Paris and Monte Carlo. She has recorded twenty Chopin songs. Composer Ermani Braga has selected her to sing his songs in Latin America.

● **Lithuanian folk dancers** took part in an international festival at the Sorbonne, Paris. 18 nationalities were represented and some 3,000 persons saw event. Heading Lithuanian group were E. Marijošiūtė, L. Pabedinskas and B. Venskuvienė.

● The Montreal, Canada, Gazette carried a feature on Lithuanian **Birutė Ciplijauskaitė** on May 27, 1959. Studying for her doctorate at the University of Montreal, she speaks seven languages. She will go to Spain to further her studies in the language and literature of that country.

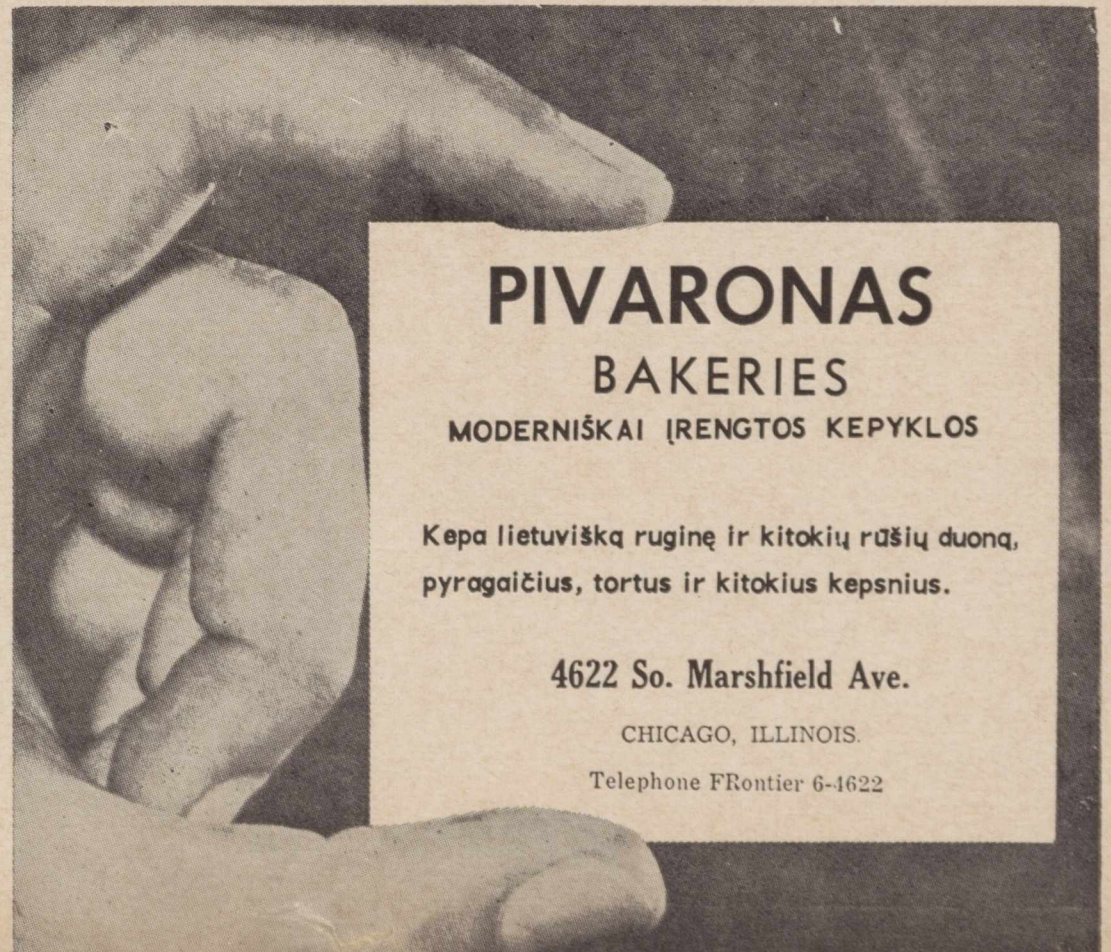

TRIJŲ KRYŽIŲ kalno imitacija VI- Tautinėje skautų stovykloje Highland Recreation prie Milford, Mich. Foto A. Norus

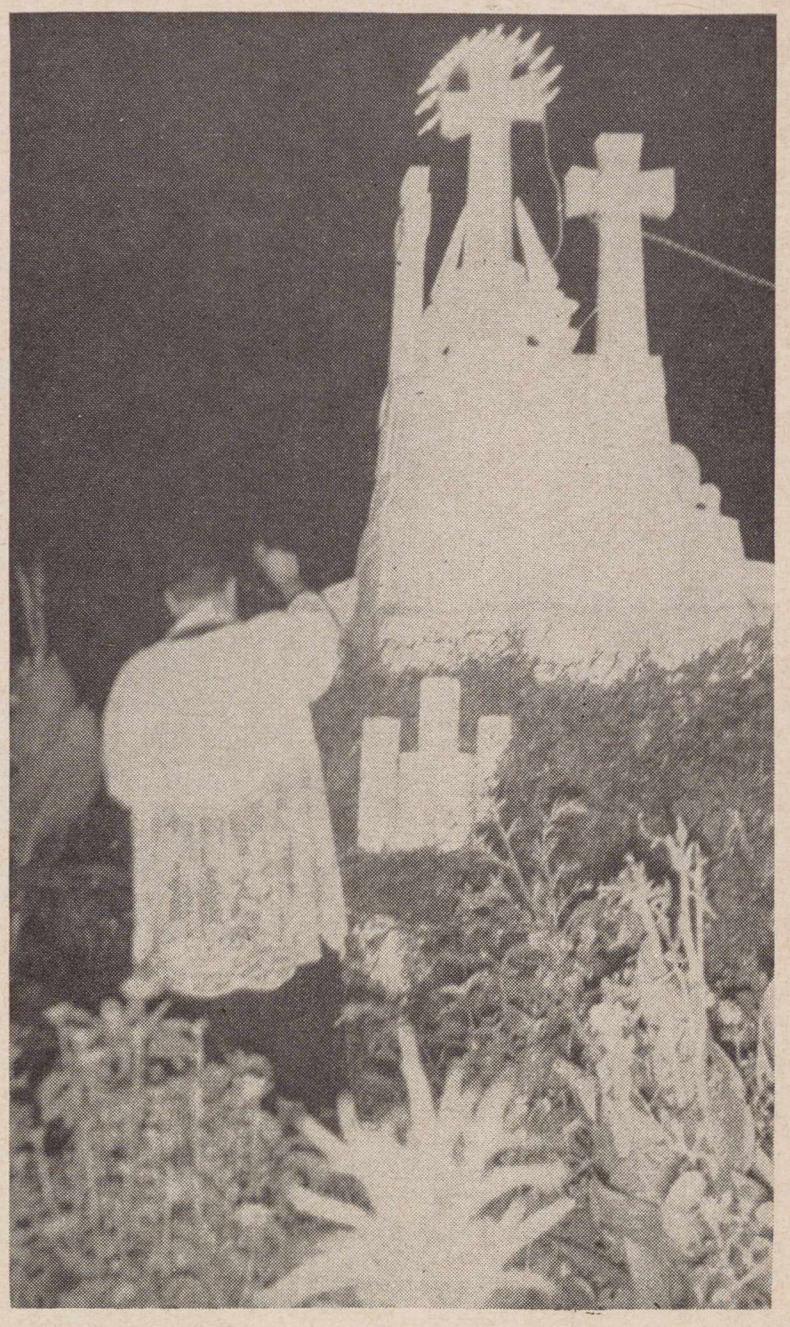

TRIJŲ KRYŽIŲ pašventinimo iškilmės (1957.9.14) rašytojos E. Dervojedaitienės (Baltijos Žuvėdros) sodyboje "Baltica", prie Yaritaguos, Venecueloje.

THE DEDICATION of the Three Crosses at the residence of E. Dervojedaitienė, in Venezuela.

V

TRYS KRYŽIAI

THERE ARE NEWS that the Three Crosses in Vilnius (Lithuania) have been destroyed by the Communists. But the monument of the Three Crosses, once built for the tiLhuanian rebels against the Russians, is aive in all the Lithuanians' hearts.

TRYS KRYŽIAI naujosios lietuvių Aušros Vartų bažnyčios Montrealy, Kanadoj, Didžiajame Altoriuje. Foto L. Stankevičius

LIETUVIŲ RADIJO PROGRAMOS,

kurios bendradarbiauja su "Lietuvių Dienomis".

Los Angeles, Calif.

LITHUANIAN MELODY HOUR
Šeštadieniais-Saturdays 8:45—9:15 A. M.
KBLA Radijo Stotis 1490 kc.
Direktorius **Bruno Gediminas,** 4023 W. 60 St., Los Angeles 43, Calif. AX 5-2260
Reikalų vedėjas — **George Rudelis,** 5027 Zelzah St., Encino, Calif.

Amsterdam, N. Y.

Lietuviška programa
WCSS — 1490 klc.
Sekmadieniais 7-8 val. vakaro.
Programos vedėjas - **Juozas Olšauskas.**
Reikalų vedėjas ir pranešėjas:
Leonardas Hartvigas
17 Eagle St., Amsterdam, N. Y.

Baltimore, Md.

"RADIJO PROGRAMA LIETUVIAMS"
Girdima Marylande ir Washingron, D.C.
Sekmadienių popietėmis 3:30 - 4:00
WBMD 750 kilocycles
Programos vedėjai: **Aibertas Juškevičius,** 4515 Wilmslow Rd., Baltimore 10, Md., Phone: Tuxedo 9-8693;
Kęstutis Laskauskas, 809 Scott St., Baltimore 30, Md. Phone: Saratoga 7-7963.

So. Boston, Mass.

LAISVĖS VARPAS
WKOX, banga 1190, Framingham, Mass.
Sekmdieniais nuo 2 val. iki 3 val. popiet.
P. Viščinis, programos vedėjas,
47 Banks St., Brockton 18, Mass.

LIETUVIŲ RADIJO KORP. PROGRAMA
Seniausia liet. Radijo programa Naujojoje Anglijoje, veikianti nuo 1934 m. bal. m.
Boston, Mass. — WLYN - 1360
Sekmadieniais 2:30—3:00 val. popiet.
Muzika, dainos ir Magdutės pasaka.
Direktorius **Steponas Minkus.**
502 E. Broadway, So. Boston 27, Mass.
Tel.: AN 8-0489

Cleveland, Ohio

TĖVIŠKĖS GARSŲ Radijo programa
transliuojama kiekvieną pirmadienį
nuo 7:30 iki 8:00 val. vakaro
per WDOK stotį, banga 1260.
Programos vedėjas — **Juozas Stempužis,**
506 E. 118 St., Cleveland 8, Ohio

Chicago, Illinois

SOPHIE BARCUS
LIETUVIŲ ŠEIMININKIŲ PROGRAMOS
Kas rytą nuo pirmadienio iki penktadienio
10:00 — 11:00.
Šeštadienį ir sekmadienį — 8:30 - 9:30.
"Vakaruškos" pirmadienio vak. 7:00-8:00.
Visos programos iš
WOPA Stoties 1490 klc. A. M. 102-7 F. M.
7159 S. Maplewood Ave., Chicago 29, Ill.
Tel.: HEmlock 4-2413.

ADOLPH and CECELIA CASPER

COWLEY & CASPER
Laidotuvių Namas

praneša, kad dėl freeway'jaus pravedimo susidariusių nepatogumų, persikėlė į naują vietą ir susijungė su

LUKE O'CONNOR & SONS MORTUARY

931 W. Venice Blvd. RIchmond 9-1061

Mes čia patarnausime savo draugams lietuviams su tuo pačiu nuoširdumu ir simtija kaip ir anksčiau.

Detroit, Mich.

"BALTIC MELODIES"
Detroit WJLB, 1400 kilocycles.
Saturdays 8:30 - 9:15 P. M.
Director: **Helen Rauby.**
16926 Pinehurst, Detroit 21, Mich.
Telephone: UNiversity 1-1072.
LITHUANIAN MELODIES Radijo valandėlė
Ann Arbor - WPAG - 1050 kilocycles.
Sekmadieniais 1:00 — 1:30 p. p.
Direktorius **Ralph Valatka,**
15756 Lesure Ave., Detroit 27, Mich.
Telephone: BRoadway 3-2224

"LITHUANIAN VOICE"
(Is Inkster, Mich.) — WCHB, banga 1440
Sekmadieniais 8:30 - 9:30 a. m. (rytą).
Programos vedėjas **J. Kriščiūnas,**
803 N. Crawford, Detroit, Mich.
Teleph.: VI 1-5724

Hartford, Conn.

"TĖVYNĖS GARSAI"
Connecticut valstybės kultūrinė valandėlė
Hartford — WPOP — 1410 klc.
Kiekvieną sekmadienį 12:00 - 1:00 val. p.p.
Programos vedėjas **Vl. Plečkaitis.**
30 Murray St., New Britain, Conn.
Tel.: BAldwin 5-0994

Madrid, Espana

VYKDOMOSIOS VLIKO TARYBOS RADIJO BIURAS MADRIDE
TAUTINIS ISPANIJOS RADIJAS
laiduoja lietuviškai 21:30 — 21: 45
Lietuvos laiku (arba 19:30—19:45 Vid. Europos laiku) 32 ir 42 metrų bangomis.
Kiekv. programa kartojama kitos dienos rytą 8:30 Lietuvos laiku (6:30—6:45 Vid. Europos laiku) 42 metrų banga.

New York - New Jersey

"LIETUVOS ATSIMINIMŲ"
..... **Radijo valanda** girdima
kiekvieną šeštadienį 4:00 - 5:00 val. p.p.
iš New Yorko stoties WEVD - 1330 kilv.
ir 97.9 meg. (FM).
Direktorius **Jokubas J. Stukas,**
1264 White tS., Hillside, N. J.
Tel.: WAverly 6-3325

Phiadelphia, Pa.

Lietuvių Bendruomenės Radijo Programa
BENDRUOMENĖS BALSAS
Stotis WDAS — 1480 kilocycl.
Sekmadieniais nuo 6:30 iki 7:00 vakaro
Kultūrinės, politinės apžvalgos, žinios, muzika ir skelbimai.
Valandėlės vedėjas **Adolfas Gaigalas.**
Programas tvarko ir praveda redakcinis kolektyvas.
Rašyti: "Bendruomenės Balsas", 335 Titan St., Philadlphia 47, Pa., Tel. HO 7-4176

Pittsburgh, Pa.

The First iLthuanian Radio Program in Pittsburgh, Penn.
Pittsburgh, Penn. - WPIT - 730 kilocycles.
Sekmadieniais 12:30—1:00 p. p.
Programos vedėjai:
Povilas ir **Gertruda Dargiai.**
Visais reikalais kreiptis:
2040 Spring Hill Road, Pittsburgh 16, Pa.

Lithuanian Catholic Hour
Pittsburgh, Pa. - WLOA - 1550 kilocycles.
Sundays — 1:30 - 2:00 P. M.
Produced by Knights of Lithuania,
Pittsburgh District.
WLOA, Braddock, Pa.

"YOUR FAVORITE LITHUANIAN AND AMERICAN MELODY HOUR"
WAMO — 860 on your dial.
Pittsburgh's Country and Western Music Station. Producer and Announcer:
Frank J. Saldukas,
5915 Elwood St., Pittsburh 32, Pa.
Assistant: George Žilinskas.

Sao Paulo, Brasil

"TĖVYNĖS GARSAI"
Lietuviška muzikos valanda
Radio Cometa — Z. Y. R. 217, vidutinėmis bangomis 1.130 kcls.; mikrobangomis (frequencia modulada) 1071 mg.
Sekmadieniais
13:00 - 14:25 Rio de Janeiro laiku.
Vadovauja "Tėvynės Garsų" kolektyvas.
Caixa Postal 403, S. Paulo, Brazil, S. A.
Adresas:
Ši valandėlė girdima visose Amerikose.

Rochester, N. Y.

Lietuvių Radijo Klubas
Rochester, N. Y. — WHEC — 1460 klc.
Programos kiekvieną sekmadienį
9:30 — 10:00 rytą.
Klubo valdyba:
Pr. Saladžius, garbės pirm., 309 Alphonse St. (21); **Pr. Puidokas,** pirm. 38 St. Jacob St. (21); **A. Cieminis,** vicepirm. 226 Lux St. (21); **Vyt. Žmuidzinas,** ižd. 235 Furlong St. (21); **R. Kiršteinas,** sekr. 213 Berlin St. (21); **Br. Krokys,** narys 10 Dudley St. (5).
Programas praveda valdybos nariai ir šie vedėjai:**R. Gaidytė, St. Ilgūnas, D. Šiurilienė, H. Žemelis.**

Toronto, Ont, Canada

TĖVYNĖS PRISIMINIMAI
CKFH - 1400 bng., Toronto, Ont., Canada
Šeštadieniais 5:00 — 6:00 popiet.
Programos vedėjas **J. R. Simanavičius,**
132 Havelock St., Toronto, Ont., Canada
Telef.: LE 4-1274

Vatikanas, Italia

Programa transliuojama 8 kartus savaitėje
Sekmad. rytais 10:30 - 11:00 Lietuvos laiku
kiekviena vakarą 20:15 - 20:30 Liet. laiku.
Bangos: 31, 25, 19 ir 196 metrų.
Vedėjas **Kun. Dr. V. Kaziūnas.**
Adresas:
Sezione Lituana, Stazione Radio
CITTA DEL VATICANO.

Waterbury, Conn.

"LITHUANIAN MEMORIES"
Waterbury - WWCO - 1240 kilocycles
Saturdays — 6:30 to 7:30 P. M.
Director **Mrs. M. J. Colney,**
148 Grand St., Waterbury 2, Conn.

LIETUVIŲ RADIJO PARTIJA
WATR, Waterbury, 1320 kilocycles.
Kiekvieną šeštadienio vakarą
6:40 iki 7:30 p. m.
Programos vedėjas ir direktorius,
John D. Adams-Adomaitis
27 Congress Avenue, Waterbury, Con.
Telefonai: PLaza 3-2787 ir PL 3-8898

HELEN'S HOUSE OF BEAUTY

New Address:

HELEN MOCKUS

5265 Fountain Ave.

HOLLYWOOD California
New Telephone: NOrmandy 5-3351

Lietuviams patarnauja jau 25 metus

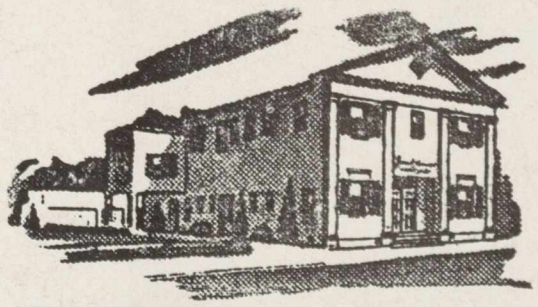

JONES & HAMROCK
MORTUARY
731 W. WASHINGTON BLVD. LOS ANGELES 15

NEW TELEPHONE NUMBER
RIchmond 9-6091

"LIETUVIŲ DIENŲ" ŽURNALO IR LEIDYKLOS LEIDINIŲ PLATINTOJAI

JUNGT. AMERIKOS VALST.:

Baltimore, Md. — A. Česonis, K. Bradūnas.
Brooklyn, N. Y.— **J.** Pašukonis, L.A.P. Klubo Spaudos Kioskas, J. Ginkus.
So. Boston, Mass. — D. Giedraitis, J. Jokubaitis, Kun. J. Klimas, S. Minkus.
Chicago, Ill. — K. Babickas, Balys Brazdžionis, A. Kartanas, J. Karvelis, S. Metricks, St. Penčyla, Marginiai, P. Švelnys, Terra, B. Urbonas, V. Būtėnas.
Cicero, Ill. — K. P. Deveikis, J. Memėnas.
Cleveland, Ohio — Dirva, V. Rociūnas.
Detroit, Mich. — Gaiva, Neringa, St. Anthony's Parish Library, M. Šimonis.
Elizabeth, N. J. — P. Kudulis, A. Rudzitas.
E. St. Louis, Ill. — A. Vaitkus.
E. Chicago, Ind. — E. Vilutis.
Grand Rapids, Mich. — J. Belinis.
Hartford, Conn. — V. Nenortas, Vl. Plečkaitis.
Los Angeles, Calif. — V. Prižgintas.
Newark, N. J. — K. Trečiokas.
Omaha, Nebr. — E. Ribokienė, J. Cicėnas, Kun. L. Musteikis, V. Gaidelis.
Philadelphia, Pa. — J. Karaška, B. Raugas V. Karalius.
Pittsburgh, Pa. — F. Žilionis.
Rochester, N. Y. — A. Sabalis.
Waterbury, Conn. — J. Gaidys, Spauda.
Waukegan, Ill. — V. Petrauskas.
Wilkes-Barre, Pa. — V. Ramanauskas.
Worcester, Mass. — P. Pauliukonis.

KANADOJE:

Toronto, Ont. — A. Kuolas J. Smolskis, "Tėviškės Žiburiai", Time Cigar Store, V. Aušrotas.
Hamilton, Ont. — Z. Orvidas, J. Pleinys, S. Bakšys.
St. Catherines, Ont. — K. Kudukis.
Montreal, Que.— P. Rudinskas (Parish Lib-
Winnipeg, Man. — S. Bujokas. / rary)
W. Lorne, Ont. — A. Kojelaitis.
Welland,Ont. — K. Žukauskas.

BELGIJOJE:

Louvain — Kun. J. Dėdinas.

ANGLIJOJE:

London — D. Daunoraitė.
Bradford — Kun. J. Kuzmickis.

AUSTRALIJOJE:

Melbourne — A. Vingis, B. Zumeris.
Canberra — V. Balsys.
N. Geelong — L. Bertašius.
St. Kilda — P. Bienkevičius, N. Butkūnas
Sydney — Kun. P. Butkus.
Adelaide, Edwardstown, — A. Kubilius.
Rivervale, W. Australia — Kun. L. Kemėšis.
Williamstown — Kun. L. Vaseris.
Cabramatta — J. Skirka.
Brisbane — K. Stankūnas.

TASMANIJOJE:

Hobart — A. Munčelis.

ITALIJOJE:

Rome — Kun. V. Mincevičius.

ISPANIJOJE:

Madrid — Kun. K. Patalavičius.

NAUJ. ZELANDIJOJE:

Auckland — G. Procuta.

VENECUELOJE:

Rev. A. Perkumas.

Roma, Italia

ROMOS RADIJAS
Transliuojama kasdien nuo 20 val. 50 min. iki 21 val. 10 min. Vidurio Europos laiku, 41,15 ir 50,34 metrų bangomis.
Vedėjas **Dr. J. Gailius.**
Circonvalzione Appia 158.

John Paukstis witnesses proclamation presentation by Mayor Daley of Chicago